

YENİ ÇAĞ

1 (259)
Ocak
1986

Komünist ve işçi partilerinin teori ve enformasyon dergisi

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Horst Schmitt</i> (Batı Berlin) Lenin'in partisi barış partisidir	3
<i>Rene Mauge Mosquera, Jose Solis Castro</i> (Ekvador) Demokratik hareketin savaş karşıtı potansiyeli	13
<i>Luis Corvalan</i> (Şili) Diktatörlüğe karşı birlik: Savaşımın yolları ve biçimleri	24
<i>Ronald Bauer, Unni Krishnan, William Stewart</i> Kaygı ve umut zamanı, eylem zamanı	35
• Militarizmin yükünün sosyal ve ekonomik yanları	45
<i>Yuri Şiryaev</i> (SSCB) Günümüzdeki üretim devriminde iki çizgi	64
• Sosyalist yaşam tarzı: Kişinin hakları ve onuru sağlam güvence altındadır	76
	1

Raul Valdes Vivo

Devlet terörizmi nedir? 82

• «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin 1985 yılında ele aldığı
temel konular 89

ÖZEL SAYFALAR

• TKP Merkez Komitesi'nin duyurusu	101
• TKP Merkez Komitesi'nin halkımıza çağrısı	103
• TKP Merkez Komitesi'nin Yeni Yıl mesajı	108
• TKP Merkez Komitesi'nin açıklaması	110

«BARIŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI» – «YENİ ÇAĞ» dergisinin Yazı

Kurulu ve Yazı Konseyi'nde aşağıdaki ülkeler komünist ve işçi partilerinin temsilcileri bulunmaktadır: ABD, Arjantin, Avusturya, Belçika, Bolivya, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya, Cezayir, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Ekvador, Endonezya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Filistin, Finlandiya, Fransa, Guatemala, Guyana, Güney Afrika Cumhuriyeti, Hindistan, Honduras, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Jamayka, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Kolombiya, Kosta-Rika, Küba, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Mısır, Moğolistan, Panama, Paraguay, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Salvador, Senegal, Sovyetler Birliği, Sri Lanka, Sudan, Suriye, Şili, Türkiye, Uruguay, Ürdün, Venezuela, Vietnam, Yunanistan.

SON REDAKSİYON TARİHİ: 29 Kasım 1985

YAZIŞMA	BOX 16367	Stredisko pro rozsirovani tisku –
ADRESLERİMİZ:	S 10327	Yeni Çağ
	Stockholm	Czechoslovakia
	ISVEÇ	Praha 6, Thakurova 3

Lenin'in partisi barış partisidir

Horst Schmitt

Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi Başkanı

Savaşa karşı savaşımla, henüz savaş başlamadan verilmelidir. Batı Berlin komünistleri, şimdiki uluslararası durumu çözümlmeye işte bu koldan yaklaşıyorlar. Biz biliyoruz ki, uluslararası durumdaki gerginlik, emperyalizmin en saldırgan çevrelerinin tarihsel inisiyatifi ele geçirme, dünyayı uluslararası ilişkilerde kaba askersel gücün egemen olduğu zamanlara geri döndürme çabalarından kaynaklanıyor. Ve biz, elbette, bu eğilimin çok büyük tehlikeler taşıdığının bilincindeyiz. Ama biz şunu da çok iyi biliyoruz ki, emperyalizmin dünya olaylarının gelişmesine etkisi mutlak değildir, emperyalizmin karşısında başka bir politik güç, içinde bulunduğumuz nükleer çağda en çetin uluslararası anlaşmazlıkların bile, eğer insanlık kendi kendini toptan yoketmek istemiyorsa, yalnızca barışçı yollardan çözüme kavuşturulması gerektiği görüşünden hareket eden bir politik çizgi bulunmaktadır. Nükleer tehlikenin sözkonusu olduğu koşullarda barış içinde yanyana yaşamak demek olan bu büyük sanatı mutlaka öğrenme zamanı gelmiştir.

Sovyet-Amerikan zirve görüşmelerinin tamamlanmasından sonra Cenevre'de düzenlenen basın toplantısında SBKP MK Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov şöyle diyordu: «Son on yıllarda dünyada meydana gelen köklü değişiklikler dış politikada pek çok şeyle ilgili yeni yaklaşımı ve taze görüşü gerekli kılmaktadır. Bugünkü uluslararası durum çok önemli bir özelliği vardır ve hem biz hem de Amerika Birleşik Devletleri kendi dış politikalarında bu özelliği kesinlikle hesaba katmak zorundadırlar. Ben, özellik derken, şunu belirtmek istiyorum: Bugünkü koşullarda artık sözkonusu olan, sadece iki toplumsal sistemin karşı karşıya bulun-

ması değil, hayatta kalmak ile toptan yokolmak arasında seçim yapılmasıdır. (1)

Sorunun böylesine yalın konulması, bize göre, durumu daha da dramatikleştirme ya da korkuyu körükleme gibi bir niyetten değil, tersine, cesaretten, günümüz dünyasındaki gerçeklerin derinlemesine kavranmış olmasından, daha önemlisi, tüm insanlığı yokedecek olan bir savaş felaketine asla izin vermeme kararlılığından ileri gelmektedir. Bu amaca ulaşmak için olanaklar vardır. Şu günlerde dünya kamuoyunun dikkatini üzerinde toplamış bulunan SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçiminde iki karşıt sistem arasındaki tarihsel anlaşmazlık ve çekişmenin barışçı yollardan çözüme kavuşturulması gerektiği vurgulanmaktadır. Halkların çıkarları devletlerarası ilişkilerin barışçı yarışma ve eşit haklı işbirliği rotasına yönlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Açıktır ki, bu gerçeğin sadece devlet yöneticileri tarafından değil, savaşın önlenmesinden yana olan herkes tarafından kavranması ve benimsenmesi gerekiyor. Bugün yığinsal barış hareketinin aktif politik potansiyelinin artması, bu hareketin militarizme karşıkoyma güç ve yeteneğinin genişlemesi önemli ölçüde buna bağlıdır.

Emperyalist devletlerin gerici çevreleri insanların bugünkü karmaşık uluslararası durumu anlamalarını engellemeye çalışıyorlar. Bu çevreler, «komünizmin saldırgan» olduğuna ilişkin sahte tezlerle yığınların politik bilincini bulandırmak istiyor, «Sovyet tehdidi» uydurmacasıyla insanları korkutmaya yelteniyor, SSCB'nin güya Batı'ya karşı düşmanlık beslemesinin daha Lenin tarafından öğütlenmiş olduğu yolundaki bir düşüncüyü beyinlere aşlamak istiyorlar.

Politik taktikler açısından bu tür uydurmalar ABD ve NATO'nun saldırgan güçlerince, gitgide artan askersel masrafları, yeni yeni silahların ve silah sistemlerinin üretimini, Batı Avrupa'nın atom roketleriyle donatılmasını ve uzayın militarizasyonunu amaçlayan programların gerçekleştirilebilmesini haklı göstermek için kullanılıyor.

Bu uğursuz kötü niyetli kampanyaların bir başka stratejik amacı da vardır. Bu da komünistlerin savaşları önleme uğrundaki tarihsel savaşım geleneklerini karalamak, sosyalizmin barışçı dış politikasının Leninci ilkelerini çarpıtmak ve SBKP'nin güvenliği sağlama uğrundaki içtenli çabaları üzerinde kuşku uyandırmaktır. İşte bundan ötürü, komünistlerin barış savaşımına yaklaşımları, her şeyden önce de, Lenin tarafından hazırlanmış olan, Sovyet komünistlerinin uluslararası politikasının temelini oluşturan ve şimdi de SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçiminde daha da geliştirilmiş olan savaş ve barış sorunlarına ilişkin bilimsel görüşler sistemi üzerinde durmanın büyük bir anlam ve önemi vardır.

(1) «Pravda», 22 Kasım 1985.

Politikanın tarihsel kökleri, nesnel mantığı vardır. SBKP'nin politikası da bu bakımdan bir istisna değildir. Bize göre, Lenin'in partisinin uluslararası faaliyetini komünistlerin sarsılmaz barış konsepti temelinde, komünistlerin savaşı önleme savaşımındaki tarihsel geleneklerine dayanıyor.

Komünistler Birliği'nin eylemlerinden ve Komünist Manifesto'nun yayınlanmasından başlayarak geçmişin tüm deneyimi, barış ve savaş sorununun ilk kez gerçekçi temeller üzerine bilimsel sosyalizmin yaratıcıları tarafından oturtulduğunu yeterince kanıtıyor. Onlar, savaşların patlak vermesinin nesnel sosyal-ekonomik ve politik nedenlerini ilk kez ortaya çıkarmışlar ve aynı zamanda barışı savunacak ve sağlamlaştıracak güçlere ve olanaklara işaret etmişlerdir. Komünistler, savaşa karşı savaşımın her somut tarihsel aşamasında bu amaca ulaşılması için etkin programlarla ortaya çıkmışlardır. Dahası, onlar, gerçekten demokratik, insanlığın ezici çoğunluğunun yaşamsal çıkarlarına yanıt veren bir barışın sağlanması savaşımında geniş halk yığınlarını seferber etmek için aktif bir çalışma yürütmüşler ve yürütmektedirler.

Tarihsel deneyim bize halkların barışa olan özlem ve istemlerinin ancak komünistlerin büyük çabaları, onların somut eylemleri sayesinde, Lenin'in deyimiyle «belirsiz ve çaresiz bir bekleyiştten açık, düzgün bir programa, milyonların etkin savaşımına dönüştüğünü ...» ⁽²⁾ söylemeye hak ve olanak veriyor.

Sorun, elbette, sadece tarihsel katkıyla sınırlı değildir. Komünist barış politikasının temel ayırdedici çizgisini, bu politikanın ardıcıl, amaca yönelik ve kesintisiz olması oluşturmaktadır. Bu nitelikler SBKP'nin uluslararası eylemlerinde en açık bir biçimde ifadesini bulmaktadır dersek biz hiç te abartma yapmış olmayız. Sovyet erkinin ilk buyrultusu Barış Buyrultusu değil miydi? Toplumsal düzenleri farklı olan devletler arasında karşılıklı yarara dayalı işbirliğinin ve iyi komşuluk ilişkilerinin gelişmesinin yolunu açan barış içinde yanyana yaşama politikasının temellerinin ilk sosyalist devlet tarafından hazırlanmış olması bir raslantı mıdır? Faşizm tehlikesine ve İkinci Dünya Savaşı'na karşı savaşanların en ön sıralarında bulunanlar, bu savaşın en ağır yükünü omuzlarında taşıyanlar, büyük utkunun ve barışın yolunu döşeyenler Sovyet komünistleri değil miydi? Savaş sonrasında halkların çıkarına uygun düşen, uluslararası güvenliğin çıkarlarına yanıt veren bir düzenleme uğrunda ardıcıl savaşım veren, «soğuk savaş»a son verilmesi için elinden gelen her çabayı harcayan Lenin'in partisi değil miydi? SBKP Barış Programıyla ortaya çıkarak, yumuşama politikasının yolunu açmadı mı? Ve emperyalizmin yeniden kabaran saldırganlığının, uluslararası gerginliği körüklemesinin, silahlanmadaki tırmanışı kamçılamaşının karşısına

⁽²⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 44, s. 149 (Rusça) («Ekim Devrimi'nin 4. yıldönümü üstüne»den).

SBKP'nin ve Sovyet devletinin yumuşama sürecinin devam ettirilmesini, uzayın militarizasyonunun önlenmesini, barışın korunmasına ilişkin sağlam güvencelerin alınmasını amaçlayan bir doğrultuyla çıkması bir rastlantı mıdır? Cenevre zirve görüşmesi, sıraladığımız şu sorulara yanıt veren Lenin'in partisinin barışçı dış politikasının yasal olduğu gerçeğini bir kez daha kanıtladı.

Batı Berlin halkı kentimize «sosyalizmin vücuduna batırılmış bir kıymık», «en ucuz atom bombası», «soğuk savaşın cephe kenti» denildiği yılları çok iyi hatırlamaktadır. Biz, NATO üyesi devletlerin izlediği «komünizmi gemleme» ve «geriletme» politikasının kendi yaşamımız, yakınlarımızın ve akrabalarımızın yaşamı ve geleceği açısından ne denli endişe ve tehlikeler yarattığını gördük, yaşadık. 1948 «Berlin krizi»nden başlayarak 70'li yılların başlarına dek NATO devletleri Batı Berlin'in politik statüsü sorununun çözümüne ilişkin kabul edilebilir bir temel oluşturulması ve böylece sürekli bir gerginlik kaynağının ortadan kaldırılması yönündeki çabaları engellemeye çalıştılar. Sovyetler Birliği'nin kararlı ve yapıcı girişimleri sonucunda sorun ölü noktadan çıkarıldı. Eylül 1971'de SSCB, ABD, Büyük Britanya ve Fransa arasında Batı Berlin konusunda bir anlaşma imzalandı. Bu anlaşma, kentimizdeki politik durumun iyileşmesine yardım etmekle sınırlı kalmadı, aynı zamanda Avrupa güvenlik toplantısının yapılmasının önünde duran en karmaşık engellerden birini de ortadan kaldırdı, Helsinki'de, Sonuç Belgesi'nin imzalanmasıyla sonuçlanan böyle bir toplantının yapılmasını olanaklı kıldı.

Daha sonraları yumuşama sürecinin frenlenmiş olmasından, sosyal sistemleri farklı devletler arasında karşılıklı yarara dayalı işbirliğinin geliştirilmesini ve iyi komşuluk ilişkilerinin derinleşmesini amaçlayan anlaşmaların istenilen düzeye ulaşmamış olmasından üzüntü duymamak elden gelmiyor. Ancak bu umutların yitirildiği, daha da önemlisi, yumuşamanın daha iyi günlerinin önümüzde olduğu inancının yitirildiği anlamına gelmiyor. Sosyalist topluluk üyesi ülkeler tarafından ortaklaşa hazırlanmış olan barış programı doğrultusunda ilerleme kaydedilmesine önemli katkıda bulunan Sovyet-Amerikan zirve görüşmesi, uluslararası durumun iyileştirilmesi için elverişli koşullar yaratmıştır. Biz burada, her şeyden önce, politikası sağlam, barış ve sosyal ilerleme amaçlarının içiçe girdiği temellere dayanan yeni dünyanın kardeş parti ve devletlerinin ısrarlı, ardıcıl çabalarının sonuçlarını görüyoruz.

Sosyalist toplumda savaşan, silahlanmanın tirmandırılmasından çıkarılabilecek hiç bir sınıfın, hiç bir meslek grubunun ya da tek tek kişilerin bulunmadığını hatırlatmakla ben, yeni bir şey söylemiş olmuyorum. Sosyalist toplumda hiç kimse savaş hazırlıklarından ne politik ne de mali bir kazanç sağlayabilir. Tersine, sosyalist devletin eylemleri, yasal olarak, barışçı bir ortamı sağlamaya, uluslararası işbirliğini geliştirmeye

yöneliktir. V. İ. Lenin, «Biz, işçi ve köylülere barış için her şeyi yapacağımıza söz veriyoruz. Ve biz sözümüzü tutacağız» ⁽³⁾ diyordu. SBKP, halka verdiği sözünün eri olduğunu pratikte, işle kanıtıyor.

Bununla ilgili olarak, Sovyet dış politikasının çok önemli bir niteliğine, bu politikayı, önde gelen Batılı devletlerin içtepiye dayalı, ardıcıl olmayan, aşırı konjonktürel değişmelere uğrayan politikasından ayırdeden bir özelliğe, yani Sovyet dış politikasının önceden tahmin edilebilir olmasına dikkat çekmek istiyorum. Nisan 1985'te, ABD ziyareti sırasında Alman Sosyal Demokrat Parti (ASDP) Başkanı Willy Brandt, New York'ta Uluslararası İlişkiler Konseyi'nde yaptığı konuşmada, Avrupa'da pek çok insanın artık ABD'ye güvenme, onun eylemlerini önceden tahmin edebilme umudunu çoktan yitirmiş olduğunu söyledi. Brandt, konuşmasında şunları da belirtiyordu: Eğer ABD ve onun başlıca politik güçleri uzun vadeli bir politika ve bir güvenlik politikası, en azından, Doğu ile Batı arasındaki ilişkilerin stratejik ve temel öğeleri konusunda bir politikayı oluşturmayı becerebilseydi ve bunu Beyaz Saray'daki her yönetim değişmesinden belirli anlamda bağımsız kılmaya başarabilseydi, bu büyük bir avantaj olurdu.

Sovyetler Birliği'nin dış politika doğrultusu, değişmez barışçıl özü bakımından, son derece açıktır. SBKP, uluslararası eylemlerinin amaçları, bunlara ulaşmanın yolları konularında açık konuşuyor. Sovyet dış politikası önceden tahmin edilebilir, bu politikada bilmeceler ve belirsizlikler yoktur. Cenevre görüşmesi bunu tüm boyutları ve açıklığıyla gözler önüne serdi. Sovyet tarafı bu görüşmeye büyük bir özenle, sadece bugünün sorunlarını düşünerek değil, aynı zamanda Sovyet-Amerikan ilişkilerinin normalleşmesi ve geliştirilmesini amaçlayan uzun vadeli planlarını belirleyerek, yapıcı bir yaklaşımla hazırlandı. SSCB, bildiği gibi, Cenevre görüşmeleri arifesinde, nükleer silah potansiyellerinin yarı yarıya indirilmesi önerisi de içinde, önemli anlaşmalara varılabilmesi perspektiflerini açan bir dizi yeni, yapıcı girişimlerde bulundu. Bu öneriler, Cenevre zirve görüşmelerinin başarılı olması isteğinin ne denli içten olduğunu kanıtlamakla kalmadı, aynı zamanda Sovyetler Birliği'nin gerek şimdiki aşamada, gerekse gelecekte ABD'yle normal, istikrarlı ilişkiler kurma ve geliştirme niyetlerinde ne denli kararlı olduğunu ve ne kadar ileriye gittiğini açıkça gösterdi.

SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçiminde bu tür ilişkilerin içişlere karışmama, birbirlerinin yasal çıkarlarına saygı gösterme, eşit güvenlik ilkesini benimseme ve pratikte gerçekleştirme ve bu esaslar üzerinde de karşılıklı güveni güçlendirme temeline dayalı olarak kurulması gerektiği belirtiliyor. Komünistlerin kanısına göre, sosyal sistem-

⁽³⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 36, s. 343 («Dış politikamız üzerine rapor»den).

lerin ve ideolojilerin farklılığı ilişkilerin gerginleşmesine asla neden olmamalıdır. SSCB ile ABD arasında çeşitli alanlarda karşılıklı yarara dayalı verimli işbirliği yapılabilmesi için başka nesnel koşullar da vardır. Her iki devletin politikası, iki devletin nüfusunu olduğu gibi, tüm dünya halklarını yıkım tehlikesiyle tehdit eden düşmanlığa değil, karşılıklı anlayışa yönelmelidir.

Böylece, Sovyetler Birliği Cenevre'ye bir dizi barışçı girişimle birlikte, yumuşama politikasının daha da geliştirilmesi ve derinleştirilmesini, savaş tehlikesinin ortadan kaldırılmasını, silahlanma yarışının durdurulmasını öngören uzun vadeli, açık ve sorumlu bir tutum saptayarak gitmiştir.

Amerikan tarafı ise, Cenevre görüşmelerine başka türlü hazırlanmıştır. Washington, son ana kadar, Sovyet önerilerine somut yanıt vermekten kaçmıştır, dünya politikasının, uluslararası güvenliğin temel sorunlarını, her şeyden önce de, silahlanma yarışının durdurulması ve uzayın silahlandırılmaması konusunu görüşme gündeminin dışında bırakmak için her çareye başvurmuştur. Dünya kamuoyu, Birleşik Amerika'nın somut anlaşmalara varılmasını amaçlayan ciddi görüşmelere hazır olup olmadığı konusunda neredeyse görüşmelerin başlamasına dek pratik olarak haberdar değildir. Yaklaşımlardaki bu farklılık, elbette, görüşmelerin sonuçlarına da damgasını vuracaktır.

Bununla birlikte, Cenevre görüşmelerinin yapılmış olması bile, başlı başına bir başarıdır ve burada varılan anlaşmalar, kuşkusuz, önemlidir. Önemlidir çünkü, kesintiye uğramış olan diyalog yeniden başlatılmıştır ve daha da önemlisi taraflar, nükleer savaşa hiç bir zaman izin verilmemesi, böyle bir savaşta kazanan taraf olmayacağı yönünde çok önemli, temel bir sonuca varmışlardır. Son yıllarda, gerek Sovyet Amerikan ilişkilerinde, gerekse çok daha geniş alanlarda üst üste yığılmış olan çetin uluslararası problemler «stoku»nun eritilmesi perspektifleri açılmıştır. Ancak bunun gerçekleşmesi için, iyileşmeye, elverişli dönüşümler sürecine geri dönülmez bir karakter kazandırabilmek için uzun ve karmaşık bir yolu katetmek gerekecektir. Zira, emperyalist devletlerdeki egemen çevrelerin düşünce ve politikalarında saldırgan antisovyet, antikomünist eğilimler henüz daha çok güçlüdür ve bunların aşılması için epey çaba harcamak gerekecektir. Bu amaca ulaşılmasında, daha Lenin tarafından temellendirilmiş olan ve SBKP'nin 24., 25. ve 26. Kongrelerince zenginleştirilerek kabul edilen 70'li 80'li yıllara ait kapsamlı Barış Programı'nın temelini oluşturan toplumsal düzenleri farklı devletlerin barış içinde yan yana yaşama politikası önemli bir rol oynamaktadır. Böylece, günümüzün en yıkıcı sorunlarının çözümüne tüm ülkelerin ve halkların daha geniş katılımı için yeni olanaklar yaratılmıştır.

Lenin'in partisinin Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçiminde, SBKP'nin dış politika alanında, günümüzün temel sorunu olan savaşları

tamamen ortadan kaldırma sorunun çözümüne yönelik ana doğrultuya bundan böyle de sıkı sıkıya bağlı kalacağı vurgulanıyor. Tasarıda belirtildiği gibi, SBKP, emperyalizmin saldırgan çevrelerinin izlediği politika barış için büyük bir tehlike oluştursa da, dünya savaşının mutlak kaçınılmaz olmadığı görüşünden hareket ediyor. Savaşı önlemek, insanlığı yıkımdan korumak olanaklıdır. Sosyalizmin, gezegenimizdeki tüm ilerici, barışsever güçlerinin başta gelen görevi de budur.

İnsanlığın önünde başka bir yol yoktur.

Tüm dünyada sağduyu sahibi olan ve sorumluluk duygusuyla hareket eden giderek daha çok insanın, değişik sınıf ve katmanlardan, çeşitli uluslardan temsilcilerin, dünya görüşü ve dini inancı farklı kişilerin, partili ve partisizlerin gerçekten de başka bir yolun olmadığı olgusunu kavramaya başlamaları umut vericidir.

Kentimin partilerinden Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi ve Alman Sosyal Demokrat Partisi (ASDP), çok sayıda gençlik, hristiyan ve öteki örgütler Barış Hareketi Koordinasyon Komitesi'nde resmen birleşmişlerdir. (Batı Berlin'de 100'den fazla kuruluş barış için eylem birliği yapmaktadır). Sovyet-Amerikan zirve görüşmesi öncesinde bu kuruluşlar, 100 binden fazla kişinin imzaladığı bir ortak mektupla ABD Başkanı Ronald Reagan'a ve SBKP MK Genel Sekreteri Mihail Gorbacov'a başvurdular. Mektupta uzayın militarizasyonuna izin verilmemesi ve yeryüzünde silahlanma yarışının durdurulmasına yönelik anlaşmalara varılması konusundaki beklentiler dile getirildi. Koordinasyon Komitesi yetkilileri tarafından düzenlenen basın toplantısında nükleer silahlarda önemli bir indirime gidilmesine ilişkin Sovyet öneri ve girişimlerinin, ayrıca Varşova Antlaşması Örgütü üyesi sosyalist ülkelerin Sofya'da açıkladıkları önerilerin Batı Berlin Barış Hareketi taraftarlarınınca desteklenmediği vurgulandı.

Eylem ve işbirliğinin şu ya da bu sorununda her zaman görüş birliğinin sağlandığı ve herkesin görüş birliği içinde hareket ettiği elbette söylenemez. Bu da anlaşılır bir şeydir. Ancak biz komünistler, ilkesel politik tartışmalardan çekinmemekle birlikte, barış savaşımında birleştirici olanı ön plana çıkarıyoruz. Bu, partimizin saygınlığını artırıyor, Leninci barış politikasına yeni bağlaşıklar kazandırılmasına, çeşitli politik akımların temsilcileriyle ortak yığinsal çıkışlar yapılmasına yardım ediyor. antikomünist önyargıların aşılmasına hizmet ediyor.

FAC'deki sağcı, intikamcı gruplarla, ABD ve NATO'nun gerici güçleriyle bağlı olan çevreler, barış savaşçılarının «ölmektense, kızıl olmak daha iyidir» diyerek, sırf korkudan böyle bir seçim yaptıklarını ileri sürüyor ve barış taraftarlarını suçlamaya kalkışıyorlar. Sosyalizme, ulusal kurtuluş ve ilerlemeye karşı açılan «haçlı seferi»nin bu propagandacıları, «kızıl olmaktansa ölmek daha iyidir» diyerek kendilerini «Avru-

pa», «Atlantik» (nedense «Nordik» [Kuzey] değil) ruhu geleneklerinin mirasçıları olarak ilan ediyorlar.

İşte burada biz, iğrenç, tiksinti verici politik oyunlara tanık oluyoruz. Üstelik bu çirkin oyunlarda tüm insanlığın geleceği üzerine kumar oynanıyor. Komünistler hiç bir zaman ve hiç kimseye sosyal ilerleme ile savaş arasında bir seçim yapmayı dayatmamıştır. Komünistler, gezegenimiz üzerindeki tüm ulus ve halkların barış içinde yanyana yaşamaları ve gelişmeleri için, hangi yaşam biçimini, nasıl bir toplumsal düzeni seçmeleri konusunda kendilerinin karar verebilmesi için savaşmaktadır.

Bu konu üzerinde biraz daha ayrıntılı duralım.

Gerek Batı Berlin'de gerekse tüm kapitalist ülkelerde antikomünistler, çoğu kez bizim, SBKP'nin, Sovyetler Birliği ve sosyalist topluluk üyesi öteki ülkelerin barışçı girişimlerini desteklemekle güya «Moskova'nın ajanları» olarak hareket ettiğimizi ve «Batıyla kesin bir kapışmaya» hazırlanması için güya «Moskova'ya zaman kazandırmaya» çalıştığımızı ileri sürüyorlar. Kendi sonul amacımızı güya kaçınılmaz bir «devrim ihracı»nda ve sözümona «hür dünya»nın yokedilmesinde gördüğümüzü ileri sürerek bizi, uluslararası ilişkiler sorununa güya sınıfsal kin konumundan yaklaşımla suçlamaya kalkıyorlar.

Ne teoride, ne tarihte, ne kardeş partilerin devrimci savaşım pratiğinde, ne de Sovyetler Birliği'nin dış politikasında bu tür iddialara haklılık kazandıracak en küçük bir belirtiye bile raslamak mümkün değildir. Komünist ülkeler hiç bir şekilde «devrim ihracı»nı amaçlamamaktadır. Bize göre, dışardan bir hareketle hiç bir halk «mutlu» edilemez, öte yandan dünyada meydana gelen çatışmaların ve politik bunalımların da kapitalizm ile sosyalizm arasındaki kavgaya indirgenmesi hem yanlış hem de çok tehlikeli bir yaklaşımdır. Her halk, gerek politik alanda, gerekse ekonomik ve sosyal alanlardaki tüm iç sorunlarını kendisi egemen ve özgürce çözme hakkına sahiptir. Bu çözümler, başkalarının hoşuna gitse de gitmese de, o ülkedeki iç süreçleri, şu ya da bu halkın çıkarlarını yansıtmaktadır.

Uluslararası gerginlik ocaklarına, bölgesel çatışma ve hatta çeşitli devletler arasındaki savaşlara gelince, bütün bunları, kesinlikle ve her şeyden önce bunlara yol açan nedenler çerçevesinde ele almak gerekiyor. Çünkü bu çatışma ve bunalımların kökleri hem geçmişe hem de günümüzün sosyal-ekonomik koşullarına uzanıyor. Günümüzdeki tüm çelişkiler düğümünün Batı ile Doğu arasındaki rekabetten kaynaklandığını sanmak, barış davası açısından tehlikeli sonuçlar yaratabilecek ciddi bir politik yanılgıdır.

Bir kez daha vurgulayalım: «Devrim ihracı» görüşü komünistlere yabancı bir görüştür ve her olayda sosyalizm ile kapitalizm arasındaki

sınıfsal kavganın bir belirtisini arama eğilimi komünistlere özgü bir şey değildir. Komünist ülküler, her gergin durumu, çatışmayı ve çelişkiyi sosyalizmin sınıfsal çıkarları için bir tehdit olarak algılama gibi bir sınırlılığı ve bencilliği dışladıkları için, sürekli olarak yeni taraftarlar kazanmaktadır. Lenin, «Marksizm'in temel ülküleri açısından toplumsal gelişmenin çıkarlarının proletaryanın çıkarlarından daha önce geldiğini . . .»⁽¹⁾ vurgulamıştır. Hümanizmin bu üstün ilkesi savaş ve barış sorunun ele alınmasında en açık bir şekilde ifadesini bulmuştur. Bu ilkeye dayanarak, uluslararası güvenliğin pek çok önemli sorununu ilk kez çözüme kavuşturma gibi tarihsel bir sorumluluğu üstlenen komünistler, özellikle SBKP, sadece kendileri için değil, herkes için barış uğrunda savaşmaya yetenekli olduklarını somut olarak kanıtlamışlardır. Böylece, Lenin'in partisinin barışçı dış politika doğrultusu uluslararası ilişkilerin karakterinde ve yapısında olumlu dönüşümleri gerçekleştirmenin yolunu göstermekte, bu alanda da yeni tip hümanist politik düşüncenin egemen olması için olanaklar yaratmaktadır.

Nükleer çağda politik düşünce, militarist niyetlerin yükünden bencil hesaplardan, güce başvurma heveslerinden tamamen arındırılmalıdır. Uluslararası ilişkiler dünyası geniştir, çok çeşitlidir ve çelişkilidir. Devletler arasında güvensizliğe, tedirginliğe ve çoğu kez de düşmanlığa yol açan pek çok nesnel nedenler vardır. İnsanlık henüz sınıfsal, ulusal, ideolojik-politik, ırk ve öteki çelişkilerden kurtulmuş değildir. Dünya arenasında sınıfsal çıkarların çatışması, ulusal kurtuluş savaşları, ideolojik-politik kavga devam etmektedir. Bunlar durmayacaktır da. Ancak, nükleer çağın direngen gerçekleri öyle bir çizgiye, öyle bir dönüş sınırına gelmiştir ki, bunlar, insanlığı tüm bu süreçleri kendi geleceğinin perspektifleri açısından yeniden gözden geçirip değerlendirmek zorunda bırakmaktadır. Ve biz, SBKP'nin sağduyunun üstün gelmesi savaşımında militaristleştirilmiş politik düşüncenin karşısına politik cesaret ve hümanizmin gerektirdiği bir tutumla çıkarak, çeşitli girişimlerde bulunmasına büyük bir değer biçiyoruz.

Bununla ilgili olarak Sovyetler Birliği'nin tek taraflı olarak attığı şu adımlara, onun iyi niyetini sergileyen, savaşçı önlemede, barışı korumada ve sağlamlaştırmada onun içten çabalarını açıkça ortaya koyan adımlarına değinmeden geçemeyiz.

– Sovyetler Birliği, nükleer silahı ilk kullanan devlet olmama yönünde tek taraflı olarak yükümlülük üstlenmiştir;

– Sovyetler Birliği, uzaya uydusavar silahları yerleştirmeyi tek taraflı olarak reddetmiş ve Birleşik Amerika'ya ikili temelde ve karşılıklı olarak,

(1) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 4, s. 220 («Partimizin program taslağı»-ndan).

uydusavar sistemlerinin yapımıyla ilgili tüm pratik çalışmaları tamamen durdurma önerisinde bulunmuştur;

– Sovyetler Birliği Avrupa kesimine orta menzilli roket konumlandırmayı ve Amerikan «Perishing» ve «Cruise» roketlerin kimi Batı Avrupa ülkelerine yerleştirilmesine başlanması karşısında alınan öteki karşı önlemleri *tek taraflı* olarak durdurmuştur;

– Sovyetler Birliği, her türlü nükleer denemeleri durdurarak, *tek taraflı* moratoryuma gitmiştir ve Birleşik Amerika'yı, öteki devletleri de bu örneği izlemeye çağırmıştır ve böylece, nükleer silahların geliştirilmesine ve nükleer silah yığınaklarının çoğalmasına son vermenin gerçekçi yolunu göstermiştir.

Bu önlemler olağanüstü önem taşımaktadır. Olağanüstü diyoruz, çünkü bu önlemler her şeyden önce savaş tehlikesinin son derece arttığı kritik bir durumda alınmıştır. Uluslararası durumun gergin olduğu bir durumda alınan böylesi kararlar eski, çağını yaşamış davranış normları açısından mantığa aykırıymış gibi gözükebilir. Ama işin özü odur ki, atılan adımlar yeni tip mantığın, yani insanlığın geleceği, barışın çıkarları için duyulan büyük sorumluluk duygusunun öngördüğü adımlardır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 27. Kongre hazırlıkları ve Kongre'nin görüşeceği SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçimi üstüne tasarı Sovyet dış politikasındaki barışçı geleneklerin sürekliliğini ve aynı zamanda yenilikçiliği açıkça kanıtlamaktadır. Sovyet dış politikasının amacı savaşın kara bulutlarını dağıtmak, yumuşama sürecini uluslararası yaşamın yönlendirici eğilimi haline getirmek, yeryüzünde barışı ve ilerlemeyi güvence altına almaktır.

Lenin'in belirttiği gibi komünistler, sadece geçmişin olaylarına doğru açıklamalar getirdikleri için değil, aynı zamanda «geleceği öngörme ve bunu gerçekleştirmeye yönelik cesur pratik eylemler» ⁽⁵⁾ söz konusu olduğunda da doğru çözümler bulabildikleri için güçlüdürler. Bunun için barışın geleceğiyle ilgilenen herkes bu umut verici programsal belgeyi büyük bir ilgiyle karşılamaktadır. Bu belgede açık ve kesin olarak şunlar vurgulanmaktadır: Leninci parti, ileride de, Sovyet insanların yaratıcı emeğinin barışçı koşullarını korumak için, dünyayı sarmış olan silahlanma yarışının durdurulması için, halkların üzerine çökmüş bulunan nükleer savaş tehlikesini ortadan kaldırmak için elinden gelen her çabayı harcayacaktır.

⁽⁵⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 26, s. 75 («Karl-Marks»tan).

Demokratik hareketin savaş karşıtı potansiyeli

Rene Mauge Mosguera

Ekvador Komünist Partisi (EKP) Merkez Komitesi Genel Sekreteri

Jose Selis Castro

*Ekvador Komünist Partisi MK Yürütme Kurulu üyesi, Ekvador
Barış Konseyi (EBK) Genel Sekreteri*

Halkların savaşa karşı savaşımlı, dünyanın birçok bölgesinde hızla aktifleşti. Buna, her şeyden önce uluslararası alandaki gerginlik, ABD emperyalist çevrelerinin giderek daha da belirginleşen saldırgan politikası neden oluyor. Nükleer yıkım tehlikesinin kendilerini somut bir biçimde tehdit ettiğini gören milyonlarca insan, barış hareketine katılmaya başlıyor.

SSCB ve öteki sosyalist devletlerin barışçı politikası, kapitalist ülkeler komünist partilerinin doğrudan barış hareketi saflarında yürüttükleri çalışmalar, bu hareketin yükselişinin güçlü bir faktördür. Komünist partileri, burjuva propagandasının çoğu kez iddia ettiği gibi, savaş karşıtı hareketleri «kışkırtmıyor», bunları kendi politik çıkarlarına tabi kılmaya çalışmıyorlar. Emekçilerin en bilinçli ve örgütlü kesimini oluşturan komünistler, çağın en ivedi, en somut gereksinimlerine büyük bir duygululuk gösteriyorlar. İşte bundan ötürü de onlar, barış taraftarları arasında aktif eylem gösteriyorlar ve öteki politik ve ideolojik akımların temsilcileriyle omuz omuza barışçı geleceği savunmaya hazırdırlar.

Savaş karşıtı hareketin boyutları bizde, Latin Amerika'da da yükseliyor, onun politik kapsamı genişliyor, biçimleri değişiyor. Ancak buradaki barış savaşımlı, somut etki alanları açısından henüz Batı Avrupa'dakinin düzeyine ulaşmış değildir. Bu savaşım, somut görevlerin içeriği bakımından da ayrılıyor.

Güney Amerika komünist partilerinin 1984'te, Buenos Aires'te yapılan konferansında belirtildiği gibi, «tüm dünyada barışın savunulması ana-karamızdaki ekonomik, sosyal ve politik değişikliklerden ayrı değildir. Yaşam göstermiştir ki, sosyal adalet, antiemperyalist dayanışma için ekonomik, politik ve askersel karışmalara karşı eylemler, barışı savunma davasına, Latin Amerika ülkelerinde sosyalizmin başarıya ulaşması savaşımına çok önemli katkılarda bulunuyor.» (1) Bütün alanlarda emperyalizmin açık yayılmacılığının kurbanı ülkelerdeki savaş karşıtı hareket-

(1) Nueva Era, 1984, № 17, s. 22.

lerin temel özellikleri böyledir. Bu koşullarda kardeş partilerin konferansında saptanan tutum, Latin Amerika toplumunun giderek daha geniş kesimleri tarafından anlayışla karşılanıyor. Değişik ideolojik konumlarda yer alan çok sayıda grupların temsilcileri, bu tutumu paylaşıyorlar. Ekvador'un Esmaraldas bölgesinin valisi ve Ulusal Barış Konseyi üyesi J. Chiriboga'ya göre «Özgürlük, bağımsızlık ve barış, bu görevler ayrı ayrı ele alınıp yerine getirilemez, bunlar birbirleriyle kopmaz bir biçimde bağlıdır». Latin Amerika Aydınlarının Barış İçin ve Bölge Halkları Arasında İşbirliği Örgütü'nün temsilcisi L. E. Zabola (Kolombiya) bu görüşü destekliyor: «Barış savaşçısının mutlaka zulme karşı, demokrasi-nin, insan onuruna saygının yerleşmesi ve halklarımızın kültürel birliği savaşçısı olması zorunludur». Venezüella'lı katolik papaz, tanınmış gazeteci G. Finol, bu görüşleri şöyle dile getiriyor: «Adaletten söz etmeden barış üzerine konuşmak, bizim için boş sözlerdir. Halkımız, bu sözleri anlamıyor, çünkü onun için atom bombası açıktır . . .» (2)

Bu özgünlük, anakaramızda doğal olarak tehlikenin ana kaynağının ABD emperyalizmi olduğunu açıkça gören komünistlerin barış taraftarları arasındaki çalışmalarının özelliklerini önceden belirliyor. Latin Amerika halkları, Birleşik Amerika yönetici çevrelerinin ve onların NATO'lu bağlaşıklarının saldırganlığına ve serüvenciliğine kendi deneyimleriyle birçok kez tanık oldular. Herici kamuoyu, Sovyet barış girişimlerinin, genel olarak sosyalist topluluğun barışçı çizgisinin desteklenmesi için sesini giderek daha açık yükseltiyor. Gericiliğin iftiralarına ve şiddetli karşı koyuşuna karşın, reel sosyalizmin politikası üstüne gerçekler, kendisine yol açıyor.

Güç koşullarda, sosyalizm kuruculuğu yolunda başarıyla ilerleyen Küba'nın devrimci deneyimi, güçlü ve olumlu etki yapmaya devam ediyor. ABD'nin saldırılarına karşı koyan Sandinist Nikaragua ile dayanışma güçleniyor. Giderek daha çok Latin Amerikalı bölgemizde kalıcı ve adil bir barışın batı yarım küresinde ilk sosyalist devletin, Sandino'nun ülkesinde devrimci dönüşümlerin savunulmasından, emperyalizmin ve gericiliğin entrikalarının boşa çıkarılmasından, baskı altındaki ve savaşan halklarla dayanışmadan ayrı olmadığını kavriyor.

Anakarada savaş karşıtı savaşım ile antiemperyalist kurtuluş savaşımının görevleri arasındaki sıkı karşılıklı ilişki, komünistlere birçok durumda doğrudan barış savaşçıları örgütlerini yönetme olanakları sağlıyor, onların bu rolü de kamuoyu tarafından anlayışla karşılanıyor. Savaş karşıtı örgütlerin pratik sorunlardaki eylemlerine doğru ve gereken genişlikte bir yaklaşım gösterildiğinde, komünistlerin bunların yönetimlerinde yer alması, hiç te bu örgütlerin önde gelen çevrelerinin yalnızca sol görüşlü kişilerle sınırlı olmasına yol açmaz. Bizde, Ekvador'da ve bölge-

(2) Bak: America Latina, 1985, № 3, s. 5.

nin birçok ülkesinde barış hareketinden çıkarılan pratik derslerden biri de budur. Örneğin, Ekvador Barış Konseyi çerçevesinde değişik politik partilerin (bugün koalisyon hükümetinde yer alan Hristiyan-Sosyal Partisi de içinde) ve aynı zamanda bir dizi sendikanın, katolik kilisesinin ünlü yöneticileri işbirliği yapıyorlar. Bunlar arasında tanınmış diplomatlar, hukukçular, doktorlar, yazarlar, ressamalar, belediye ve bölge meclisi üyeleri vb. yer alıyor.

Latin Amerika ülkelerinin sosyal ve politik gerçekleri, değişik politik parti ve grupların, kilisenin, sendikaların, kültür birliklerinin, aydın kuruluşlarının vb. temsilcilerini barışın korunmasının genel insancıl görevleriyle emperyalist «metropollerin» neden olduğu geri kalmışlığa ve bağımlılığa son verilmesi, ABD'nin hegemonyacı yeltenişlerine karşı konulması, demokrasi ve sosyal adalet için savaşım, egemenliğin savunulması gibi temel güncel sorunlar arasındaki karşılıklı ilişkiyi açık bir biçimde görmeye zorluyor. Bu sorunların çözümü için somut önkoşullar, ancak barış ortamında yaratılabilir.

Bununla birlikte, barış ve silahsızlanma için savaşımın global görevleri ile antiemperyalist kurtuluş savaşı ve gelişmenin «yerel» sorunları arasındaki bağ, toplumda her zaman açık olarak görülüyor. Komünistler, barış savaşçılarının örgütlerinde, çoğu zaman antinükleer, silahsızlanma sorunlarının Latin Amerika ülkeleri için güncelliğinin reddedilmesi olgusuyla karşı karşıya geliyorlar. Bu, Latin Amerika ülkelerinin olası nükleer çatışma alanlarından coğrafi bakımdan uzak olmalarından, sosyal-politik durumun ağırlığından, dünyadaki olayları ve büyük devletlerin politikalarını etkileme olanaklarının sınırlı olmasından kaynaklanıyor. Bu tür eğilimler, en başta aydın, öğrenci ve orta katmanların temsilcileri arasında varlığını sürdürüyor. Bunların temsilcileri, çoğu kez ulusal-reformist görüşleri destekliyor ya da solcu gruplara sempati gösteriyorlar.

Yaşam, benzeri gerekçeleri kesin bir biçimde çürütüyor. Savaş tehlikesi bizim kapımıza da dayanmıştır. Orta Amerika'da sosyal-politik bunalımın derinleşmesi ve Birleşik Amerika'nın geleneksel baskıcı yöntemlerle bunun üstesinden gelme çabaları, altbölgeyi gezegenimizin en «sıcak noktalar»ından biri, nükleer silahın kullanılmasını da dışlamayacak olan geniş çaplı bir askersel çatışmanın potansiyel alanı durumuna getirmiştir. Bu, hem Latin Amerikalılar hem de tüm insanlık için çok ağır sonuçlar verebilir.

NATO'lu emperyalist çevrelerin Malvin serüveni, Birleşik Amerika tarafından yayılan «Amerikalılar arası dayanışma ve işbirliği» yalanını dağıtmakla kalmadı, aynı zamanda çağdaş dünyada coğrafi uzaklığın askersel planda güvenlikle hiç te eş anlamlı olmadığını gösterdi. Orta Amerika bunalımının barışçı yollarla çözümü için önce Contadora Grubu'nun başlattığı eylem, daha sonra Arjantin ve Meksika hükümetlerinin de

aktif katıldığı nükleer silahsızlanmada «dört kıtanın girişimi», Latin Amerika devletlerinin bölgesel olduğu gibi, global sorunların çözümünde artan rolünü gösterdi. Yaşamın kendisi, günlük savaşımın, tüm insanlık için ortak olan barışın korunması göreviyle bağlanması zorunluluğunu kanıtıyor.

Barış savaşçılarının örgütleri, anakaramızda toplumun geniş kesimlerinin genel silahsızlanma sorunlarıyla ilişkili olduklarını kesin olarak hissetmeye başladıklarını artık sezmışlerdir. Özellikle bu, dünyadaki gelişmeler üstüne enformasyon akışının geniş, Batı Avrupa ile geleneksel bağların daha güçlü olduğu, ulusal bilincin daha açık ifade edildiği bölgemizdeki en büyük ve ekonomik bakımdan en gelişmiş devletlerde görülüyor. Birçok ülkede kamuoyu, dünyadaki antinükleer savaşıma aktif katılmak için önemli adımlar atıyor.

Arjantin'in önde gelen politikacılarının, bilim, kültür ve toplumsal örgüt temsilcilerinin barışın korunması ve silahsızlanma yönünde «Yaşamı Sürdürmek İçin 100'lerin Çağrısı»nı yüzbinlerce kişi imzaladı. 1985'te bu belge ile açılan imza kampanyası, komşu Brezilya ve Uruguay'a da yayıldı. Son yıllarda Rio de Janeiro, Buenos Aires, Caracas ve Sao Paulo'da, daha birçok kentte yığinsal antinükleer gösteriler ve barış yürüyüşleri yapıldı. Korkunç nükleer felaket tablosunu sergileyen «Ertesi gün» (The Day After) adlı Amerikan yapımı film, geniş yankı yarattı. Bu filmin yüzlerce video kopyası, nükleer savaş karşıtı hareketlerin yöneticileri tarafından Latin Amerika'nın birçok merkezine yayıldı. Brezilyalı barış savaşçılarının, sınırlı bir nükleer savaşın bile tüm dünyada yol açabileceği ekolojik sonuçlarını sergileyen özel broşürünün yayınlanması, filmin ekranlarda gösterildiği günlere denk düştü. Ekvador Barış Konseyi ise basın organı «El Chasgui de la Paz»da sürekli olarak barışın korunmasını konu edinen yazılar yayınlıyor, silahsızlanmanın zorunluluğu üstüne konferanslar örgütüyor.

Tüm bunlar atom silahlarının yasaklanması ve silahsızlanma için savaşımın ertelenmezliğinin toplumun geniş çevrelerince daha iyi anlaşılmasına yardım ediyor. Son zamanlarda, bu eğilimin hızlanmasına iki faktör yardım etti. Birincisi, bölgede nükleer silahların da konumlandırılabilceği Amerikan üslerinin ortaya çıkması. Bunlardan biri fiilen sömürge olan ve anakaradaki ülkelere karşı saldırıya hazır durumda bulunan çok sayıda askeri gücün yığıldığı Puerto Rico'nun Vigues adasında bulunuyor. Diğer, diktatör Pinochet'in aracılığıyla, birçok kez kullanılabilen uzay mekikleri için ek iniş alanı olarak Pashi adasında kuruluyor. Malvin adalarında ise, İngiliz-Amerikan üssü kuruluyor. İkincisi, birçok ülke hükümetinin halkın sırtına yükledikleri dış borçların ödenmesinin olanaksızlığının giderek kavranması. Dış borçlar, emperyalizmin yenisömürgecilik politikası, kısmen de silah satın alınması yüzünden birkaç kat artmıştır. Halklar, yalnızca borçların ortadan kaldırılmasını değil, aynı za-

manda Latin Amerika devletlerinin, zaten kıt olan kaynakları, çoğunlukla akılsız bir biçimde, silah elde etmek için kullanmalarına karşı çıkıyorlar.

Son yıllarda barış savaşıçılarının örgütledikleri çıkışların büyük bir bölümü, nükleer tehlikeye karşı, silahsızlanmaya yönelikti. Örneğin, Buenos Aires'te yapılan (Eylül 1985) uluslararası konferans, Latin Amerika'nın nükleer savaş tehlikesinin ortadan kaldırılmasındaki rolünü tartıştı. Bu sorun Venezuela, Kolombiya ve Ekvador barış savaşıçılarının Orta Amerika'da barış savaşı ve uluslararası güvenlik konulu konferansının da (Guayaguil'de – Ekim 1985) dikkat merkezindeydi. Bu konferansın üç ana konusundun biri «uzayın militaristleştirilmesi ve nükleer savaş tehlikesinin artması» başlığını taşıyordu.

Gene de Latin Amerika barış hareketlerinin daha az belirginleşen savaş karşıtı (antinükleer, antiroket) niteliği ve Batı Avrupa'ya kıyasla genel demokratik süreçte daha büyük «bağıllığı», onun ayırıcı bir çizgisi olarak kalıyor. Anakanın gerçekleri, barış savaşımına özel bir anti-empyalist yönelim, en başta da ABD emperyalizminin karışmalarına karşı koyma yönelimi veriyor. Barışın korunması görevleri ile demokratik dönüşümler arasındaki bu karşılıklı ilişki, Küba Barış Hareketi ve Halkların Egemenliği, Venezuela Barış Konseyi ve İnsan Hakları, Peru Ulusal Egemenlik, Uluslararası Dayanışma ve Genel Barış Hareketi, Panama Ulusal Egemenlik, Dayanışma ve Barışın Savunulması Komitesi vb. barışsever güçlerin birçok örgütünün isimlerinde yansımaları bulmuştur.

Latin Amerika için böylesine yakıcı olan barış ve sosyal adalet, barış ve demokrasi, barış ve ulusal egemenlik sorunları arasındaki karşılıklı ilişki, toplumsal hareketlere nasıl özellikler kazandırıyor? En başta bunların açık politik nitelikli sloganları göze çarpıyor. Deneyimin de kanıtla-
dığı gibi, bu, barış hareketine ikili bir etki yapıyor: Bir yandan buna
katholonların örgütsel birlik çabalarını kolaylaştırıyor, bunların saflarını
daha da güçlendiriyor, eylem ve istemlerin ilercisi, antiemperyalist yöne-
limini güçlendiriyor, öte yandan, hareketin yığınsal temelini genişleme-
sinin önünde belirli güçlükler yaratıyor.

Latin Amerikalı barış savaşçılarının, burjuva yığınsal enformasyon araçlarının etkili olduğu, ABD emperyalizmi ve egemen sınıfların anti-komünist kampanyalara, antisovyet yalanlara hız verdikleri koşullarda eylem yürütmek zorunda kaldıkları unutulmamalıdır. Antisovyet psikozu ortamında, birçok barışsever örgütün solcu nitelikli sloganları, diğer bölgelerde barışsever güçlerin önemli bileşimini oluşturan toplumun oldukça geniş kesimlerini çoğu kez kendilerinden uzaklaştırıyor. Burada, her şeyden önce, özellikle burjuva basın, radyo ve televizyonunun etkisi altında kalan aydınlar, kent orta katmanları söz konusudur. Sonuçta, anakarada tüm halkların muazzam savaş karşıtı potansiyelini aktifleştirme yolunda engeller ortaya çıkıyor.

Son zamanlarda, Latin Amerika'da daha çok dini-ekolojik içerikli pasifist eğilimler belli bir yaygınlık kazandı. Bunlar, toplum bilincindeki (artan savaş tehlikesinin, «geleneksel» barış örgütlerinin «çok köklü» anti-empyralist görüşleriyle uyumlaştırılmasının kabul edilmesinin anlaşılması) gelişmeyi ve katolik kilisesinin korunan etkinliğini de yansıtıyorlar. Bunda Batı Avrupa'daki savaş karşıtı hareketin doğrudan etkisini de gözardı etmemek gerek.

Tüm bu faktörlerin etkisi altında birçok ülkede açık pasifist (en aktifleri Brezilya ve Arjantin'de oluşmuştur) örgütler ortaya çıkıyor. Bunlar için çoğu durumlarda bu kesimlerde yaygın olan sözümone eleştiriden uzak «yeni savaş karşıtı hareketler» kavramı ve Batı Avrupa'nın dünyada artan askersel tehlike üstüne «her iki süper devletten eşit uzaklıkta olmak», «iki süper devletin eşit sorumluluğu» türünden sloganları karakteristiktir. Antisosyalist yönelimli çevreler, pasifistlerin belirsiz politik görüşlerinden yararlanarak, bu sloganları sömürmeye yelteniyorlar.

Bu koşullarda sol güçlerin pasifistlerle karşılıklı etki olanakları sorunu kuşkusuz basit bir sorun değildir. Bu sorun her ülkede kendine özgü biçimlerde çözülüyor. Kanımıza göre, gene de işbirliği için belirli perspektifler vardır. Bu işbirliğinin temelini, hem «geleneksel» barış örgütlerinin (komünistler de bunlarda çalışırlar) hem de pasifist ve ekolojik hareketlerin barışın korunması, en yaşamsal sorunların çözüm yollarının bulunması için içten çaba harcaması oluşturuyor. Bununla birlikte, yığınların antiempyralist ruhunun yüksek olduğu Latin Amerika'da, yığınların pasifistlerin genel ve soyut sloganları altında barış savaşımına katılmasının, geriye doğru atılmış bir adım olacağı unutulmamalıdır. Ankara halklarının saldırıya ve içişlere karışma yeltenişlerine karşı savaşım örnekleriyle dolu tarihi, barış ve özgürlük davasını tehdit eden empyralizmin politikasının özünü kanıtlıyor. Biz komünistlerin ve diğer ardıcıl barış örgütlerinin görevini, kendi örgütlerinin çerçevesinde kapanıp kalmayarak, işbirliğine ilgi gösteren tüm akımlarla ilişkileri genişletmede, askersel tehlikenin kaynakları üstüne gerçekleri, elde edilen deneyleri ustaca kullanarak yığınları aydınlatmada görüyoruz.

Latin Amerika'da, halkların savaş karşıtı bilincinin güçlenmekte olduğu özgül koşullar üstüne konuşurken, bu süreci engelleyen daha birkaç öğeden de söz etmek gerek. Bu, toplum yaşamının ayrılmaz bir parçası, tarihsel bakımdan egemen sınıflara özgü olan baskıdır. Ankaradaki devletlerin çoğunluğunda ardı arkası kesilmeyen saray darbeleri, askersel devrimler, kanlı iç savaşlar kronolojisini hatırlamak bile yeter. Bundan başka, bugün en gerici, empyralizm yanlısı çevreler kendi halklarına karşı uyguladıkları «iç savaş» politikasını haklı gösterebilmek için çoğu zaman «uzlaşma» demagojisine başvuruyorlar. Bu demagoji Guatemala'dan Şili'ye kadar çoğunlukla ABD'ye bağlı baskıcı rejimler tara-

fından kullanılıyor. Sözde «uzlaşma» çağrıları yapan, aslında ise yurt-severleri fiziksel olarak yokeden, Contadora Grubu'nun barış girişimlerini baltalayan en azgın Orta Amerika diktatörlüklerinin gülünç yalpalamaları, bunun somut örneğidir.

Tüm bunlar, kuşkusuz, toplumun en geniş çevrelerinde son derece olumsuz yankı uyandırıyor. Kimi zaman gerici hükümetlerin barış hareketine yönelik resmi «barışseverliğine» güvensizlik besleyen radikal öğrenci ve aydın grupları, bazı ülkelerde kendilerini yapay olarak bu çerçevenin dışına koyuyorlar. Biz, kendisinde büyük antiemperyalist güç kaynağı taşıyan toplumun bu kesimleriyle çalışmayı, komünistlerin önemli görevlerinden biri sayıyoruz.

Söylenenleri göz önünde bulundurarak, bölgemizdeki savaş karşıtı savaşımın bugünkü ve yakın gelecekteki kimi temel doğrultuları üzerinde duralım.

ABD'nin saldırgan ve militarist çizgisine karşı koyma sorunu, günümüz koşullarında bunlardan en önemlisidir. Yayılmacı politika, halkların çıkarlarının, uluslararası hukuk normlarının ve varolan anlaşmaların kabaca çiğnenmesi olguları, antiemperyalist tutumların geniş bir yaygınlık kazanmasına neden oluyor. Barış hareketi bu eğilimleri giderek daha geniş bir biçimde kendisine katıyor. Birleşik Amerika'nın egemenlik politikasına karşı savaşımın aktifleşmesi, Latin Amerika'da barışsever potansiyelin daha tam olarak ortaya çıkmasının, bizim silahsızlanma ve barışın güçlenmesi davasına somut katkımızın yolu, işte budur.

Temmuz 1984'te Guyaguil'de yapılan Latin Amerika ülkeleri ve Karayipler bölgesi barış hareketlerinin konferansında belirtildiği gibi, «halklarımızın geleceğinin tehlikeye düştüğü bu ağır dönemde, barış savaşçıları, aralarında varolan politik ve ideolojik ayrılıklara bakmaksızın, savaş kundakçılarının içyüzünü açığa vurmak, Grenada'da yapıldığı benzer bir saldırının anakaramızda tekrarlanmasını zamanında önlemek, halkların ayrılmaz bir parçası olan barışçı geleceklerini kurma yönündeki haklarını savunmak için güçlerini birleştirmek zorundadırlar...»⁽³⁾

Biz, savaş karşıtı örgütlerin emperyalizmin bölgedeki somut saldırgan eylemlerine karşı çıkışlarını antiroket, antinükleer savaşımın ortak görevleriyle daha sıkı örmeyi, bu çıkışların savaş ve barışın global sorunları kapsamına girmesini, önümüze görev olarak koyduk. Latin Amerika komünistleri, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler topluluğunun barışçı girişimlerinin ve bunların nükleer tehlikeye ve militarizme karşı ardıcıl politikalarının öneminin kamuoyunun bilincinde yer etmesi için çaba harcıyorlar. Öte yandan, biz, Nikaragua sınır boylarındaki provokasyon-

(3) Conferencia continental de los movimientos de la paz en America Latina y el Caribe. Resolucion sobre America Latina y el Caribe. Guayaguil 12-14, Temmuz 1984. s. 3.

ların ve en yeni Amerikan yığinsal kırım silah sistemlerinin Batı Avrupa'ya yerleştirilmesinin, ABD'nin Malvin serüvenine katılmasının ve onun «üçüncü dünya»ya karşı uyguladığı askeri-ekonomik baskıların bir zincirin halkaları, adının da tüm dünya barışı için tehlike oluşturan emperyalist politika olduğunu yığınlara anlatıyoruz.

Bu doğrultudaki çalışmalar ürün vermeye başlıyor. Orta Amerika'daki özgürlük süreciyle dayanışmanın, «borçlu ülkelerin» haklı ekonomik istemlerinin savunulmasının, Malvin ve Pashi adalarında yeni askeri üslerin kurulmasına karşı protestoların, «Yıldızlar Savaşı» planlarına, «Pershing-2» ve «Cruise» roketlerin Avrupa'ya yerleştirilmesine karşı savasımından ayrı olmadığını, toplumun giderek daha geniş kesimleri kavramaya başlıyor. Bununla birlikte, barış hareketlerinin geçmişte birçok kez hataya düştükleri genel dünya antinükleer savaş sloganlarıyla anakaradaki ülkelerin gerçekleri arasındaki kopukluk da giderek ortadan kaldırılıyor.

Latin Amerikan barış savaşçılarının, emperyalizmin saldırgan çizgisine karşı koyma eylemleri, özel, somut doğrultularla da bağlıdır. ABD'nin Nikaragua'ya karşı askersel saldırılarının doğrudan önlenmesine yönelik çıkışların, bugün çok önemli bir rolü vardır. Birçok Latin Amerika hükümetinin, bu arada Contadora Grubu'nun çabalarıyla toplum arasındaki karşılıklı ilişki çok açık bir biçimde izlenebiliyor. Eylemlerin somut biçimleri, uluslararası konferanslar ve sempozyumlar örgütleme, imza kampanyaları, barış yürüyüşleri düzenleme, basında çıkış yapma, protesto mektupları vb. çok değişiktir. Biz, ilerde de Contadora Grubu'nun barışçı çabalarını, aynı zamanda emperyalizmin sahte «uzlaşmacılığı»nı açığa vurarak, her bakımdan desteklemeye devam edeceğiz.

Orta Amerika'da ve Karayipler bölgesinde sorunların barışçı yollarla çözülmesi yönündeki çıkışlar, doğrudan bölgedeki yabancı üslere ve anakaranın giderek militaristleştirilmesine karşı eylemlerle bağlıdır. Bu sorunlar Küba, Panama, Puerto Rico barış savaşçılarının, emperyalizmin askersel varlığının özellikle hissedildiği İngiliz dilinin konuşulduğu Karayipler bölgesindeki devletlerin barış savaşçılarının uzun yıllardan beri dikkat merkezinde bulunuyor. Son zamanlarda Birleşik Amerika'nın Sandinist Nikaragua'ya karşı saldırı alanına dönüştürdüğü Honduras'ın ve Amerikancı çevrelerin silahlardan, yabancı askerlerden arındırılmış devlet statüsü olan, bağımsızlık ilan eden Kosta Rika'nın barışsever kamuoyu da, aynı istemleri yükseltiyor. Arjantin barış savaşçıları, Güney Atlantik'teki Malvin takım adalarında, tüm anakaradaki savaş karşıtı hareketler için büyük önemi olan NATO askeri üslerinin kurulmasına karşı kampanyayı sürdürüyorlar. Orta Amerika ülkelerinde Washington'un ve daha birçok gerici rejimin eski askersel anlaşmaları canlandırma, yenilerini dayatma yeltenişlerine karşı koyuşlar hızlanıyor. Bunlar ulusal kur-

tuluş ve sosyal ilerleme güçlerinin zayıflamasına, çürüyen sosyal yapının ve emperyalist bağımlılığın korunmasına yönelik çok yönlü «savunma» anlaşmalarıdır.

Latin Amerika'nın nükleer silahsız bir statüye kavuşması, burada çok kapsamlı barış bölgelerinin oluşturulması hareketi de gözle görülür bir biçimde aktifleşmiştir. Bu hareket, Arjantin ve Meksika da içinde («dört anakaranın girişi» çerçevesinde) birçok hükümetin ve aynı zamanda Contadora Grubu'nun Orta Amerika'da barışın yeniden sağlanmasına yönelik barışçı adımlarını destekliyor. Bu, yalnız savaş karşıtı hareketin saygınlığını artıran barışsever kamuoyu ile hükümetler ve politik partiler arasında diyalogu değil, aynı zamanda Latin Amerika halklarının tüm dünyada nükleer silahlara karşı verilen savaşımına daha etkin katılması, gezegenimizin diğer bölgelerinde bu savaşıma katılanlarla geniş bir diyalog perspektifini açıyor.

Latin Amerika barış hareketlerinin, kimi ülkeler arasında geçmişten miras kalan toprak anlaşmazlıklarının adaletli bir biçimde çözülmesi sorunlarındaki tutumunun büyük önemi vardır. Emperyalist güçler, doğal olarak bunların körüklenmesine yardım ediyor. Komünistler, barış savaşçıları saflarında eylem yürütürken, geniş kamuoyuna yerel çatışmaların bölge halkları için zararlarını anlatmaya çalışıyorlar. Savaş karşıtı güçler birçok durumda bu sorunu, zaten kıt olan mali kaynakların anlamsız bir biçimde kullanılması demek olan askeri harcamaların artmasına karşı hareketlerle başarılı bir biçimde bağlıyorlar.

Uluslararası gerginlik, barış ve silahsızlanma için çıkışların, özellikle de dış borçların, enflasyonun büyük ölçüde artması, ABD'nin ve Batı'nın diğer devletlerinin ayrımcı ticaret politikasının şiddetlenmesi nedeniyle mali-ekonomik alandaki baskılarına karşı koyma eylemleriyle birleşmesi zorunluluğunu dayatıyor. Latin Amerika barış savaşçıları için nispeten yeni olan bu savaşım doğrultusu, hızla güçleniyor. Latin Amerika ülkeleri ve Karayipler bölgesi barış savaşçılarının Guayaquil'de yapılan konferansında, buna büyük bir dikkat ayrıldı. Ağustos 1985'te Küba'da, dış borçlar konusunda yapılan toplantı, bugün dev dış borçlar sorununun çözülmesi istemlerinin en geniş politik ve toplum güçlerini birleştirebilecek yetenekte olduğunu gösterdi.

Emperyalizm ve en başta da Amerikan emperyalizmi, borçlanma mekanizmasını kullanarak, silahlanma yarışını finanse etmek, giderek daha insanlık dışı ve ölümcül silah sistemleri üretmek için anakaramızdaki ülkelerden para kaçırıyor. Havana Konferansında bir konuşma yapan F. Castro yoldaş, şunları belirtti: «Bizim az gelişmişlik, yoksulluk, sosyal çalkantılar ... gibi sorunlarımızın, gelişmiş ülkelerin kamuoyunun en çok kaygı duyduğu savaş tehlikesiyle bağlanması çok doğru olur ...»⁽¹⁾

(1) Granma, 12 Ağustos 1985, Suplemento especial.

İnsanı isyan ettiren şu olgunun, yani Latin Amerika halklarının açlık ve çilelerinin, eğitim, sağlık, konut kuruculuğu alanlarında yaşamsal önemi olan projelerin gerçekleşmesi için gerekli araçların yokluğunun doğru-
dan emperyalizmin askersel-sanayi çevrelerinin, bunların Beyaz Saray'-daki temsilcilerinin ve diğer erk organlarının insanlık dışı politikasıyla bağlı olduğunun halk yığınlarına anlatılması, işte kanımıza göre yalnız antiemperyalist değil, aynı zamanda savaş karşıtı çıkışların yükselişinin en önemli yedek gücüdür. Eğer bu yedek güç doğru ve zamanında kullanılırsa, o zaman Latin Amerika'da barış savaşımı yeni güçlü bir ivme kazanmış olacaktır.

Demokrasi ve insan hakları için yürütülen aktif yığın eylemlerinin de büyük önemi vardır. Kimi zaman, sözü edilen çalışma doğrultularının gözle görülür perspektifi gereği gibi değerlendirilmiyor. Oysa bu hem harekete yeni taraftarların katılması, hem de onun saygınlığının yükselmesi açısından büyük güce sahiptir. Demokrasi ve insan hakları davasını savunan, emperyalizmin ve onun gizli casusluk servislerinin cinayetlerini açığa çıkaran yerel örgütlerle işbirliği, henüz gereği gibi kullanılmıyor.

Örnek olarak ülkemizin deneyini ele alalım. Komünistlerin sıkı bir işbirliği içinde bulundukları Ekvador Barış Konseyi, Latin Amerika İnsan Hakları Birliği ile diyalog kurmuştur. Bu, merkezi Kito'da bulunan değişik görüşlerden saygın politikacıların ve toplumsal güçlerin temsilcilerinin bölgedeki kuruluşudur. Latin Amerika İnsan Hakları Birliği (LAIHB) 80'li yılların başında, o dönemde Ekvador Başkanı olan R. Auilera'nın girişimciliğinde kurulmuştur. Bu örgütle kurulan ilişkiler Ekvador Barış Konseyi'ne, genel olarak barış hareketine birçok Latin Amerika ülkesinin politik çevreleriyle ilişkilerini güçlendirmelerine yardım etmiştir. Bu arada Birlik, savaş karşıtı harekette yeni bir kürsü elde etmiştir. Onun temsilcileri, Birlik'in antiemperyalist çizgisinin tam bir anlayışla karşılandığı Dünya Barış Konseyi'nin birçok eylemine katıldılar. Böylece, Latin Amerika İnsan Hakları Birliği'nin Mart 1984'te Montreal'de (Kanada) yapılan ve çok sayıda savaş karşıtı örgütten temsilcilerin katıldığı Orta Amerika üzerine konferansta, alt bölgede patlamaya hazır durumdan Washington'un sorumlu olduğu belirtildi. Hatta en gerici, en tutucu kişi bile, Montreal forumuna katılanlara, ünlü hukukçulara, diplomatlara, din görevlileri ve sanatçılara «kızılar» diyemedi.

Latin Amerika İnsan Hakları Birliği ile Dünya Barış Konseyi ve Ekvador Barış Konseyi'nin Kito'da ortaklaşa örgütledikleri (Temmuz 1984) barış, demokrasi ve Latin Amerika'da insan hakları arasında karşılıklı ilişki sorunlarını konu edinen uluslararası konferans ve yukarıda sözü geçen Birleşmiş Milletler Örgütü'nün 40. kuruluş yılına raslayan Guayaguil Konferansı, barış savaşçılarıyla Birlik arasındaki başarılı işbirliğinin örneklerindendir. Her iki foruma da partimizden temsilciler katıldı.

Savaş karşıtı harekete yakın konumlarda eylem gösteren başka yerel örgütler de vardır. Örneğin, merkezi Havana'da bulunan Latin Amerika Antiemperyalist Mahkemesi ve Latin Amerika Birliği (Medellin-Colombia). Bunların eylemleri, halkların güvenliği savaşımına aydınların da çekilmesine yardım eden barışsever güçlerin savaşımına önemli bir katkıdır.

Kanımıza göre, barış savaşçıları, sözü edilen örgütlerle eylemlerin uyumlaştırılmasında belli kimi başarılar elde etmişlerdir, ancak birçok olanak henüz daha çok az kullanılıyor. Burada, herşeyden önce temel hristiyan toplulukları, çoğu katolik piskoposluklarında şubeleri bulunan Barış ve Adalet Örgütü, aynı zamanda anakaradaki öteki etkili dini-pasifist güçlerle diyalog kastediliyor. Bu örgütlerin doğal olarak kılavuz edindiği «kurtuluş teolojisi» komünistlerin dünya görüşüne çok yabancı olsa da, kanımıza göre, bunların eylemlerinin demokratik, antiemperyalist, özgürlük doğrultuları, barış hareketi çerçevesinde başarılı bir işbirliği için gereken temeli sağlıyor.

En değişik toplumsal çevrelerle ilişkileri güçlendirmek, anakarada kimi sol akımlara özgü olan ve bunları barış hareketine taşımaya yeltenen sektör tutumların ortadan kaldırılması, işte barış savaşçılarının politik ağırlığını yükseltmenin gerçek yolu budur. Bu olmadan, savaş karşıtı hareketi demokratik eğilimli yığınların canlı bir aracına dönüştürmek olanaksızdır. Burada büyük olanaklar vardır. Bunların pratikte gerçekleştirilmesi barış örgütlerinin aktifliğine, yeni çalışma yöntemleri arama hazırlığına, savaş karşıtı ve genel demokratik sloganların yeni uyumluluğuna çok bağlıdır.

Barış hareketlerine katılan, doğrudan savaş karşıtı örgütlerde çalışan Latin Amerikalı komünistler, diğer toplumsal-politik güçlerle birlik sorununa da böylesi geniş ve açık bir yaklaşımla örnek olmaya çalışıyorlar. Biz, gelecekte de yaşamın korunması, Latin Amerika haklarının ve tüm insanlığın barışçı geleceğinin savunulması gibi günümüzün en önemli görevlerinin çözülmesi için gereken herşeyi yapacağız.

Diktatörlüğe karşı birlik: Savaşımın yolları ve biçimleri

Luis Corvalan

Şili Komünist Partisi (ŞKP) Genel Sekreteri

Eylül 1985'te Şili'yi saran güçlü halk eylemleri Pinochet'in diktatörlüğünü temellerine kadar sarstı ve bütün dünyada geniş yankı uyandırdı. Faşist rejim çok zor bir dönemden geçmektedir. Protesto günleri yeni bir durum yaratılmasına yardım etti. Pinochet şimdi en sağ kanat dostlarınınca da terk edilmiştir. Kabine üyeleri arasındaki anlaşmazlıklar su yüzüne vuruyor ve mevcut açmazdan çıkış yolları bulmaya çalışan askerler arasında çekişmeler var.

Eylül 1973 darbesi Şili'yi komünizmden ve bir ekonomik bunalımdan «koruma» belgisi altında tezgahlandı. Gerçekte ise bu darbe bağımsız bir ekonomi kurmakta olan, emperyalizm ve iç gericiiliğin yarattığı zorlukların başarıyla üstesinden gelmekte olan bir demokratik hükümeti yıkmıştır. On iki yıl sonra şu açık olarak görülebilir: Diktatörlük yalnızca ŞKP'ni yok etmekte başarısızlığa uğramakla kalmamıştır faşist cunta gözlerimizin önünde çözülürken, parti muhalefetin en militan gücüne, etkisi sürekli artan bir güce dönüşmüştür. Şikago okulunun neomonetarist politikasını uygulayarak ve Uluslararası Para Fonu'nun dayatmalarına teslim olarak ülkemizi ekonomik bunalıma sokanın da diktatörlük olduğu konusunda hiçbir kuşku yoktur. Şili'nin çalışabilir nüfusunun % 30'dan fazlası işsizdir; gerçek satınalma gücü düşmüş ve aynı zamanda iç pazar için üretim de son derece azalmıştır. Ticari satışlar düşmüştür; on iki yıl önce dört milyardan fazla olmayan dış borçlar şimdi 23 milyardır. Pinochet yönetimi sırasında yalnızca ABD ve öteki gelişmiş kapitalist ülkelere sattığı ürünlerin fiyatlarıyla, bu ülkelere aldıklarına ödediği fiyatlar arasındaki büyüyen fark nedeniyle ülkenin 40 milyar dolar kadar kaybı oldu.

Bugün Şili Salvador Allende zamanında kazanmış olduğu bağımsızlığından yoksundur. Yapısal bunalım şimdiye kadar olduğundan çok daha keskindir ve pek çok köklü değişimler, özellikle esaslı bir hükümet değişikliği gerekmektedir. Bunun için partimiz, geniş bir koalisyon temelinde, gerekli antiemperyalist dönüşümleri yaşama geçirme, silahlı kuvvetler de dahil tüm devlet aygıtını demokratikleştirme, ekonomiyi canlandırma ve Şili halkının yüzyüze olduğu sorunlar üzerine cesaretle gidebilme yeteneğinde ilerici demokratik bir hükümetin kurulmasını savunuyor. Bu hükümet ardından sosyalizme geçişin temelini atacaktır.

Diktatörlüğün yerine klasik burjuva türü bir demokratik rejim gelirse, böylesi bir hükümetin yığınların acil istemlerine yanıt vermeyecek, ülkeyi bunalımdan çıkaramayacak olsa bile, bu, mevcut faşist rejimle karşılaş- tırıldığında ileri bir adım olacaktır. ŞKP, böylesi bir yönetim biçiminin ülkenin ve halkın gerçek çıkarına uygun her hareketini destekleyecektir. Biz aynı zamanda daha derin dönüşümler ve ileri demokrasi için savaşımı sürdüreceğiz.

Salvador Allende'nin düşmanlar ve muhalifler arasında her zaman ayırım yaptığını hatırlayalım. İkincisini farklı, ama antagonist olmayan tutum alanlar olarak görürdü. Bugün, hâlâ ŞKP'ni yok etmeye, komünizme son vermeye ve komünistleri fiziksel olarak yok etmeye çalışan Pinochet ve kligi bizim düşmanlarımızdır. Muhaliflerimiz ise, Allende'nin sınıflandırmasına göre, görüşleri bizimkilerle hem farklılaşan, hem uyanlardır. Bunlar bizim sosyalizme adanmışlığını paylaşmıyorlar, fakat bunlarla yakın ve orta erimli açılımdaki ortak hedeflerimizle birleşiyoruz. Bunlar çoğunlukla ilerici ve diktatörlüğe karşı savaşan güçlerdir. Emekçi halkın ve ulusun çıkarlarını yükseltmede, demokrasiye olanaklı olan en kısa zamanda dönmeyi sağlamada bunların pek çoğuyla birlikte hareket ediyoruz.

Bu tipten muhaliflerimizin bazılarıyla resmi ilişkilerimiz pek o kadar iyi değil. Biz bunlarla karşılıklı saygı içinde toplantı ve tartışmalar yapıyoruz. Ne ki, onlar komünistlerden yerine getirilmesi olanaksız istemlerde bulunuyorlar. Bizim kendi politik çizgimizden vazgeçip, Demokratik Bağ- laşıklık (DB) (1) yeni sağ-kanat bağlaşıklarından biri, Birliğin bir tür kuyruğu haline gelmemizi istiyorlar. Kamu önünde ve özel görüşmelerde bizi diktatörlüğe karşı savaşımında güç kullanımını reddetmeye, savaşımı- nın bazı biçimlerini terk etmeye, yalnızca barışçıl yöntemleri kullan- maya zorluyorlar. Kendi politikamızı izleme yerine, öteki partilerin, özel- likle hristiyan demokratların dayatmalarını izlememizi istiyorlar. Profili- mizi fazla öne çıkarmamamız, «gölgede durmamız» konusunda da istem- ler var, çünkü bunlar Komünist Partisi'nin önde bulunmasının demokra- siye dönüşe zarar vereceğini iddia ediyorlar.

Şifili komünistler en olası gelişmenin halk ile diktatörlük arasında belir- leyici bir çatışma olduğuna inanıyorlar. ŞKP Merkez Komitesi'nin son Plenumuna sunulan Politik Komisyon raporunda belirtildiği gibi «biz bunun, tüm nüfusu, politik ve sosyal güçlerin çoğunluğunu ve belki de silahlı kuvvetlerin diktatörlüğe muhalefet eden bölümünü içine alan bir yığınsal ayaklanma biçimi alacağına inanıyoruz. Ülkeyi gerçekten felce uğratacak bir genel başkaldırma durumuna işaret ediyoruz. Büyük kent-

(1) Demokratik Bağlaşıklık, Hristiyan Demokrat Parti, Sosyal Demokrat parti ve Radikal parti, aynı zamanda sağ-kanat Cumhuriyetçiler, eski Sosyalist Partinin bir bölümü ve Liberal Hareket'ten oluşmaktadırlar. (Not Red.)

lerde sanayi proletaryasının, öğrencilerin, orta tabaka ve köylülerin belirleyici katılımıyla bir halk hareketi, diktatörlüğü felce uğratacak ve onun baskı güçlerinin moral ve politik çözülmesini hızlandırmaya yardımcı olacak etkili darbelerle desteklenmelidir. Bu süreç ülkenin başlıca politik merkezlerinin yığınlarca ele geçirilmesiyle doruk noktasına ulaşacaktır. (2) Öte yandan, Şili Emekçilerinin Ulusal Yönetim Konseyi tarafından başlatılan sosyal güçlerin seferber edilmesi sürüyor ve Sosyalist Blok (3) (SB) Demokratik Bağlaşıklık'tan partiler de etkili, şiddete dayanmayan ve halkın başkaldırması görüşlerini öne sürüyorlar. Tüm çalışma alanlarında ulusal çapta bir grev, Pinochet'in ülkeyi kontrol etmesini olanaksız kılacak bir grev önerisi de muhalefet arasında geniş destek görüyor. Bu insana 26 Temmuz 1931 de İbenez'in diktatörlüğünün düşmesine yol açan ulus çapındaki başkaldırığı hatırlatıyor. Pek çok insan bu deneyin tekrarlanabileceğine inanıyor.

ŞKP'ne göre, bir ayaklanma olasılığına ilişkin görüşümüz ve aynı şekilde yukarda alıntıyla belirtilen değerlendirme ve düşünceler «şiddete dayalı» ya da «şiddete dayalı olmayan» diye şematik olarak tanımlanamayacak bir özgün hattın oluşturulması için gerekli tüm başlıca unsurları içeriyor. Pratikte bu hat her duruma yakınlaştırılabilir; bu, devrimci hareketin çapına, yığınların kararlılığı ve militanlığına, ordunun davranış ve düşüncesinde olabilecek değişikliklere ve kritik anlarda alacakları konuma göre az ya da çok «şiddete dayalı», az ya da çok «barışçıl» bir hat olabilir.

Savaşımın barışçıl ve silahlı biçimlerini birbirinden ayıran Çin Seddi yoktur. Bunlar, karşıtlıklar ya da uzlaştırılmaz değildirler, tam tersine karşılıklı birbirlerini bütünülerler. Biz bir ayaklanmadan ve halk hareketinden söz ediyoruz. Diğerleri halkın başkaldırısı ve ülkeyi yönetilmez hale getirmek sorununu yükseltiyorlar. Burada ilkesel fark nedir? Eğer bir fark varsa, bu sadece bir nüans farkıdır. Biz her iki yaklaşımı da diktatörlüğe karşı devrimci konumlardan savaşma kararlığının ifadesi olarak görüyoruz. Belli bir dereceye kadar, sosyal sürece tüm katılanlar birbirlerinden öğrenirler, yığınların pratik eylemlerinden doğan deneyimi özümserler.

Komünist Partisi mevcut durumun sonucunun bizim öngörülerimize yakın olacağına inanıyor, ama öteki olasılıkların da hesaba katılması gerçeğini unutmuyor. Yalnızca Pinochet ile bir anlaşmaya ulaşma ola-

(2) Partido Comunista de Chile, Boletín del Exterior, No 71, 1985, p. 37. ŞKP tarafından izlenen çizgiye ilişkin daha fazla bilgi için bakınız Hugo Fazio, Tüm halkın başkaldırısını hazırlama doğrultusu, BSS No 10, 1984.

(3) Sosyalist Blok, Sosyalist Parti'nin bir bölümünü, Sol Hristiyanları, Birleşik Halk Eylemi Hareketini MAPU ve MAPU İşçi-Köylü Partisi'nin bir bölümünü içine alıyor. (Not Red.)

sılığını hayalcilik sayarak tümüyle reddediyor. Aynı zamanda, Pinochet, bu zorba görevinden uzaklaştırıldığı koşula silahlı kuvvetlerle böylesi bir anlaşmaya ulaşmak olanaksız olmayacaktır.

İç gericilikle birleşerek 1973 darbesinin mimarlığını yapan ABD emperyalizmi, Şili'de gelişen olaylara, özellikle Halkçı Demokratik Hareket (HDH) ve Şili Komünist Partisi'nin artan etkisine yeniden ciddi bir ilgiyle eğiliyor. Evet, bir kaç ay önce ülkemizi ziyaret eden Beyaz Saray'ın özel temsilcisi Laphorne Motley, Washington'a yeni döndükten sonra kendini beğenmişlere özgü bir eda ile «Şili güvenilir ellerdedir» diye açıklamada bulundu. Fakat halkımızın savaşımının son aylarda ulaştığı boyutların ABD yönetimini alarma geçirdiğine ilişkin her türlü belirti mevcuttur. Reagan yönetiminin Şili'nin işlerine yalnızca sorunlarımızın gerçekten demokratik bir çözümünü engellemek, bunu denemeye çalıştığı için karıştığı hayaline kimse kapılmamalıdır. Emperyalizm kendi çıkarlarını etkileyecek hiçbirşey yapmıyacak yüzeysel reformlarla köklü dönüşümlerin yolunu tıkamayı ve mümkün olduğunca uzun süre Pinochet ile işbirliğini sürdürebilmeyi amaçlamaktadır. Yine de merkezci ve sağ kanat politikacılar herhangi bir hayala kapılmakta haksızdırlar. Kuşkusuz Washington'un başlaşıkları var, aynı zamanda uyduları ve kuklaları da var. Fakat bu kuklaları bile istediği zaman ve istediği biçimde dayatamaz ya da değiştiremez. Şili'de emperyalistlerin emirlerini yerine getirmeye hazır bir diktatörü yerleştirme bile üç yıllık çabayı gerektirmiştir. Ama birkaç zaman sonra emperyalizmin getirdiği bu kişilerin burunları büyüdü, bunlar iktidarın tadını aldılar ve artık onsuz yaşayamazlar; işte bu nedenle Pinochet'i yalnızca halk devirebilir.

Yığınların savaşımı ve tüm muhalefet güçlerinin uyumlu kılınmış eylemi şimdi temel, merkezi ve belirleyici unsurlardır. İşte bu savaşım, bu ortak eylemler diktatörlüğe son verebilir. Bunlar rejimin derin bunalımının şiddetlenmesinin altında yatan ana etmenlerdir. Bunlar hareketimizin doğru yönde gelişmesinin temeli olmuşlardır ve yakın gelecekte koşulların nasıl değişebileceğine bakılmaksızın temeli olmaya devam edeceklerdir.

Lenin, Rus proletaryasının devrimci şiddet olmaksızın muzaffer olmayacağını belirtmişti. Ancak bolşeviklere özgü açıklıkla şunu da eklemiştir: «Devrimci şiddet ancak gelişmenin belirli aşamalarında ve ancak belirli ve özel koşullarında devrimin zorunlu ve meşru bir silahıydı, bu devrimin daha derin ve sürekli bir niteliği ve zaferinin koşulu proleter yığınların, emeklilerin örgütlenmesiydi ve öyle de kalmaktadır. Devrim için en iyi koşul ve onun zafere ulaşmasının en derin kaynağı, milyonlarca emekçinin bu örgütlenmesi oldu.»⁽⁴⁾

(4) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 38, s. 74 (18 Mart 1919'da «Y. M. Sverdlov'un anısı üzerine» konuşma'dan).

Bu ilke bize yol gösteriyor. Başka bir deyişle, yığınların hareketini en önemli şey olarak ele alıyoruz. Şiddete başvurmayla gelince, bunun derecesi ve amaca uygun olup olmadığı, somut koşullara bağlı kalıyor. Bu, şu anlama geliyor: Tiranlığı tüm halkı içeren bir savaşım olmadan yok etmek olanaksızdır; en büyük olasılık olarak gördüğümüz ulusal ayaklanma, nesnel olarak başka bir yol kalmadığı, halk bunu gördüğü ve kaçınılmaz olarak kabul ettiği zaman gerçekleşecektir.

Son birkaç yılda halkın savaşımının pratiği Komünist Partisi'nin varmış olduğu sonuçları doğruluyor. 1983 Mayıs'ından bu yana düzenlenen protesto günleri, bu savaşımlar sırasında mahallelerde ortaya çıkan bari katlar, Şili'nin elektrik hatlarında meydana gelen aksamalar, önceden belirlenen gün ve saatlerde düzenlenen «tencereli» yürüyüşler, grevler, yüksek okul ve lise işgalleri, polisle sokak çatışmaları, bütün bunlar yüzbinlerce, hatta kimi zaman milyonlarca insanın katılımıyla gerçekleşen savaşım biçimleridir. Halkın böylesi eylemlere bu ölçüde yığınsal katılmasının nedeni şudur: Bu eylem yığınların yaratıcılığının eseridir, savaşım sırasında doğmuştur, eylemin yığınlar tarafından ortaya konması, onların arzu, duygu ve çıkarları ile uyum içindedir. Çok sık olarak, eylemlerin barışçı ya da ağırlıkla barışçı niteliğine karşın, protesto gösterileri rejimin baskı güçleri ile sert çatışmaya dönüşüyor. Bunların «barışçı» olup olmaması, her tür eylemi acımasızca bastıran diktatörlük açısından farketmiyor. Güvenlik kuvvetleri, ajanlar, halkın ölümlerini sakince toprağa vermelerini ya da mezarlarını ziyaret etmelerini bile engelliyor. Bu ajanlar sokakta bir karanfil ya da mumla yürüyen insan gördüklerinde saldırıp dövüyor ve tutukluyorlar, çünkü karanfil ve mum yaşam hakkı için savaşımın sembolleri haline gelmiştir.

Her Şili'li erkek ve kadının karşı karşıya olduğu tercih şiddete dayalı ya da barışçı yöntemleri seçme değil, tiranlığa karşı savaşma ya da savaşmamadır.

Muhalefetin kimi temsilcileri bu son derece açık gerçekleri görmezlikten gelerek, şiddeti «kaynağı ne olursa olsun» mahkum etmeye devam ediyorlar. Bu, en azından, acıip bir tutumdur. Şimdi şiddetin uzlaşmaz muhalifi olanların çoğunluğu zamanında ya askersel darbeyi desteklemişlerdir ya da halkımıza karşı yöneltilen vahşi ve kanlı baskılar karşısında sessiz kalmışlardır. O günlerde ve diktatörlüğün ilk yıllarında sol partilerin yanı sıra yükselen az sayıdaki protesto sesleri yükseltenler arasında, Katolik Kilisesi ve özellikle Bernardo Leighton ve Radomiro Tomic olmak üzere bir dizi hiristiyan demokrat vardır.

Biz Şili'liler, Şili'nin görece az darbelere sahne olmuş bir tarihe sahip ve devlet işlerinde görece sakin olan bir Latin Amerika cumhuriyeti olduğunu söylemekten hoşlanırsınız. Bu değerlendirme bir ölçüde gerçeği yansıtmaktadır, ancak bir bütün olarak ele alınırsa bir efsanedir. Çünkü

şiddet, kuşkusuz tüm demokratik hükümetler altında da değişen ölçülerde vardı. Araucania'nın ateş ve kılıçla «sindirilmesi»ni, Başkan Balmaceda'ya karşı tüm ordunun desteklediği deniz donanmasındaki ayaklanma ya da Santa Maria Okulu'ndaki yığınsal kırmadan, El Salvador, Pampa Irgoin ve birçok başka yerlerdeki kan banyolarına kadar, tekrar tekrar Şili işçi sınıfının hedef olduğu cinayetler ve insanlıkdışı soykırımlar olgusunu hatırlamak yeterlidir. (2) Son olarak Pinochet diktatörlüğünün kurulmasıyla sonuçlanan Eylül 1973 darbesinin, Latin Amerika tarihinin en gaddar ve kanlı darbesi olmasından daha ikna edici ne olabilir?

Tekrar Şili tarihine dönersek, şiddete hemen hemen her zaman ege-men sınıflar tarafından başvurulduğunu görürüz; bugün olan da aynı-sıdır. Ancak, bu inkar edilemez olgu karşısında bile eleştiri tutkusunu tümüyle, halkın kendisini açlığa ve baskıya mahkum eden rejime olan haklı nefretinden kaynaklanan eylemlerine yöneltenler de vardır.

Şiddet, antagonist sınıfların olduğu tüm toplumlarda vardır. Sömürücüler, bunu kendi bencil çıkarlarını korumak, ve ayrıcalıklarını tehdit eden kurtuluş hareketlerine ve sınıf eylemlerine karşı direnmek amacıyla, kendi haklarına karşı kaba ve acımasız bir biçimde kullanırlar. Buna karşılık, belirli yol ayrımlarında da, halkın kendisi, eğer baskının boyunduruğundan kurtulmanın başka bir yolunu göremezse, şiddete başvurmak zorunda kalır. Spartaküs'ün çağından bu yana olanlar hep böyledir. Ne burjuvazinin önderliğinde yapılanların en önemlisi olan Fransız Devrimi, ne de insanlık tarihinde sosyalizme dönüş noktası Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, birer istisnadır.

Bu olguları kim inkar edebilir? Kim halka yönelen şiddeti savunabilir, destekleyebilir ve faşist rejime karşı savaşımında şiddete başvurduğu için halkı eleştirebilir? Bunu yapanlar, her şeyden önce şiddetin kendisini reddetmediklerini ya da desteklemediklerini açığa vurmuş oluyorlar. Bunlar bu konuda hangi sınıfın şiddete başvurduğuna ve bunun kime karşı yönetildiğine göre karar veriyorlar.

Biz daha halkın ayaklanma hakkından ve değişik savaşım biçimlerinin yasallığından söz etmeye başlamadan önce de, bize tüm demokratik güçler arasında anlaşmaya varılmasının ancak Şili'li komünistler Leni-

(2) Araucania, Şili'nin güneyinde Kızılderili nüfusun-Araucan'ların yaşadığı bir bölgedir, bu halk İspanyol sömürgecilerine karşı üçyüz yılı aşkın bir süre (1536-1882) ve daha sonra da Şili'nin burjuva hükümetlerine karşı hakları için silahlı savaşım yürüttü; ülkeye yabancı sermaye sızmasına ilk karşı çıkan Başkan olan (1840-1891) Jose Manuel Balmaceda, gericiilerin vahşi bir darbesi ile devrildi ve intihar etti; emekçi yığınlar, 1907'de Santa Maria Okulu'nda ve Allende hükümetinden önce El Salvador, Pampa Irgoin ve başka yerlerde ateş açıldı. (Not Red.)

nizm'i (yani aynı zamanda Marksizm'i) terkederlerse ve Sovyetler Birliği'ne saldırırlarsa olanaklı olduğu söyleniyordu. Bugün vurgu başka yere kaymıştır. Merkez-sağ muhalefet, şiddet ve değişik savaşım biçimleri konusunun, HDH ile ve özellikle komünistlerle anlaşmaya varılmasının önünde bir engel olduğunu iddia ediyor.

Gerçekten de bu konularda muhalefetin bu çevreleri ile aramızda farklar vardır. Başka konularda da böyle farklar vardır. Ancak amaç, anın ana istemi, ülkede demokrasi için ortak savaşım adına, farklılıklara bakılmaksızın birliği sağlamaktır.

Sürekli tekrarladığımız bir başka inkar edilemez gerçek de şudur: Yalıtılayıcı eğilimlerin üstesinden gelmek, tiranın devrilmesi ana hedefini ön plana koyarak tüm politik yelpazedeki muhalefet güçleri arasında karşılıklı anlayışı sağlamak gerekiyor. Burada kör ya da sağır olmayan herkes için açık olan bir gerçekten, Pinochetin gitmesinin zorunlu olduğu gerçeğinden hareket etmek gerekiyor.

Halkçı-Demokratik Hareket, Şili sol güçlerinin en ileri ve militan kesimlerini temsil ediyor. Bu olmadan, sorunlarımızın çözümü için ileri sürülen hiç bir formül tam gerçekleşemez ya da gerekli yığın desteğini elde edemez.

Komünistleri ve en yakın bağlaşıklarını yalıtılma politikası, halkın istemlerine ve çıkarlarına terstir; bu nedenle de toplumsal destek görmektedir. Tam tersine, her yerde daha geniş birlik fikri öne çıkmaktadır. Bu fikir mahallelerde, sendikalarda, yüksek okul ve liselerde, sanat çevrelerinde, ve mesleki ve öteki birliklerde boy vermektedir. Gençliğimiz bize yine parlak bir örnek vermektedir. Demokratik birlikler halinde çalışan gençliğin politik örgütleri, bir ortak eylem anlaşması imzalamışlardır. Bu aynı zamanda diktatörlüğe karşı tüm muhalefetin ve halkçı güçlerin birliği için bir çağdır.

Demokratik Bağlılık, gericiyle ödün vermesi için sağ kanadının baskısı altındadır. Komünistlere karşı ayırıcı yaklaşma politikası bu ödünlerden biridir. Yine de, Demokratik Bağlılık içinde birleşik sol güçler ile karşılıklı anlayışın pek çok savunucusu vardır. Örneğin, Haziran 1985'teki konferansında Radikal Parti, kurulması düşünülen bir sivil cephe çerçevesinde, hiç kimseyi dışlamayacak bir birlik politikasının uygulanması için belirli bir süre tanımıştır. Ardından, gerçekte bir yurttaşlık hakları cephesi olan Onbirler Grubu ortaya çıkmıştır. Bunda HDH ve kimi öteki partiler yer almamaktadır. Bundan önce, Carlos Briones'in önderliğindeki eski Sosyalist Parti'nin önde gelen isimlerinden Ricardo Lagos, DB'nin Ulusal Parti ile temasa geçmesi durumunda, bunun hemen ertesi gününde komünistlerle bağlantılık kuracağını açık bir şekilde ifade etti. DB temsilcilerinin yalnızca bu parti ile değil, daha da sağda olan Ulusal Birlik Hareketi ile de, hatta Francisco Bulnes gibi tek tek geri-

cilerle de bir araya gelip ortak bir zemin bulduklarını biliyoruz. Ama söz verildiği halde, komünistlerle ilişkiler kurulması konusu rafa kaldırıldı. Biz partiler ya da kişiler konusunda görüşlerimizi belirtmeden yalnızca olguları kaydediyoruz. Dahası, bu partilerin ve kişilerin niyetlerinde ve açıklamalarında samimi olduklarına, olayların başka yönde gelişmesine kayıtsız kalmayacaklarına ve kendi konumlarında ısrarlı olabileceklerine inanıyoruz.

Sol partiler tüm muhalefet güçleri arasında karşılıklı anlayış ve eylem birliğinden yanadırlar. Aynı tutum Hümanist Parti ve Demokratik Uzlaşmazlık grubunun politik partilerle bir bağı olmayan kişileri tarafından da gösterilmektedir. Gelişmenin akışı içinde, sol partilerin ve kimsenin dışlanmayacağı bir birliğin savunucularının karşılıklı temaslarını ilerletmelerine ve güçlendirmelerine yol açması olasılık olmaktan çıkıp gerçeğe yaklaşmaktadır; bu durum, bunların böylesi bir anlaşma arayışlarındaki rollerini güçlendirecektir.

Geçen yılın Eylül eylemleri sırasında, halkımız böylesine görkemli dersler verdi ki! Olayları şöyle bir hatırlayalım: Şili İşçilerinin Ulusal Yönetim Konseyi, 4 Eylül'de yeni bir ulusal protesto günü düzenlenmesi çağırısı yaptı. 26 Ağustos'ta, 11 partinin Tam Demokrasiye Geçiş Üzerine Anlaşmayı imzalamış oldukları herkes tarafından biliniyordu. Bu anlaşma, yığınlara yakın ve anlaşılır olan politik önermeler içeriyordu; ancak en önemli unsuru, Pinochet'in hemen görevinden ayrılması istemini içermiyordu. Anlaşma halkın kendi hakları için verdiği savaşı görmekten geliyor, mülkiyet sorununa burjuva ölçütlerle bakıyor ve öteki temel konuları tanımlamaktan kaçınıyordu.

Bu belge bunalıma olanaklı olan en kısa zamanda son verme genel istemi sonucunda, anlaşma, elde edilenin, demokrasiye doğru zafere ulaşacak bir yürüyüşü başlatmaya yeteceğine inanan küçük ve orta burjuvazinin geniş kesimleri arasında kimi hayaller yarattı. Neredeyse tüm haber ajansları merkez ve sağ kanat muhalefetin önde gelen liderlerini saran rahatlatma duygusu üzerine yorumlar yaptılar. ABD Dışişleri Bakanlığı, anlaşmaya onay verdi. Kardinal Fresno karşılıklı bir anlayış ortaya çıktığı için tanıya ve onbir partinin liderlerine şükranlarını sundu. Halkı 4 Eylül olarak kararlaştırılmış protesto eylemlerine katılmamaya çağırırdı. Demokratik Bağlaşıklık, halkı yalnızca anlaşmayı desteklediklerini ve öğleden sonra saat 2'de evlerinde olacaklarını bildiren kağıtları imzalamaya çağıran bir çağrı çıkardı. Gerçekte ne olduğu gayet iyi biliniyor. Gelişmeler başka türlü oldu. 4 Eylül'deki ulusal protesto günü, bugüne kadar düzenlenen en büyük eylem, diktatörlüğün 12 yılı boyunca görülen yığınların en geniş militan seferberliği oldu.

Sağlam ve açık seçik bir tutum alması ve baş düşmanı gözden kaçırmaması, HDH'in büyük başarısıdır. Hareket, onbir partinin belgesini, bir

dizi çok önemli konuyu eksik bıraktığı ve başka hataları olduğu için, imzalamadı. Ne ki, HDH, bu belgeyi imzalayanların yolunu da tıkmadı ve eylembirliği için olanaklar bulma çabalarını sürdürdü. Bu yaklaşım, 4 Eylülün tüm muhalefet akımlarının ve değişik toplumsal tabakalarının hep birlikte katıldığı bir protesto eylemine dönüşmesine yardımcı oldu.

İşçilerin Ulusal Yönetim Konseyi, emekçilerin bu en temsili gücü olan, çoğulcu görüşleri savunan en geniş sendikal kuruluşu, birliğe ulaşmada önemli bir rol oynuyor. Eylül eylemlerinde pasifliğe düşmeyi kabul etmedikleri ve ücretli emeğin çıkarlarını öne aldıkları için bu konseyin liderleri selamlanmalıdır.

Özetlersek, şiddet konusundaki farklılıkların, demokratik akımların paylaştığına inandığımız ahlak kuralları ya da insani ilkeler ile hiç bir ilgisinin olmadığı açıkça kabul edilmelidir. Farklılıklar, daha çok, muhalefetin öne koyduğu çeşitli politik projelere ilişkindir. Böyle birkaç proje vardır. Örneğin, ardıcıl devrimci konumlardan hareket eden HDH, sosyalist açılımlı ileri bir demokrasiyi savunmaktadır. Sosyalist Blok, sosyalist yönelimli demokratik bir rejim taraftarıdır; Demokratik Bağlaşıklık şu ya da bu ölçüde «ilerici» burjuva tipten bir demokratik rejim önermektedir. Aynı zamanda, son olarak «Onbirler Grubu»na katılmış olan sağ kanat güçler arasında, partimizin ve bağlaşıklarının faaliyeti üzerine yasak getirilmesi arzusunu saklamayanlar da vardır; bu onların politik projelerinin açık antidemokratik niteliğini gözler önüne sermektedir.

Diktatörlüğün devrilmesinin biçiminin ve kullanılacak yöntemlerin, şu ya da bu projenin gerçekleştirilebilirliği üzerinde, başka bir deyişle, değişimlerin niteliği, derinliği ve etkinliği üzerinde, doğrudan etkisi vardır. Batı Avrupa'nın burjuva basını, «Onbirler Grubu»nun projesini «ılımlı» ya da «düzenli» bir geçiş olasılığı olarak niteliyor. Bu değerlendirme, rastlantısal değildir, çünkü Şili'li sağ kanat ve merkezci liderlerinin kendi açıklamalarının ve izledikleri politikanın güncel içeriği ile yakından bağlıdır. Ne var ki, bunların önerdikleri çıkış yolu, olanaklı olan biricik çıkış yolu değildir. Biz, diktatörlüğü devirmenin en kısa yolunun, onunla yüz yüze çatışmaya girmek olduğunu, faşizmin yenilgiye uğratılmasının ülkede, devlet yapısında ve öteki alanlarda uzun erimli dönüşümlere geçiş için en iyi olanakları yaratacağını defalarca belirtmiş bulunuyoruz.

Hegemonya için, üstünlük için, toplumsal değişikliği yönetmede ve Şili'nin geleceğini biçimlendirmede önderlik için muhalefetin kendisinin içinde de, bir tarafta burjuvazi (son tahlilde finans oligarşi) öteki tarafta proletarya ve orta tabakalar olmak üzere bir savaşım yürüdüğü bilinmelidir. Yukarda sözünü ettiğimiz politik projeler ve şiddet ve değişik eylem yöntemleri de içinde olmak üzere, tüm öteki konulardaki farklılıklar, bu savaşımın bir yansımasından başka birşey değildir.

ŞKP'nin 1984 yılındaki Ulusal Konferansı'nın raporunda, sosyal-politik

bir hareket içinde hegemonya için savaşımın nesnel ve kaçınılmaz bir olgu olduğu belirtilmektedir. Bu savaşımın sonucu, rakip güçlerin çatışması ile belirlenemez; bu ancak, ortak düşmana karşı ortak savaşım içinde ve pratikte her bir gücün konumlarının sürekli karşılaştırılması ile belirlenir. Bu durumda olduğu gibi başka durumlarda da son kararı veren hakem halk olmalıdır.

Bugün muhalefetin önüne çıkan ana soru şudur: Pinochet'i alaşağı etmek için ortak bir plan ve ortak savaşım taktikleri belirlemeyi ve diktatörlüğün yerini alacak geçici hükümetin görevlerini ortaklaşa formüle etmeyi mi amaçlamalıyız, yoksa, her bir parti bugün yaptığı gibi, kendi projesine göre kendi yolundan eylem yürütmeli ve yalnızca kimi geçici anlaşmalarla mı yetinmeli?

Biz komünistler, yalnızca diktatörlüğün devrilmesi için de olsa, ortak bir planın ve taktiklerin aranmasından yana kararlı bir tutum içindeyiz. Bu, elbette, her bir partinin kendi ilkelerini koruma hakkına sahip olduğu gözönünde tutularak yapılmalıdır.

ŞKP Merkez Komitesi'nin Gabriel Valdes'e ⁽⁶⁾ gönderdiği mektupta, faşist diktatörlük üzerinde zafere ulaşılmasının somut yolunun ortaklaşa oluşturulması üzerine yaptığı öneri, aşırı sağ kanat dışında tüm muhalefeti birleştiren ortak etmenleri göz önüne aldığımızda, akılcı ve gerçekçidir. Şili İşçileri Ulusal Yönetim Konseyi'nin 1.000'den fazla sendika liderinin katıldığı Ağustos 1985 toplantısında öne konan politik platform, tüm demokratik güçlerin ulaşacağı bir anlaşmaya temel olma işlevini görebilir. Partimizin Kardinal Fresno'ya gönderdiği 6 Eylül 1985 günlü mesajda belirtildiği gibi, «Onbirler Grubu»nun kabul ettiği belgede öne konan ivedi önlemlerle birlikte, nüfusun yoksul kesimlerini sefaletle sürükleyen fakirlik, açlık ve işsizlikten kaynaklanan öteki istemler, önerilen eylembirliğinin hedefleri haline gelebilir.

«APSI» dergisinin kendisiyle yaptığı bir röportajda Ardes Zaldivar ⁽⁷⁾, diktatörlerin yaşam boyu iktidarda kalmayı amaçladıklarını söylüyor. Bunların iktidarı ancak «tanrı halkları hatırladığı ve tiranlardan onları kurtardığı ya da halkın kendisi bunları devirdiği» aman sona ermektedir. Bu amaca ulaşmanın iki yolu vardır: Diktatör ya silahların gücü ile ya da yığınların seferber edilmesi ve toplumsal baskı haline dönüşen başkaldırıyla devrilebilir. Bu, ortak bir zemin bulunması açısından tartışılması ve üzerinde durulması gereken ilginç bir görüş açısidir. Ayrıca, Andres Zaldivar'ın, Pinochet'in kendi arzusuyla istifa etmeyeceği görüşünde olması ve bu nedenle de, halkın seferberliğini ve sivil itaatsizliği

⁽⁶⁾ Şili Hristiyan Demokrat Partisi ve DB politik partiler koalisyonunun başkanı. (Not Red.)

⁽⁷⁾ HDH'nin eski başkanı, Aralık 1982'de Hristiyan Demokrat Enternasyonal'in başkanlığına seçildi. (Yaz. notu)

rejimle çatışmanın bir yolu, diktatörlük üzerinde «sürekli ve artan bir baskı süreci» olarak görmesi bakımından da önemlidir.

Eğer tüm demokratik güçler yakın bir zamanda karşılıklı bir anlaşmaya ulaşmayı başaramazlarsa, eğer her biri, herhangi bir başka şeyi kabul etmeyi reddederek kendi projesine yapışıp kalırsa, rejime etkili darbeler indirmek ve «onu köşeye sıkıştırmak» için varolan bugünkü elverişli olanakları yitirme riski ile karşı karşıya kalacağız.

Kimileri, diktatörlüğün bu zorunlu eşgüdümlü çabalar olmaksızın da devrileceğini düşünüyor. Evet, bu da olanaklıdır. Halkın çektiği acılar, açlık ve milyonların sefaleti, adalete olan özlemi ve tiranlıktan nefreti, Şili'yi gerçek bir volkana dönüştürmüştür. Güçlü bir toplumsal patlamanın olası olduğunu gösteren açık göstergeler vardır. Ote yandan, «düzenli» ve «ılımlı» bir çözümünden yana kesimler arasında çılgınca bir faaliyet yürüyor ve rejimin gerçekte son dayanak noktası olan silahlı kuvvetlerde, diktatörlükten hoşnutsuzluk hissedilir ölçüde artıyor. Her durumda, en geniş demokrasi güçleri arasında karşılıklı anlayış konusu gündemde kalıyor. Çünkü, bölünme yönündeki eğilim öne çıkarsa, durumun denetimi de elden çıkacaktır.

Koşullar ve yapmamız istenen fedakarlıklar ne olursa olsun, biz Şili'li komünistler, yığınlarla bağlarımızı ve bağlaşıklarımızla yakın ilişkilerimizi koruyarak, faşist diktatörlüğe karşı savaşımın ön sıralarında kalacağız. Aynı zamanda ilkelerimizi, sınıfsal hattımızı, militanlık ve diktatörlüğe muhalefet eden tüm demokratik güçlerin birliği politikamızı sürekli savunmak bu savaşımımızın bir parçası olacaktır.

Halkın çıkarları, Şili Komünist Partisi'nin politikasının en yüksek ve tek amacıdır. İşte bu nedenle, faşizme, işkenceye ve politik cinayetlere son verecek ve insan haklarına gerçekten saygı gösterecek bir rejimi savunuyoruz. Halkın egemenliğini sağlayacak ve onların ülkenin geleceğini serbestçe belirleyeceği demokratik bir rejimi amaçlıyoruz. Teoride olduğu gibi pratikte de, en tutarlı demokratik partiyiz. Etkin bir eylem birliğinin tiranlığa olanaklı en kısa zamanda son verebilmesi için, tüm ilerici akımlar arasında anlayış birliğine varılmasını istiyoruz.

Olayları, en elverişli yönde yönlendirme şansı, halk yığınlarının, her şeyden önce de işçi sınıfının ellerindedir. Eğer bu gidiş, ileri demokratik bir rejimle sonuçlanırsa, Komünist Partisi, hiçbir ilerici akımın dışlanmayacağı, toplumsal güçlerin olası en geniş bağlaşıklığı politikasını sürdürecektir; çünkü Şili'nin ihtiyaç duyduğu dönüşümler, ülkemiz halkının çoğunluğunun katılımını ve ortak savaşımını gerekli kılmaktadır.

Kaygı ve umut zamanı, eylem zamanı

Roland Bauer

ASBP MK üyesi, Yazı Kurulu üyesi, ASBP'nin dergideki temsilcisi

Unni Krishnan

Hindistan Komünist Partisi Ulusal Konsey üyesi, BSS Yazı Kurulu üyesi, HKP'nin dergideki temsilcisi

William Stewart

Kanada Komünist Partisi Merkez Yürütme Komitesi üyesi, KKP'nin dergideki temsilcisi

Takvimlerde yılların değiştiği günler, analizler, değerlendirmeler yapma ve bilançolar çıkarma zamanıdır, umut ve planlar zamanıdır. Gelenekler böyledir ve yaşam da bunu gerektirmektedir. Uluslararası Gençlik Yılı 1985'in yerini Birleşmiş Milletler tarafından Dünya Barış Yılı ilan edilen 1986'ya bırakmasının belirli bir sembolik anlamı vardır. Bundaki derin anlam şudur: Gelecekte hepimiz sorumluyuz ve bu, özellikle çağımızın temel sorunu olan barış konusunda şiddetli bir şekilde hissedilmektedir.

Zamanlar arasındaki bağlantı, geçen yıl açık bir biçimde ortaya çıktı. 1985 yılı belleklerimizde Alman faşizmi ve Japon militarizmi üzerindeki etkisinin 40. yıldönümü olarak kalacaktır. Bunun yanı sıra, geride bıraktığımız yıl, gelecekte de Avrupa'da bir savaşın başlamaması için, yumuşamanın tüm yeryüzünü kapsamaması için ve Hiroşima ve Nagazaki faciasının hiçbir yerde yinelenmemesi için çetin ve aktif savaşım yılı oldu. Cenevre'de yapılan Sovyet-Amerikan zirve görüşmesi geçen yılın en önemli politik olayıydı. Bu diyalog, insanlığın duyduğu kaygıları, uluslararası yaşamda iyiye doğru bir dönüşüm umutlarını yansıttı.

Zaman bu zirve görüşmesinin önemini kanıtlıyor. Bu görüşme SSCB ile ABD yöneticilerinin 1979'dan sonraki ilk görüşmesiydi. 1979'dan bu yana dünyadaki durum çok daha karmaşık oldu. Sovyet-Amerikan ilişkileri yumuşama düşmanlarının baskısı sonucu önemli ölçüde kötüleşti. Dünya arenasında gerginlik arttı, yeni «sıcak nokta»lar belirdi. Silahlanma yarışı hızla tırmandı. Uzaya silah yerleştirilmesi, gökyüzünün bütün halklar

için ölüm kaynağı durumuna getirilmesi tehlikesi reel ölçüler olarak büyüdü.

SBKP MK Genel Sekreteri M. S. Gorbaçov'un isabetli bir biçimde belirttiği gibi, «hepimiz öyle bir çizgiye ulaştık ki, artık durup bakınmak, düşünmek ve gerçekler temelinde, ulusal çıkarlar kavramına geniş açıdan yaklaşım temelinde, dünyada bundan sonra ne yapılacağı konusunda karar vermek gereklidir.» (1) Yalnız Sovyet-Amerikan ilişkilerini değil, aynı zamanda bir bütün olarak uluslararası ilişkileri de gözönüne aldığımızda, Cenevre görüşmesi aslında bu sınırın ifadesi oldu. İki büyük devletin politik liderlerinin Cenevre'de samimi, açık konuştuğu bu görüşme gerekliydi ve yararlıydı. Bu görüşme her iki ülkeye de konularını kıyaslama, birbirini daha iyi anlama ve bu temelde günümüzün ivedi sorunlarına karşılıklı kabuledilebilir çözümler aramaya başlama olanağı verdi.

Gerçi Cenevre görüşmesinde silahların sınırlandırılması ve azaltılması konusunda somut anlaşmalara varılamadı. Ama günümüzün karmaşık koşullarında tek başına böylesi bir diyalog bile, bir istikrar unsurudur. Sovyet-Amerikan Ortak Açıklaması'nda, hiçbir zaman nükleer savaşın başlatılmaması gerektiği, böyle bir savaşta kazanan taraf olmayacağı konusunda dile getirilen ortak görüş, askersel üstünlük için çalışacakları konusunda SSCB ile ABD'nin üzerlerine aldıkları yükümlülük, ilkesel önem taşımaktadır. Silahlanma yarışının uzaya sıçratılmasının önlenmesi ve yeryüzünde durdurulması için çözüm aramak gerektiği konusunda tarafların Ocak 1985'te vardıkları görüş birliğinin vurgulanması da büyük önem taşımaktadır. Üstelik SBKP MK Genel Sekreteri ile ABD Başkanı bu yöndeki çalışmaları hızlandırma konusunda anlaşmışlardır.

İki ülkenin yöneticileri, nükleer silahları yaygınlaştırmamayı öngören sistemi etkinleştirme yükümlülüğünü vurguladılar, kimyasal silahların genel ve tam olarak yasaklanmasından ve imha edilmesinden yana çıktılar. Onlar ayrıca, güce başvurulmaması ve karşılıklı kabuledilebilir güven önlemleri konularında somut yükümlülükleri kapsayan bir belgenin kabul edilmesiyle Stockholm Konferansı'nın bir an önce sona erdirilmesine yardımcı olmak için anlaşıldılar. SBKP MK Genel Sekreteri'nin ABD'yi ve ABD Başkanı'nın da Sovyetler Birliği'ni ziyaret etmesi için de görüş birliğine vardılar. Bilim, eğitim ve kültür alanlarında temaslar ve değişimler üstüne anlaşmaya varıldı. Bütün bunlar gerçekten barışın çıkarlarına hizmet etmektedir.

Değişik ülkelerin devlet adamları, politikacıları ve kamuoyu temsilcileri, yığınsal iletişim araçları, Cenevre diyalogunun uluslararası durumun istikrara kavuşturulması ve yumuşamaya dönülmesi için daha elverişli olanaklar yarattığını belirttiler. Varşova Antlaşması üyesi ülkelerin

(1) «Pravda», 22 Kasım 1985.

üst düzeydeki yöneticileri 21 Kasım 1985'de Prag'da yaptıkları toplantıda, şimdi önemli olanın, her iki tarafın da bu olanakları pratik eyleme dönüştürmesi olduğunu kaydettiler. (2)

Cenevre'de sağlanan sözleşme ve ortak görüşler, kuşkusuz, geleceğe yöneliktir. SSCB ile ABD arasında karşılıklı güven ve anlayışı yeniden sağlama yolunda ilk adım atılmıştır. İki liderin yaptığı görüşme, iki ülke arasındaki görüş ayrılıklarının karakterini anlamayı, Amerikan tarafının Sovyetler Birliği ve onun yönetiminin politikası hakkında kimi peşin değerlendirmelerin düşmesini, biriken önyargıların bir bölümünün kaldırılmasını sağladı. Gerçeklerden kopmadan ve bütün halkların güvenliğini sağlayacak barış perspektifini görerek, daha da ileriye gitmek gerekir.

Cenevre görüşmesi şunu gösterdi: Son onyıllarda, uluslararası yaşamda meydana gelen değişiklikler, dış politikada birçok şeye yeni, taptaze bir yaklaşım gerektiriyor. Günümüzün karşılıklı ilişkiler ve karşılıklı etkileşimler dünyasında artık hiçbir taraf kendi güvenliğini başka bir tarafın zararına sağlayamaz. Günümüz koşullarında söz konusu olan yalnız iki toplumsal sistemin birbirine karşı duruşu değil, aynı zamanda yaşamda kalmak ile birbirini yoketmek arasında seçim yapmaktır.

Bu iki sistemin varlığı ve onlar arasındaki temel çelişkiler ve ilkesel farklar, tarihsel bir olgudur. Sosyalizm ile kapitalizm, tıpkı barış ile savaş gibi, ateş ile su gibi, birbirinin karşıtı olgular olarak kalmaktadır. Ama bugün bu iki sistem karşılıklı yıkım içine yuvarlanmak istemiyorlarsa, barış içinde yanyana yaşamayı öğrenmek zorundadır.

Sosyalist düzenin kapitalistlerin hoşuna gitmediği anlaşılır bir şeydir ve hiç kimse onların sosyalist düzeni övmesini ya da ideolojik görüş ayrılıklarına boş vermelerini istemiyor. Komünistlerin de kapitalizme karşı tutumlarını gizlemek diye bir gereksinimi yoktur. Ama barışın korunması, iki sistem arasındaki çelişkilerden daha önemlidir. Çünkü, bunlardan birini ya da aralarındaki ideolojik görüş ayrılıklarını güce başvurarak ortadan kaldırmayı amaçlayan her deneme, bütün insanlığı yıkıma sürükleyebilir.

Bu nedenle, ötekisi hakkında ne düşünürse düşünsün, herkes kendi sisteminde yaşamalıdır. Ve en önemlisi, bunlardan hangisinin daha iyi olduğunu, güce ve silaha başvurarak değil, barış içinde yanyana yaşayarak, örneğinin gücüyle kanıtlamalıdır. Halklar, hangi sistemi tercih edip bağımsız olarak seçeceklerini bilmektedirler. Politika, farkların ve çelişkilerin üzerini örtmeden, günümüz dünyasının gerçeklerini hesaba katmalıdır. Olanaksızın peşinden koşanlar, gerçeklerle çelişki içine girerler. Bu dünyada barış içinde birlikte yaşama zorunluluğu, tıpkı iki toplumsal sistemin varlığı ve bunlar arasında ideolojik çelişkilerin bulunduğu gibi bir gerçektir.

(2) Agy.

İnsanlığı tehdit eden, silahın kendisi değildir. Sorun, anlamsız silahlanma yarışını kamçılayan, değişik sistemler arasındaki tarihsel kavgayı ve ideolojik görüş ayrılıklarını silah gücüyle çözmenin olanaklı olduğundan hareket eden politikadır. Kalıcı barışı ve sarsılmaz güvenliği sağlamak, ancak böyle bir politikadan vazgeçmek, silahlanma yarışını gemilemekle olanaklıdır.

Sovyetler Birliği'nin kanısına göre, işe aslında olanaklı basit adımla başlamak gereklidir. Ne ABD ne SSCB ne de başka bir devlet, silahlanma yarışının yeni alanlara, somut olarak da uzaya sıçratılmasına yolu açacak bir girişimde bulunmamalıdır. Şimdiye kadar uzaya silah yerleştirilmiş değildir. Ama bir kere uzaya silah çıkarılırsa, onu oradan geri almak son derece zor bir iş olacaktır. Askersel rekabetin boyutları görülmemiş ölçüler alacaktır. Silahlanma yarışı geri dönmez bir nitelik alabilir, kontrolden çıkabilir. Vurucu uzay silahlarının geliştirilmesiyle dünyadaki nükleer silahların ortadan kaldırılacağını beklemek ise, tamamen temelsiz bir beklenti olarak kalacaktır. Yeni tür silahların gelişme tarihi ve günümüzün gerçekleri, bu gibi beklentileri temelden reddetmektedir. Kaldı ki, silahsızlanmayı sağlamak için silahlanmayı hızla tırmandırmak gerektiği görüşünün, mantıkla ne ilişkisi olabilir? Varolan roketlerin azaltılması ve daha sonra da imha edilmesi için anlaşmak varken, niçin bu roketleri yokedecek yeni roketler üretilsin?

ABD Başkanı Reagan'ın «Stratejik Savunma İnisiyatifi»nin (Yıldızlar Savaşı) neye yolaçabileceğini M. S. Gorbaçov Cenevre'deki basın toplantısında inandırıcı bir biçimde gösterdi. Bu program, uzaya silah çıkarmanın programıdır ve kalkan değil, tersine hem roketlere, hem uydulara, hem de yeryüzündeki hedeflere karşı kullanılabilecek vurucu uzay sistemleridir. Söz konusu olan yeni tür silahtır, silahlanma yarışının yeni bir alana yayılmasıdır. Eğer «Yıldızlar Savaşı» planının önüne geçilemezse, o zaman bu program yalnız bütün silah türlerinin üretimine ivme vermekle kalmayacak, bunun yanı sıra, silahlanmanın geriletilmesi şöyle dursun, durdurulmasını bile olanaksız kılacaktır. Bu nedenle barışsever güçler «Yıldızlar Savaşı» planına karşı direnişi, 1986 yılında yürütülecek savaşın ana doğrultularından biri olarak görmektedir. Barışsever güçler «Yıldızlar Savaşı» programı konusunda Cenevre'de söylenenlerin, Amerikan tarafının son sözü olmadığını umut etmektedir.

Silahlanma yarışının uzaya sıçratılmasını önleme ve yeryüzünde silahlanma yarışının tırmandırılmasına izin vermeme temelinde nükleer tehlikeyi ortadan kaldırma görevi, temel görevdir. Bu görevin yerine getirilmesi, sorumlucu bir yaklaşımı gerektirmekte, bütün devletlerin ve barışsever toplumsal-politik güçlerin yeni çabalarını ve katkılarını zorunlu kılmaktadır.

Sosyalist ülkelerin yöneticileri, bağlantısız devletlerin temsilcilerinin

çoğu, Batı'nın önde gelen birçok politikacısı, kamuoyu temsilcisi ve askersel uzmanı bugün, silahların artırılmasıyla, özellikle de «Yıldızlar Savaşı» programı uyarınca yeni tür silahların üretilmesiyle dünyada güvenliğin artmayacağı, tersine uluslararası durumun daha güvenilmez ve daha istikrarsız olmasına yolaçağı kanısındadırlar. Cezayir, Arjantin, Fransa, Meksika, Tanzaniya devlet başkanları, Yunanistan, Hindistan, İsveç ve Kanada başbakanları, BMO Genel sekreteri, din ve kilise çevrelerinin önde gelen temsilcileri ve hatta ABD'li birçok eski devlet başkanları silahlanma yarışının korkunç çemberini kırmaktan ve uluslararası alandaki gerginliklerin azaltılmasından yana çıkıyorlar.

Sosyalist Enternasyonal, çoğunun Nobel ödülü sahibi olduğu binlerce fizik, kimya ve tıp uzmanı, sendika, kadın ve gençlik örgütleri, Fransa, Kanada, Belçika, Hollanda, Norveç, Danimarka, Avusturalya ve Yunanistan hükümetleri uzayı silahlandırma planlarını reddediyor. Dünyanın bütün dillerinde kamuoyu şu istemi yükseltiyor: «Yıldızlar Savaşı» planlarından vazgeçilsin! Nükleer silah potansiyeli azaltılsın! Nükleer denemeler durdurulsun!

ASBP MK Genel Sekreteri ve DAC Devlet Konseyi Başkanı Erich Honecker kamuoyunun bu duygularını isabetli bir biçimde dile getirdi. ASBP MK 11. Plenumu'nda yaptığı konuşmada E. Honecker, «gezegenimizde vicdanın barışı savunmak için böyle isyan ettiğinin» (Cenevre görüşmesi dolayısıyla ortaya çıktığı ölçüde) hiçbir zaman görülmediğini belirtti.

Bugün dünya arenasındaki durumu belirleyen, yalnız insanlık için büyüyen tehlike değil, aynı zamanda barışı savunma ve koruma olanaklarının artmasıdır. Bu olanakların gerçekleştirilmesi bir sıra etmene bağlıdır.

Bu en başta, halkların gezegenimizin yazgısı konusundaki artan sorumluluğu, nükleer savaşın yıkım olacağının ve böyle bir savaşa izin verilemeyeceğinin anlaşılmasıdır. İkincisi, Sovyetler Birliği ve sosyalist topluluk üyesi öteki ülkelerdir, onların yeryüzünde silahlanma yarışının durdurulması, uzayda ise başlatılmaması için, SSCB ile ABD, Varşova Antlaşması ile NATO arasındaki askersel karşı duruş düzeyinin düşürülmesi için yürüttüğü ardıcıl politikadır. Üçüncü olarak bu, bağlantısız ve tarafsız devletlerin barışı koruma, silahlanma yarışını durdurma davasındaki rolünün artmasıdır. Dördüncüsü, bütün anakaralarda geniş halk yığınlarının yaşam hakkı için, nükleer savaşa karşı çıkışlarının görülmemiş boyutlar kazanmış olmasıdır. Beşinci olarak da bu, kapitalist ülkelerde birçok devlet adamı ve politikacının sağduyu temelinde gerçekçi konumlarda yer alması, dünya çapında yumuşama ve işbirliğine dönülmesi için çaba harcamasıdır.

Barış güçlerinin potansiyeli artıyor. Bu güçlerin eylemleri, geçen yıl

etkisini gösterdi. Elde edilenleri yeni yılda pekiştirme ve barışı ve genel güvenliği güçlendirmek için işbirliği yolunda ilerleme istemi, doğal bir istemdir.

Kuşkusuz, önümüzde zor bir savaşım dönemi vardır. Çatışma hemen ortadan kaldırılmayacak, uluslararası durumun istikrara kavuşturulmasının düşmanları yeni yeni engeller çıkarmaya devam edecektir. En gerici, en saldırgan güçler, özellikle de ABD'de ve öteki gelişmiş kapitalist ülkelerde oldukça güçlü konumlara sahip olan askersel-sanayi kompleksi, çatışma ve silahlanma yarışının sürdürülmesinden yanadır. Bu güçlerin politikalarının temelinde, sosyal ölç alma çabası, ilerici, özgürlükçü hareketleri güce başvurarak bastırma girişimleri, uluslararası gerginlikleri, yeni yeni yığınsal kırım silahlarının yaratılmasını ve uzayın silahlandırılmasını haklı gösterecek bir düzeyde tutma eylemleri yatmaktadır. Günümüzün gerçeklerini kabul etmek, insanlığın çoğunluğunun barış istemlerine uymak istemeyen, egemen halkların iradesini hiçe sayan ve bu halkları gelişme yolunu seçme hakkından, güvenliklerini tehdit ederek, yoksun bırakmak isteyen güçler, tam da bu çevrelerdir.

Cenevre görüşmesinden sonra birçokları şunu anladı: Sovyetler Birliği'nin, öteki sosyalist topluluk devletlerinin Avrupa ve dünya işlerindeki dinamik, yürekli ve yenilikçi tutumu, insanlığın iyiye doğru dönüşümü sağlama özlemine en uygun tutumdur. Bu tutum sosyalizmin özünden, onun dünyada barışı kalıcılaştırmak için, halkların sosyal ilerleme ve ulusal kurtuluşu için savaşım konseptinden kaynaklanmaktadır. Günümüzün gerçeklerini derinlemesine kavrayarak hareket eden Sovyet lideri, Lenin'in partisinin uluslararası konulara geniş açıdan yaklaşımını, onun durumdaki değişiklikler karşısında zamanında tutum alma yeteneğini, gelişmeleri nesnel olarak değerlendirme, anın gereksinimlerine esnek bir tutumla yanıt verme yeteneğini inandırıcı bir biçimde sergiledi. Komünist ve işçi partilerinin, sosyalist topluluk halklarının neler istediği, neleri amaçladığı, bir süre önce yayınlanan ilkesel belgelerde ifadesini buluyor. Bu belgelerin başında, SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçimiyle ilgili tasarı ve Varşova Antlaşması üyesi ülkelerin Politik Danışma Komitesinin Sofya'da kabul edilen Açıklaması yer alıyor.

Lenin'in partisinin program belgesinde nesnel olarak tüm barış güçlerinin dayanağı olan SSCB'nin dış politikasının temel ilkeleri formüle ediliyor. Değişik toplumsal düzeni olan devletlerin barış içinde yanyana yaşamasını öngören Leninci ilkeye ardıcıl ve kararlı bir biçimde bağlı kalan SBKP, şunu amaçlıyor: Savaştan vazgeçmek, tartışmalı sorunların çözümünde bir araç olarak güce başvurmaktan ve güce başvurmakla tehdit etmekten vazgeçmek, bunlara görüşmeler yoluyla çözüm bulmak; içişlere karışmamak ve karşılıklı yasal çıkarılara saygılı olmak; halkların yazgılarını özgürce belirleme hakkını savunmak; devletlerin egemenli-

ğine ve toprak bütünlüğüne saygılı olmak ve onların sınırlarının dokunulmazlığını korumak; tam eşitlik ve karşılıklı yarar temelinde işbirliği yapmak; uluslararası yaşamla ilgili genel kabul gören ilke ve kurallardan kaynaklanan yükümlülüklerle titizlikle uymak.

SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçimi Sovyet komünistlerinin bütün ilerici güçlerle kalıcı dayanışmasını, bu güçlerin görüş ve konumlarına saygılarını, bu güçlerin gericiliğe ve saldırganlığa karşı, barış ve ilerleme için savaşmada birliğine destek olma istemini dile getiriyor. Bütün Marksist-Leninistler böyle bir rota izliyor. Bu rota, halkların yenisömürgeci ezgi altına alınmasına karşı sesini yükseltenlerin, Asya, Afrika ve Latin Amerika'da emperyalist müdahalelere karşı savaşanların ve bunları püskürtenlerin çıkarlarına uygundur. Bu rota, kapitalist ülkelerde barış taraftarlarının silahlanma yarışına karşı savaşım ile ulusal ve sosyal kurtuluş için savaşım arasındaki karşılıklı bağıntıyı kavramalarına yardımcı oluyor.

Varşova Antlaşması üyesi devletlerin Açıklaması, bugün uluslararası durumun istikrara kavuşturulması için yapılabilecek olanların somut hale getirilmesidir: Uluslararası ilişkilerde genel kabul gören normlara uymak; şu ya da bu ülkedeki durum ve bu ülkelerin politikası konusunda karalama kampanyalarına, bunların çarpıtılmasına izin vermemek; öteki halk ve ülkelerin içişlerine karışma, devlet terörizmi politikasından vazgeçmek; her halkın özgürce seçtiği sosyal-politik sistemde yaşama ve çalışmasını öngören meşru hakkına el uzatmamak.

Söz konusu ilkelerin politika pratiğinde uygulanması, sağlam bir güvenliğin ve işbirliğinin yeniden sağlanmasını getirebilir. Askersel alanda ertelenmez ivedi önlemlerin uygulanması, bu sürecin güçlenmesine önemli bir katkı olabilir. Sosyalist ülkeler, uydusavar sistem ve silahlar da içinde, vurucu uzay silahlarının geliştirilmesi, denenmesi ve yerleştirilmesiyle ilgili bütün çalışmaların durdurulmasını öneriyorlar. Bununla birlikte, nükleer silah potansiyelinin bugünkü nitel ve nicel düzeyde dondurulması, varolan silahların modernizasyonunun asgari ölçüde sınırlandırılması ve orta menzilli roket üretilmemesi, Avrupa'ya ise bu tür roketlerin yerleştirilmesinin durdurulması gereklidir. Bütün bunlar, Birleşik Amerika ile Sovyetler Birliği arasında nükleer silahlarla uzay silahlarının tümü üzerinde bir anlaşmaya varılmadan önce de gerçekleştirilmesi tamamen olanaklı olan önlemlerin başlıcalarıdır. Her iki tarafın da istemesi durumunda, bütün nükleer denemelerin yasaklanması konusunda anlaşmaya varmak, nükleer silah bulunmayan ülkelere bu tür silah yerleştirmeme konusunda karşılıklı yükümlülükler almak olanaklıdır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, ABD Cenevre'de SSCB'nin, Varşova Antlaşması üyesi devletlerin önerdiği ve dünyanın birçok ülkesinin ve barışsever kamuoyunun geniş çevrelerinin desteklediği önerileri karşısında

köklü adımlara hazır durumda değildi. Eğer ABD yönetimi 1986 yılına doğru payına düşeni geçebilseydi, bunu bütün halklar selamlayacaktı. Halklar, ileriye doğru pratik adımlar beklemekte ve her iki tarafın da, Cenevre'de sağlanan kazanımları zedeleyecek eylemlerden kaçınmasını umut etmektedir.

Karşılıklı ciddiyet, karşılıklı güveni artırmak ve uluslararası işbirliğini güçlendirmek bugün dünkünden daha çok gereklidir. Bu nedenle karşılıklı olarak askersel güce başvurulmaması ve barışçı ilişkilerin korunması, Avrupa'nın kimyasal silahlardan arındırılması ve askersel harcamaların artırılmaması ve azaltılması konularında doğrudan görüşmelere girilmesi için sosyalist ülkelerin NATO devletlerine yaptığı öneriler güncelliğini koruyor. Demokratik Alman Cumhuriyeti ve Çekoslovakya hükümetlerinin Orta Avrupa'da kimyasal silahlardan arındırılmış bölge oluşturulması için harcadığı çabalar büyük önem taşımaktadır. Sosyalist topluluk, Kuzey Avrupa'nın ve Balkanlar'ın atomsuz bölge durumuna getirilmesine yönelik girişimleri kararlılıkla destekliyor, Orta Avrupa'da, NATO ile Varşova Antlaşması üyesi devletleri birbirinden ayıran hat boyunca, nükleer silahlardan arındırılmış bir koridor oluşturma görüşüne destek veriyorlar. Sosyalist topluluk her iki blokun aynı anda dağıtılması ve ilk adım olarak bu blokların askersel örgütlerinin kaldırılmasına hazır olduğunu yeniden vurguladı.

Kuşkusuz, silahlanma yarışının durdurulması ve SSCB ile ABD arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesi, ayrıca NATO ile Varşova Antlaşması arasındaki ilişkilerin normal duruma getirilmesi, barışın ve uluslararası güvenliğin sağlanması için çözümleyici önem taşıyor. Ama sorun bununla bitmiyor. Son yıllarda Asya, Afrika ve Latin Amerika'da bir dizi tartışmalı durum ortaya çıktı. Bunların daha da sertleşebileceğini ya da yeni «sıcak nokta»ların belirebileceğini unutmamak gerekir. Emperyalizm öteki ülkeler üzerinde baskı yapma, onların içişlerine karışmaya dayalı bugünkü politikasını sürdürdükçe halkların özgürlükleri için, yenisömürgeci ezgiye karşı, yazgılarını özgürce belirleme haklarını savunmak için yürüttüğü savaşımı boğmak amacıyla devlet terörizmine başvurdukça bunlar olacaktır. Bundan da öte, bölgesel çatışmaların kapsamlı, hatta global savaşlara dönüşmesi tehlikesi de vardır.

Bölgesel çatışmaların kökenleri çok değişiktir. Bunların bir kısmı tarihe uzanmakta, asıl önemlisi ise özgürlüğüne kavuşan ülkelerin yaşamak zorunda kaldıkları sosyal ve ekonomik koşullarla bağlıdır. Bu ülkeler bölgesel sorunların bir an önce adil çözüme ulaştırılmasını istiyorlar. Sosyalist topluluk devletlerinin çabaları da buna yöneliktir. Asya, Afrika ve Latin Amerika halklarının kurtuluş savaşımını kararlılıkla destekleyen sosyalist topluluk üyesi devletler, dünyanın bu ve başka bölgelerinde durumun istikrara kavuşturulması ve yeni gerginlik ocaklarının oluşma-

sının önlenmesi için bütün ilgili taraflarla aktif işbirliğine hazır olduklarını duyuruyorlar. Kuşkusuz, bu işbirliği her ulusun kendi yazgısını özgürce belirleme hakkına saygı temelinde olacaktır.

Bağılantısızlar Hareketi, savaş karşıtı savaşımında giderek daha önemli bir etmen durumuna geliyor. Bu harekette yer alan ülkeler silahsızlanma ve barıştan, uluslararası gerginliklerin önemli ölçüde azaltılmasından ve başka ülkelerin topraklarındaki yabancı üslerin kaldırılmasından yana, yenisömürgecilğe ve ırkçılığa karşı, ulusal bağımsızlıktan yana aktif tutum alıyorlar. Bu ülkeler, ekonomi, bilim ve teknik alanlarında uluslararası ilişkilerin normalleştirilmesi, her çeşit yapay engellerin ve ayrımcı sınırlamaların kaldırılması için çalışıyorlar. Bağılantısızlar Hareketi, ekonomik ilişkilerde güvenin artırılmasının, bütün uluslararası ilişkiler sisteminin adil ve demokratik temelde yenibaştan düzenlenmesinin, yeni uluslararası ekonomik düzen kurulmasının, geri kalmışlığın ortadan kaldırılmasının ve global sorunların çözüme kavuşturulmasının aktif savunucusudur. Sosyalist topluluk, bütün bu konularda bağılantısız devletlerin başlaştığı durumdadır.

Silahsız ve savaşız bir dünya, çatışmalara barışçı çözüm, bütün komünistlerin ülküsüdür. Bunların gerçekleştirilmesi henüz uzak bir hedef olduğu sürece komünistler her yerde ve sürekli olarak barış içinde yan yana yaşama ve silahsızlanma için savaşıyorlar. Yığınlara iniyorlar, onların yaşamı için tehlikenin nereden geldiğini anlatıyorlar. Uluslararası durumun istikrarını bozma politikasına karşı aktif savaşım gereğinin kavranmasına yardımcı oluyorlar. Öteki toplumsal güçlerle birlikte, silahlanma yarışının tırmandırılmasına ve ABD'nin «Yıldızlar Savaşı» planlarına karşı yığinsal protesto kampanyaları düzenliyorlar. Emperyalizme ve gericiğe karşı savaşımında kendi meşru haklarını savunan Nikaragua, Salvador, Yakındoğu ve Güney Afrika halklarıyla dayanışma eylemlerinin girişimciliğini yapıyorlar.

Sermayenin kalelerinde eylem yürüten komünistler, bütün politik ve toplumsal güçlerin barışı ve güvenliği sağlama savaşımına katkılarına yüksek bir değer biçiyorlar. Onlar, reel sosyalizmin barışçı girişimlerini, halkların yaşamsal çıkarlarını savunmak için kendilerinin yürüttükleri çabalara destek olarak görüyorlar. Aynı nedenle komünistler, bağılantısız ve tarafsız devletlerin uluslararası alandaki olumlu önerileriyle dayanışma içinde bulunuyorlar. Kardeş partiler, yığınlar arasında oluşan barışçı görüşlere olumlu yanıt veriyorlar, bunların pratik eylem alanına aktırılması için çalışıyorlar.

Aynı ayrı ya da birlikte barıştan yana, nükleer tehlikeye ve silahlanma yarışına karşı girişimlerde bulunan değişik politik, toplumsal, dinsel ve mesleki örgüt ve kuruluşların önemi de çok büyüktür. Hareket gerekçeleri, mesleki çıkarları, görüş ve kanıları, dini inançları arasındaki fark-

lar, bunların barış hareketine katılması için bir engel değildir. Bu hareketin kapsamı ne kadar daha genişse, barış taraftarlarının kendi eylemlerine yığinsel destek sağlama yeteneği de o kadar büyüktür.

Genel güvenliğin güçlendirilmesi için çalışırken komünistler, kesinlikle olanaklı olanı sağlama politikasından yanadırlar; değişik toplumsal düzeni olan devletlerin barış içinde yanyana yaşama politikasını var gücüyle desteklemektedirler. Farkların ve çelişkilerin üzerini örtmeden, bunlara bakmaksızın, insanlığın ileriye doğru daha da gelişmesi için sağduyunun ve gerçekçiliğin dünya çapında geniş koalisyonunu kurmak ve barışı korumak olanaklıdır ve zorunludur. Bunun zamanı gelmiştir ve hiç te küçük olmayan olanaklar ortadadır. İyi niyetin varlığı durumunda, diyalog yoluyla, sağduyuya ve politik gerçekçiliğe dayanarak, güçlerini birleştirerek, halklar iyiye doğru dönüşü sağlayacaktır. Dünya barış yılı, böyle bir dönüş yılı olmalıdır.

Militarizmin yükünün sosyal ve ekonomik yanları

ULUSLARARASI SEMPOZYUMUN ÖZETİ

Modern savaş araçlarından oluşturulan büyük yığınlar, sadece insanlığı nükleer bir felakette yok olma tehlikesiyle tehdit etmekte kalmıyor, aynı zamanda barış zamanında bile halkların en diri, en önemli güçlerini emiyor. Kapitalist dünyada bu yük yığınları nasıl etkiliyor? Barış için savaşla emekçi halkın çıkarlarını militarizmin saldırısından koruma savaşımı nasıl birleşiyor? Bu sorular, «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin Sanayileşmiş Kapitalist Ülkelerin Sorunları komisyonunun düzenlediği «Silahlanma yarışının sosyal-ekonomik sonuçları» konulu sempozyumun yoğunlaştığı konular oldu. Sempozyuma şu kişiler katıldı: William Stewart (Kanada Komünist Partisi), Orel Viciani (Şili Komünist Partisi), Agamemnon Stavrou (Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi), Anders Hansen (Danimarka Komünist Partisi), Willi Hoffmeister ve Lutz Schröder (Alman Komünist Partisi), Fred Steward (Büyük Britanya Komünist Partisi), Stratis Korakas (Yunanistan Komünist Partisi), George Toubi (İsrail Komünist Partisi), Gunnar Wahl (Norveç Komünist Partisi), Fernando Segueira (Portekiz Komünist Partisi), Ramon Mendezona (İspanya Komünist Partisi), Ali İleri (Türkiye Komünist Partisi), John Pittman (ABD Komünist Partisi) ve Dünya Sendikalar Federasyonu'ndan Yuri Vasilçuk ve John Manning.

Aşağıda tartışmaların bir özetini veriyoruz.

Tartışmaya katılanlar bugün işçi sınıfının her temel sosyal ve ekonomik isteminin silahlanma yarışına karşı savaşla organik olarak bağlı olduğunu vurguladılar. Konu ne olursa olsun – iş, ücret artışı, fabrikalarda ya da toplumda emekçi halka daha geniş haklar sağlanması, sosyal güvenlik sisteminin geliştirilmesi ya da sosyal eşitsizliğin artmasının önlenmesi – kapitalist ülkeler halklarının karşılaştığı bu son derece önemli sorunların çözümü büyük ölçüde savaş hazırlıklarına son verilmesi ve fonların, kaynakların barışçıl amaçların gerçekleştirilmesi için harcanmasına bağlıdır.

Bu bağımlılık komünist partilerin politik belgelerinde, kongre kararlarında ve komünistlerin günlük çalışmalarında yansıtılıyor.

KARŞILIKLI SIKI BAĞ

W. Hoffmeister şunları söyledi: «Roket yerine iş!» sloganı Alman Komünist Partisi'nin silahlanma ile sosyal ve demokratik haklara saldırı arasındaki bağa halkın dikkatini çekmek için 1980'lerin başından beri

kullandığı bir slogandır. Pittman da şunları vurguladı: ABD emekçilerinin, özellikle de işçi sınıfı ve onun örgütlü bölümünün sosyal-ekonomik savaşımalarını silahlanmanın önüne geçilmesi ve durdurulması istemiyle birleştirme çabaları 1970'li yılların ikinci yarısında belirgin bir biçimde arttı. ABD Komünist Partisi MK'nin 1985 Haziran Plenumu'nda emekçi halkın örgütlerinin sendikaların barış ve silahsızlanma için, askersel üretimden sivil üretime geçilmesi uğruna verilen savaşıma katılmalarının artan önemi vurgulandı.

Son yıllarda çok sayıda sendikada sadece savaş tehlikesini azaltacağından değil, aynı zamanda emekçi halkın günlük acil sorunları için gerekli olması nedeniyle de silahlanma yarışının sınırlandırılması ve durdurulması gereği yönünde giderek artan köklü bir anlayışı yansıtan yeni eğilimler ortaya çıktı. Geçmişte sendikalar silahsızlanmayla ilgili konuları kendi alanlarının dışında bir şey sayarken şimdi bu konuya yönelmelerinin esas nedeni budur.

Örneğin, 1985 yılında sendikalar 60 kentte geniş ölçüde destek gören bir girişim, «Barış koşullarında iş» kampanyası başlattılar. ABD'de her beş uzay endüstrisi (uzay endüstrisinin daha çok askersel anlaşmalarla çalıştığı herkesçe biliniyor) işçisinden biri Los Angeles'tedir. Burada bile girişim yarım milyon oyla desteklendi. Daha 1983 yılı Ekim ayında AFL-CIO kongresinde nükleer silahlanmanın dondurulması üzerine özel bir karar tasarısını onayladı ve bugün AFL-CIO'ya bağlı belli başlı sendikaların çoğu Pentagon'un planladığı ve askersel harcamalarda artış öngören yeni programlara karşı çıkıyor. Bu bağlamda en tipik örnek, ağır sanayinin büyük sendikalarından biri olan ve üyelerinin büyük bölümü silah fabrikalarında çalışan işçiler olan Uluslararası Makinistler Birliği'nin konumudur. Bu sendikanın hazırladığı bir belgede şöyle deniyor: «Daha fazla silah satın almanın ekonomik sonuçları çok büyük olmaktadır. İşyerleri, yatırım ve ekonomik büyüme buna feda edilecektir. Teknolojik ilerleme çarpıtılacaktır. İnsanların acısını azaltmayı amaçlayan sosyal programlar kesintiye uğrayacaktır. Genişletilmiş askeri harcamalar bizim işsizlik sorunumuzu çözmemize yardımcı olmayacaktır ... Sosyal alanda da maliyetler yüksek olacaktır.»

Öteki sanayileşmiş kapitalist ülkelerde de işçi sınıfı hareketi sosyal ve ekonomik istemleri silahlanma yarışının durdurulması konusuna giderek daha çok bağlıyor.

F. Stewart şunları belirtti: Çok sayıda sendika nükleer silahsızlanma için kampanya yürüten harekete katıldı ve bu sendikalar silahlanma yarışının son bulmasını, askersel sanayinin değiştirilmesini savunuyorlar. Örneğin, 1984 yılında «savunma sanayinde çalışan işçiler için daha iyi bir gelecek» konulu bir konferans düzenlendi, 1985'te Ulusal Sendikalar Savunma Sanayini Sivile Dönüştürme Komitesi en büyük İngiliz silahlanma projesi olan

«Trident» programına karşı sivil üretim alternatifi de dahil olmak üzere çeşitli girişimlerde bulundu. Sivil üretim alternatifi önerisi geniş yankı uyandırdı. Londra belediyesi, Londra Dönüştürme Komitesi ve her bölgede «alternatif kullanım» komiteleri oluşturma amacıyla bu girişime el attı. İşçi Partisi de savunma sanayiinde alternatif kullanım komitelerinin kurulmasını destekledi.

W. Hoffmeister FAC'de barış aktivistlerinin fabrikalarda oluşturduğu grupların barış hareketiyle sendikalar arasında bir bağ oluşturarak önemli bir rol oynadığını bildirdi. Yüzlerce fabrika temsilcisinin katıldığı ulusal toplantılar düzenlendi. Fabrikalarda oluşturulan bu grupların görevlerinden biri de silahlanma ile sosyal harcamalardaki kısıntı ve artan işsizlik arasındaki bağı emekçi halka anlatmaktır.

R. Mendezona, İspanya'da 200 binlik 1 Mayıs gösterisinde ve İspanya emekçi halkının 1985 yılında örgütlediği öteki eylemlerde iş isteminin, emeklilik kesintisine karşı ve öteki sosyal ve ekonomik sloganların, askersel harcamaların azaltılması ve ülkenin NATO'dan çıkması istemiyle birleştirildiğini hatırlattı. En güçlü örgüt olan İşçi Komisyonları da dahil çok sayıda sendikanın bu eylemlere aktif olarak katıldığını söyledi.

Toplantıya katılan öteki konuşmacılar da benzeri örnekler verdiler. Emekçi halkın uluslararası örgütleri düzeyinde de önemli değişikliklerin olduğunu kaydettiler. Dünya Sendikalar Federasyonu uzun bir süredir ekonomide askersel üretimin sivil üretime dönüştürülmesi için halkların güç ve kaynaklarının artan ölçüde silahlanma yarışı için harcanmasının durdurulması için mücadele ediyor. J. Manning DSF'nin Havana'da 1982 yılında yapılan 10. Kongresinde, ekonominin militarizasyonunun doğurduğu acı sonuçları ele alan önemli kararlarını anımsattı.

Öteki sendikal örgütler (Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve Dünya Emek Konfederasyonu) uzun bir süre barış hareketinden uzak durdular ve hatta DSF'yi «kendi işi olmayan» konularla ilgilenmekle suçladılar. Ancak tabanın baskısıyla onların tutumları da değişmeye başladı. UHİSK, 12. ve 13. Kongrelerinde (1979'da Madrid'de ve 1983'te Oslo'da) en kısa bir zamanda nükleer silahların yasaklanmasından ve silahsızlanmaya gidilmesinden yana bir tutum aldı. Oslo'da yapılan kongrede militarizme karşı savaşımın sendikaları ilgilendiren bir konu olduğu bildirildi. Dünya Emek Konfederasyonu da 1980'li yılların başında, işçilerin yaşamsal istemlerinin karşılanmasında barışı korumanın ve silahsızlanmanın önemini vurguladı. Bu yeni gelişmeler temelinde 1982 yılında Dublin'de Barış ve Silahsızlanma için Uluslararası İşçi Sendikaları Komitesi'nin kurulması büyük önem taşıyan bir adım oldu. Komite Silahsızlanmanın Sosyal ve Ekonomik Yanları üzerine Dünya İşçi Sendikaları Konferansı'nın bir kararına göre kuruldu. Değişik örgütlere bağlı sendikalar bu komiteyle işbirliği yapıyor. 1985 yılında Dublin Komitesi'-

nin düzenlediği bölgesel konferanslarda sosyal-ekonomik savaşım ile savaş karşıtı savaşım arasındaki karşılıklı ilişki üzerinde duruldu.

Bununla birlikte, sempozyum hâlâ geniş emekçi halk yığınlarının ya şamsal önem taşıyan sorunlarının çözümünün silahlanma yarışının durdurulmasına bağlı olduğunu bilmediklerini belirtti. NATO ülkelerinde pek çok kişi militarist propagandanın etkisiyle savunma ve daha fazla güvenlik için silahlanmanın gerekli olduğuna inanıyor. Saldırgan emperyalist güçler halkı askersel harcamalardaki artışı kabullenmeye zorlamak için «Sovyet tehdidi» masalını körüklüyorlar.

G. Wahl şunu belirtti: Kendini barışa içtenlikle adanmış olan çok sayıda insan militarizme karşı çıkıyor, savaş karşıtı gösterilere katılıyor. Ancak seçim zamanı gelince savaş hazırlıklarını savunan yöneticilerin partilerine oy veriyor. J. Manning kapitalist dünyada antisovyet propagandanın bazan işçileri askersel harcamaların artmasını kabul etmeye ikna ettiğini söyledi. Bazı sendikaların yöneticileri savaş arabasına ve tekellerin politikalarına sınıksız bağlıdır, askersel harcamaların kısılmasını destekleyenleri «tek yanlı silahsızlanma» istemekle suçluyorlar.

Sempozyumda militarist çevrelerin silahlanma yarışı ile sosyal ve ekonomik sorunlar arasındaki bağı gizlemeye ya da çarpıtmaya çalıştıkları da belirtildi. Askersel-sanayi kompleksinin savunucuları, askeri ödeneklerin olumlu bir ekonomik rol oynayabileceğini, üretimin devresel niteliğini giderebileceğini ve bunalımların yükselmesinde tampon görevi göreceğini iddia ediyorlar. Askersel siparişlerin fabrikaları atıl maktan kurtardığını ve binlerce işsiz işçiye iş sağlandığını öne sürüyorlar. İşsizlik kapitalist dünyanın son derece ciddi bir sosyal hastalığı olduğu koşullarda böylesi iddialar nüfusun belli kesimlerini etkiliyor.

Militarist çevreler emekçi halkın belli kesimlerinin, askersel sanayi alanında çalışanların çıkarlarıyla kendi politikalarını daha sıkı bir biçimde bağlamak ve onları kendi bağlaşıkları yapmak istiyorlar. ABD Savunma Bakanı Caspar Weinberger birçok kez askersel üretimin ABD'de işyeri sayısının artmasına yardımcı olduğunu söyledi. Pentagon'a bağlı olarak çalışan 20 bin şirkete bağlı 100 bin firmanın bulunduğu kaydedildi. Çeşitli temel endüstrilerde işgücünün yüzde 40–50'si bu şirketlerde yer alıyor. ABD'de askersel üretimde toplam olarak 6 milyondan fazla insan çalışıyor. ABD Kongresi'nin «MX» ilk darbe balistik roketlerinin geliştirilmesi ve konumlandırılması planlarını onaylaması büyük ölçüde bu roketlerin üretimi ile ilişkisi olan firmaların bulunduğu eyaletlerin «pastadan pay almasını» sağlamak içindi.

Reagan yönetimi Yıldızlar Savaşı için hazırlık planının reklamını yaparken başka şeylerin yanısıra bu programın ABD'ye ve öteki NATO üyesi ülkelerin ekonomilerine getireceği «yararlar» konusunda övgüler diyor.

Ancak, sempozyuma katılanların belirttikleri gibi, silahlanma yarışını kışkırtanların öne sürdükleri iddialar kamuoyunu sahtekarlıkla kandırma çabalarıdır, finans kapitalin bazı gruplarının bencil çıkarlarının, askersel-sanayi kompleksini kontrolleri altında bulunduranların çıkarlarının, tüm halkın çıkarlarının yerini almasıdır. Emekçi halkın kendi çıkarları uğruna savaşım için, silah üreten multimilyarderlerin zararlı politikasına karşı başarılı bir biçimde harekete geçirilmesi için bu iddiaların sergilenmesi gereklidir.

ÖLÜM TUCCARLARI VE İŞLERİNİN ÇAPI

Sanayileşmiş kapitalist ülkelerin ekonomilerinde askeri üretimin gerçek payı nedir?

Sempozyuma katılanlar, saldırgan emperyalist çevrelerin ekonomilerinin geniş ve gitgide büyüyen bir parçasını muazzam bir cephaneliğe dönüştürerek, insanlık tarihinde bir eşine raslanmadık düzeyde savaş hazırlıkları başlattıklarını vurguladılar. Bilim ve teknolojinin en yeni ürünleriyle donanmış en modern fabrikalar savaşa hazırlık yapıyor. Askeri sanayiler, en nitelikli personeli çalıştırıyor, talebi en yüksek, arzı en kıt olan en mükemmel, en değerli maddeleri kullanıyor.

Modern silahlar, en büyük tekeller tarafından yığınsal olarak üretiliyor. Askeri sanayilerin sürekli olarak geliştirilmesinde çıkarı olan sosyal grupların bağlaşıklıkları ortaya çıkıyor. Bu gruplar, bir dizi emperyalist ülkenin sosyal ve ekonomik yapısında egemen konumlar elde etmiş bulunuyorlar. Silah multimilyarderlerinin hükümet bürokratları, askeri dairelerin yetkilileri, bilimsel topluluğun militarize olmuş kesimleri ve propaganda kurumlarıyla bağlaşıklığı, yani askersel-sanayi kompleksi, ekonomik ve sosyal faaliyet üzerinde güçlü bir etki yapıyor. Bellibaşlı uluslarötesi bankaların çıkarları, bunlar arasında gitgide artan ölçüde etkin bir rol oynuyor. Y. Vasilçuk'a göre, bu durum, «askersel-bankacılık-sanayi kompleksi»nin varlığından söz etmeyi olanaklı kılıyor.

Silahlanma yarışı, üretim, maliye ve ticaret de içinde, bütün dünya kapitalist ekonomi sistemini etkiliyor.

Sempozyumda, yalnızca şimdiye kadar görülmedik bir ölüm ve yıkım cephaneliğinin yığılmasıyla kalmayıp, aynı zamanda, barış döneminde, birçok ülkenin ulusal zenginliğinin geniş bir kesimini tırtıklayan süregen bir israfla karşı karşıya olduğumuz vurgulandı. Savaş hazırlıklarının «doğrudan ekonomik açıdan bir ulusun sermayesinin bir bölümünü denize fırlatmasıyla aynı olduğu» şeklindeki sözler, bugün her zamankinden daha günceldir.

Sanayileşmiş kapitalist ülkeler grubunda askeri üretimin payı artma

eğilimi gösteriyor. Bu ülkelerin askeri harcamaları sürekli artıyor. 1970'de 124,6 milyar dolarken, 1980'de üç kat çoğalıp 367 milyar dolara çıkmış bulunuyor. Askeri harcamaları en yüksek olan ülkeler, NATO ülkeleridir. Özellikle Birleşik Amerika, askeri harcamaları dünyada en yüksek olan ülkedir. Reagan yönetimi, silahlanma yarışını şimdiye dek görölmemiş ölçüde hızlandırmış bulunuyor. 1980 yılında Pentagon'a ayrılan ödenekler toplam 141 milyar dolardı. 1984'de bu miktar iki katına çıktı. İçinde bulunduğumuz mali yılda ise bu miktar, 302,5 milyar dolardır. Bütçenin üçte biri savaş hazırlıkları için kullanılıyor.

ABD Kongresi Bütçe Bürosu'na göre, 1982 ile 1985 arasındaki mali yıllarda Kongre, «savunma amaçları»yla 1 trilyon 19 milyar dolar harcadı. Bu sayı, daha önceki dört yıla oranla yaklaşık $\frac{0}{0}$ 80 daha fazladır. Askeri ödeneklerin artış oranı, 1981 mali yılında $\frac{0}{0}$ 6,2 iken, 1985 mali yılında $\frac{0}{0}$ 6,7'ye çıktı. Önümüzdeki beş yıl içinde Pentagon iki trilyon dolar daha askeri harcama yapmayı planlıyor. Bu miktar, dünyanın en az gelişmiş 50 ülkesinde yaşayan nüfusun toplam yıllık gelirinin üç katından daha çoktur. ABD'nin gerçek askeri harcamaları, resmen açıklanan miktardan daha yüksektir. Çünkü askeri harcamaların büyük bir kısmı, bütçenin sivil kesimlerinde, özellikle Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi, Enerji, Ulaştırma ve Ticaret Bakanlıkları ve öteki dairelerinin ödenekleri arasında gizlenmiş bulunuyor.

Askeri harcamalar, öteki emperyalist ülkelerde de hızla artıyor. Büyük Britanya'nın askeri bütçesi, 1975/76 mali yılında 4,5 milyar sterlin iken, 1980/81'de 10,8 milyar, 1983/84'de de 15,9 milyar sterline çıkmış durumda. 1986/87 mali yılı için planlanan miktar, 19 milyar sterlin dolayındadır.

Federal Almanya'nın askeri harcamaları, 1970'de 20 milyar mark iken, 1984'de 48 milyar marka çıktı. Bütçenin öteki kesimlerinde üzeri örtülü başka ödenekler de eklenirse, bu sayı yaklaşık 80 milyar marka ulaşıyor.

Askeri harcamalar, hem üretimden hızlı artıyor, hem de bu harcamaların ekonomik ağırlığı sürekli artış gösteriyor. Birleşik Amerika'nın gayrisafi ulusal hasılası içinde askeri ödeneklerin payı, 1978'de $\frac{0}{0}$ 5,1'den 1982'de $\frac{0}{0}$ 7,2'ye, Büyük Britanya'da $\frac{0}{0}$ 4,6'den $\frac{0}{0}$ 5,1'e, Federal Almanya'da $\frac{0}{0}$ 4,2'den $\frac{0}{0}$ 4,3'e, Fransa'da $\frac{0}{0}$ 4'ten $\frac{0}{0}$ 4,1'e çıktı. Bu oran, önümüzdeki yıllarda daha da artacak. Washington, 1990 yılına kadar askeri harcamalarının gayrisafi ulusal hasıla içindeki payını $\frac{0}{0}$ 10'a çıkarmayı planlıyor.

W. Stewart, R. Mendezona ve A. İleri, başta ABD egemen çevreleri olmak üzere, NATO yöneticilerinin blok üyesi öteki ülkelere de askeri harcamaları hızla artırmayı dayattıklarına işaret ettiler. Örneğin, Kanada'da askeri harcamalar son üç-dört yılda iki katına çıktı. NATO'nun yeni üyelerinden İspanya'da askeri harcamaların artış oranı, tüm kamu

harcamalarındaki artış oranından yaklaşık dört kat daha fazladır. Askeri harcamalar Türkiye'de son dört yılda dört kat artmış bulunuyor.

NATO ülkelerinin yanı sıra, militarist bir politika izleyen ve gerici emperyalist güçlerin desteğinden yararlanan öteki ülkelerde de askeri harcamalar hızla artıyor. G. Toubi, İsrail'de bütçe ödeneklerinin % 73'ünün savaş kanalına aktığını belirtti. O. Viciani, dış borcu 23 milyar doları bulan Şili'de askeri harcamaların sürekli arttığına dikkati çekti. Askeri darbe öncesinde 802 milyon dolar olan askeri harcamalar, şimdi 2,3 milyar doları aşmış bulunuyor.

Askersel-sanayi kompleksinin sözcüleri, zaman zaman şu savı ileri sürüyorlar: Sanayileşmiş kapitalist ülkeler, «hem silah, hem de tereyağı»-nı hâlâ kaldırabilirler. Bu ülkelerde üretim mekanizmasının, bir yandan ekonomik «ferahlık»ı sağlarken, bir yandan da «savunma» yüküne tahammül edebilecek ölçüde güçlü olduğu da öne sürülüyor.

Ancak sempozyumdaki tartışmalar, «zengin» ülkelerde bile silahlanma yarışının yükünün gitgide arttığını gösterdi. Silahlanma, kapitalizmin özünde varolan hastalıkları ciddi biçimde azdırıyor. Kapitalizmin ekonomik yapısı bunalımın gelişmesini hafifletmeyip artırıyor ve tüm üretim mekanizmasını zayıflatan bir tehdit oluyor. Yalnızca demokratik kamuoyunun geniş kesimleri değil, aynı zamanda kapitalist ülkelerde egemen sınıfın askeri alana daha az bağlı çevreleri arasında da, bu durum derin bir kaygıyla karşılanıyor.

UÇURUMA SÜRÜKLENEN «LOKOMOTİF»

Ekonominin sivil sektörlerinin gelişmesine askeri üretimin olumsuz etkisini değerlendiren Y. Vasilçuk, bunun gayrisafi ulusal ürünün % 5-6'sıyla sınırlı kalmadığını vurguladı. Bu olumsuz etki, çok daha güçlü ve geniş kapsamlıdır. Ölümçül askeri iş alanı, kapitalist yeniden üretim sisteminde ve çağdaş devlet tekелci kapitalizminin işleminde özel bir yer tutuyor. Bu iş alanı, devletin işlemesiyle, merkezileşmiş harcamalar ve siparişlerle sıkı sıkıya bağlıdır. Bu alan, üretici güçlerin gelişmesini artan ölçüde etkileyen bilimsel ve teknik devrimdeki en son ilerlemeleri emiyor. Silahlar, özel türden bir pazarın tükettiği özel türden ürünlerdir. Silahların «tüketici nitelikleri», bütün öteki mallardan farklıdır. Burada en büyük satın alıcı devlettir ve satın aldıklarını tüm toplumun gelirinden ödemektedir. Bundan ötürü silah alımları, geniş sosyal katmanları doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir.

Tartışmaya katılanlar, birçok incelemenin doğruladığı bir gerçeği vurguladılar: Askeri harcamaların düzeyi ne kadar yüksekse, ekonomik büyüme hadleri ve emek üretkenliğindeki artışlar o derece düşüktür. 1960'ın

başlarından 1980'li yıllara kadar geçen yirmi yılı aşkın sürede, gayrisafi ulusal ürünlerinden en geniş payı askeri amaçlara ayıran iki emperyalist güç, Birleşik Amerika ile Büyük Britanya'nın büyüme hadleri, bellibaşlı kapitalist ülkeler arasında en düşük oranda gerçekleşmiştir. Bu amaçlara daha az para harcayan Japonya ise çok daha büyük bir ekonomik büyüme oranı elde etmiştir. Elbette, sanayileşmiş kapitalist ülkelerde pazar koşullarının iyileşmesi ya da kötüleşmesini etkileyen ve değişik yönlerde işleyebilen bir dizi etmen vardır. Bununla birlikte, askeri harcamaların olumsuz etkisi ekonomik faaliyetin bütün evrelerinde sürekli kendini göstermektedir ve son yıllarda bu olumsuz etki özellikle geniş kapsamlı olmuştur.

J. Pittman, Birleşik Amerika'nın öteki NATO ülkelerini askeri harcamalarda eşi görülmedik artışlar rayına sürükleyen bir «lokomotif» olarak hareket ettiğini söyledi. ABD yetkilileri, bu harcamaları, çokçası mali pazarda muazzam hükümet istikrazlarıyla, ödünç para verenlere % 10 ya da bunun üzerinde eşi görülmedik faizler ödeyerek finanse ediyorlar. Bunun sonucu, ulusal bütçe açığı şu sıralar 200 milyar doları aşmış bulunuyor. Yıllardır ABD yönetimi «ayağını yorganına göre uzatmıyor» ve ABD'nin ulusal borçları durmadan artıyor.

Reagan yönetimi 1981'de işbaşına geldiğinde, ABD'nin ulusal borcu 930 milyar dolardı. Şimdi bu miktar iki katına çıktı ve nerdeyse iki trilyon dolara ulaştı. Bu, askersel-sanayi tekellerine siparişleri ve silahlı kuvvetlere destek ödeneklerini artırmada kullanıldı. Yalnızca 1984 mali yılında Pentagon, devletten silah siparişi verilen gruplar ve bankalar, ulusal bütçeden yaklaşık 440 milyar dolar aldılar. Bu miktarın 260 milyar doları askeri ödenekler, 180 milyar doları ise bankalara ödenen faizlerdir. Bu rakamlar, artan askeri harcamaların ulusal geliri askersel-sanayi kompleksi yararına yeniden dağıtmada önemli bir kanal olduğunu açıkça gösteriyor.

Para pazarından hükümetin büyük kaynakları çekmesi, sosyal harcamaları kısan «kemer sıkma» politikası ve yüksek faiz hadleri, sivil sanayilerin durumunu daha güçleştiriyor. Bütün bu adımlar, dayanıklı tüketim malları pazarının daralmasına yol açıyor, üretim fazlasını ve ekonominin sivil sektöründeki rekabeti daha da kötüleştiriyor, bu alanda yatırım olanaklarını kısıyor, sivil sanayi ürünlerinin birçoğuna olan talebi azaltıyor. Bunun sonucu, sivil mallar üreten şirketlerden pek çoğunun durumu daha da kötüye gidiyor. 1981–1983 yılları arasında 70 bini aşkın şirket iflas etti. Sanayi alanında yükselmenin göze çarptığı 1984 yılında bile, sivil firmaların borç yükü daha da arttı. Sivil üretimi finanse eden bankalar arasındaki iflaslar, 1930'ların «Büyük Depresyon»undan bu yana görülmemiş rakamlara ulaştı.

Tartışmaya katılanlardan çoğu, Birleşik Amerika'da üretimin militari-

zasyonunun mali ve parasal mekanizma yoluyla bütün bir kapitalist ekonomiyi ters yönde etkilediğini belirttiler. Birleşik Amerika'da ekonomik iyileşme yılları (1983 ve 1984), bunalımın yükünün Batı Avrupa'ya aktarıldığı yıllardı. Birleşik Amerika'nın muazzam bütçe açığı ve ulusal borcu, yüksek faiz hadleri, doların şişirilmiş değişim oranı, Batı Avrupa ve öteki bölgelerin ABD sermayesine mali sömürsüyle sonuçlandı. Batı Avrupa ülkelerinden Birleşik Amerika'ya sermaye göçü var. Böylece Pentagon'un programları, büyük ölçüde onun NATO'lu bağlaşıkları tarafından finanse ediliyor. Aynı zamanda bu ülkelerde yatırım artış hadleri ve ekonomik faaliyet düşme gösteriyor. Kimi durumlarda dış borçlar da artıyor.

Bu noktayı aydınlatmak için kendi ülkesinden örnekler veren Ali İleri şöyle dedi: Son on yılda Türkiye'nin dış borcu iki kat artarak 10 milyar dolardan 20 milyar dolara çıktı. Bu miktara silah teslimatı için Türkiye'nin Birleşik Amerika'ya yapacağı ödemeleri ekleyin. Bu rakam gizli tutuluyor. Ancak bunun da yedi milyar dolar civarında olduğu tahmin ediliyor. Borç yükünün artışına üretken yatırımlardaki düşüş eşlik ediyor. 1978'de gayrisafi ulusal hasılanın % 22'si olan yatırımlar, 1984'de % 18'e düşmüş bulunuyor. F. Sequeira, Portekiz'in dış borçlarının 15,5 milyar dolar olduğunu vurguladı. Bu miktar, gayrisafi ulusal hasılanın % 80'ini oluşturuyor. Öteki ülkeler de, Birleşik Amerika'da silah yarışını finanse etmek için her şeyi yağmalayan böylesine bir dev mekanizmanın altında eziliyor. S. Korakas'a göre, Yunanistan'ın dış borçları, nerdeyse üç kat artarak, 1978'de 4,5 milyar dolardan 1985'te 13 milyar dolara çıkmış bulunuyor.

Askeri üretim, kapitalist dünyada daha pek çok kanalla da ekonomik faaliyeti olumsuz yönde etkiliyor. Bilimsel ve teknik ilerleme, yapıcı değil, yıkıcı amaçlara hizmet ettiriliyor. Bellibaşlı bilimsel atılımlar, silah yapımında kullanılıyor. Patentler ve bulguların emildiği, bunları uygulayabilecek uzman personelin toplandığı alan bu oluyor. F. Stewart, Büyük Britanya'dan örnek vererek, bilimsel personelin % 50'sinden çoğunun askeri araştırmalarla uğraştığını belirtti.

Bilimsel ve teknik ilerleme, askeri teknolojiadaki ilerlemeyle sınırlanıyor. Patent ve lisanslara erişme açısından, pekçok sivil şirket, askersel sanayi kompleksine bağımlı kalıyor. Bellibaşlı araştırma ve geliştirme programlarının çoğu, yeni yıkım araçlarının geliştirilmesine ayrılıyor. Salt askeri projeler, Birleşik Amerika ve Büyük Britanya'da bütün araştırma ödeneklerinin yarısından, çoğunu, Fransa'da ise üçte birinden fazlasını oluşturuyor.

Yıldız Savaşları hazırlıkları, araştırmaların bu insanlık dışı yönünü daha da artıran bir tehdit oluşturuyor. L. Schröter, şunu belirtti: Eğer Federal Almanya, «Stratejik Savunma İnsiyatifi»ndeki çalışmaların % 10'

unu yürütmeyi üzerine alacak olursa, ülkedeki araştırmaların % 52'si Amerikan askeri uzay programlarına bağlanmış olacaktır.

Silahlanmayı savunanlar, askeri araştırmaların sivil sanayilerin de yararına olduğunu sık sık ileri sürüyorlar. Bunlara göre, askeri araştırmalar sürecinde elde edilen bulgulardan sivil alandaki sanayiler de yararlanıyor. A. Hansen, A. Stavrou, W. Stewart ve kimi öteki konuşmacılar, Stratejik Savunma İnsiyatifini ve Batı Avrupa ülkelerinin buna katılmasını haklı göstermek amacıyla, bu savun son günlerde özel bir vurguyla reklam edildiğini belirttiler. Ne var ki, gerçekte yeni teknik atılımlar ve yeni teknolojilerin bu yolla «transferi» son derece sınırlıdır. Uzmanların hesaplarına göre, sivil endüstrilerde askeri bulguları kullanmanın ekonomik etkisi, silahlara toptan harcanan miktarın yalnızca % 5 ile 10'unu oluşturuyor.

Sempozyumda, militaristlerin ellerinde bilimin üretici bir güç olmaksızın yıkıp gitgide bir ölüm ve yıkım gücüne dönüştüğü vurgulandı. Bilimin kötüye kullanılması, ilerlemeyi hızlandırmıyor, tersine yavaşlatıyor, aynı zamanda uygarlığı yokedebilecek bir potansiyel taşıyor.

SILAH MÜLTİMİLYONERLERİNİN ASALAKLIĞI

Y. Vasilçuk'a göre, askersel sanayi kompleksinin etkisiyle ekonomi daha da kötüye gidiyor. Çünkü silah ve benzeri maddelerin üretimi, muazzam kaynaklar ve rezervler stokunu içeren, hükümet sübvansiyonlarını, banka kredilerini, vb. hızla seferber edebilen «mali bakımdan serpilip gelişen» bir alandır. Söz konusu sanayilerde % 30'u, kimi zaman % 40'ı bulan muazzam kârlar, silah üretimiyle uğraşan parababalarının kasalarını dolup da taşıyor bile. Emperyalist ülkelerin hükümetleri ve bunların askeri daireleri, silahlı kuvvetler için gerekli bütün silah alımlarını büyük ölçüde şişirilmiş fiyatlarla yapıyorlar. Bunun sonucu, bu sektörde iş gören tekellerin kârları, sivil şirketlere oranla birkaç kat daha fazla oluyor. Bu tür fiyatlar, ancak devlet aygıtı yozlaşmış ve kolayca rüşvet alabilir duruma gelmişse olanaklıdır. Kapitalist ülkelerde hükümet yetkilileri ve politikacıların askeri tekellerden aldıkları rüşvetlere ilişkin sayısız skandallar, bilinen gerçeklerdir.

«Mali bakımdan serpilip gelişmişlik» askersel-sanayi kompleksinin ekonominin öteki alanlarının denetimini eline geçirmesini sağlamakla kalmıyor, aynı zamanda pek çok kapitalist ülkede bu komplekse hükümetlerin faaliyetlerini artan ölçüde denetleme ve yönlendirme olanağı sağlıyor. Sosyal ve ekonomik alanın yanı sıra, özellikle para ve döviz ayarı, maliye, vergi, dış ticaret, enerji, bölgesel ekonomik gelişme, bilim ve teknikte hükümet faaliyetleri gitgide askersel-sanayi kompleksi tarafından denetlenip yönlendiriliyor.

Askeri çevrelerin bu alanda teknolojik «sırları koruma» gerekçesiyle kapitalist ve sosyalist ülkeler arasındaki ticareti zayıflatma girişimleri, uluslararası ekonomik ilişkileri ciddi ölçüde baltalıyor. ABD yetkilileri, Batı Avrupalı rakiplerinin «dışsatımları üzerinde denetim»i sertleştiriyor ve ABD'li «denetimciler»in istemlerine uymayı reddeden şirketlere karşı çeşitli yaptırımlar uyguluyorlar. L. Schröder, Sovyetler Birliği ile Batı Avrupa arasında doğal gaz boru hattı yapımını engellemek için Reagan yönetiminin girişimlerini hatırlattı. Mendezona, NATO'ya girdiğinden bu yana, İspanya'nın sosyalist ülkelerle ticaretinin gelişmesini engelleme amacı güden çok güçlü baskıların hedefi durumuna geldiğini vurguladı.

Tartışmada silah ticaretindeki artışın askeri, politik ve salt ekonomik sonuçları üzerinde de duruldu. Emperyalist güçlerce ince ve karmaşık askeri donatımın dışsatımı, silah alan ülkelerin bu güçlere politik bağımlılığını artırıyor ve kârlarda muazzam bir yükselişe yol açıyor. Ölümçül silahların satışında keskin artışları yansıtan rakamlar da verildi. Birleşik Amerika'da yurt dışına silah teslimatı için siparişler, 1970'li yılların ortalarında yılda 10 milyar dolar iken, bu rakam, 1980'li yılların başında yılda 15 milyar dolara, 1980'li yılların ortalarında da yılda 20 milyar doların üzerine çıktı. Bu alanda NATO, silah satışının tatlı kârlar getirdiği geniş bir pazar olarak kullanılıyor.

Tipik örneklerden biri, NATO planlarına göre, 1975 yılında Norveç, Danimarka, Belçika ve Hollanda'nın filolarını ve savaş uçaklarını yenileme kararı almalarıdır. Rakipleriyle dişe diş bir çekişmeden sonra, Birleşik Amerika'nın «General Dynamics» firması, Norveç'e 72 tane «F-16» savaş uçağı satışını sağlama bağladı. İçindeki silah ve donatımı hariç, bu uçakların toplam fiyatı 2,9 milyar kron idi. Ancak 1979 yılında uçakların toplam fiyatı, köklü bir artışla 4 milyar krona yükseldi. «Yüzyılın siparişi», Danimarka'da da aynı sonuçları doğurdu.

«F-16» montajının dayatılmasıyla Türkiye'nin uğradığı kayıplar daha da büyük oldu. Bu montaj, ülkenin yıllık bütçesinin yarısını bulan 4 milyar dolarlık bir yatırımı gerektiriyor. Türkiye Savunma Bakanı, bunun 4 bin kişiye iş sağlayacağını belirtti. Ancak Devlet Planlama Teşkilatı'na göre, sivil sektörde yüzbinlerce kişiye iş sağlayacak bir işsizlikle savaş programı da tam dört milyar dolara malolacaktır.

«F-16» pazarlığını haklı göstermek için Türk yetkililerin öne sürdüğü savlardan biri de, tehdidin Yunanistan'dan geldiğidir. Aynı anda Yunanistan da, tehdidin Türkiye'den geldiğini gerekçe göstererek «F-16»lar ve Fransız «Mirage» uçakları satın almaktadır. S. Korakas şöyle dedi: Böylece NATO ve ABD silah yapımcıları, blok üyesi komşu iki ülke arasındaki gerginlikler pahasına, politik ve ekonomik avantaj sağlayacaklarına emin olarak, danışıklı bir oyun oynamaktadırlar.

Fransız silah yapımcıları da, uluslararası silah pazarındaki satışlarda

ABD'li meslekdaşlarından pek geride kalmıyorlar. Gerçi pazardaki payı düşmüş olmasına rağmen, Büyük Britanya da geleneksel bir silah satıcısıdır ve İngilizlerin silah dışsatımı, mutlak rakam olarak istikrarlı biçimde artmaktadır. En büyük emperyalist ülkelerin yanı sıra, öteki kapitalist ülkeler de, bu tatlı kâr kervanında yerlerini almaktadır. Örneğin Norveç, dünyadaki yedinci büyük silah dışsatımcısı ülkedir. Gunnar Wahl'e göre, Norveçli silah yapımcıları, çıkarlarını ilerletmek için hükümeti etkilemektedirler. Kongsberg Silah Fabrikası yöneticilerinden biri şöyle diyor: «Müşterinin ne alacağına politika karar verdiği zaman, biz politikacıları etkilemek zorunda kalırız.»

İsrail de, bellibaşlı silah satıcılarından biri durumuna gelmiş bulunuyor. Toubi, İsrail savaş aygıtının Birleşik Amerika tarafından yaratıldığını ve Birleşik Amerika'ya hizmet ettiğini belirtti. Kongre'nin itirazları ve başka politik nedenlerle ABD'nin silah sağlayamadığı ülke ve rejimlere özellikle İsrail silah satıyor. Böylece İsrail yapısı silahlar, Güney Afrika'ya, Şili'ye ve Nikaragua'daki «kontralar»ın ellerine akıyor.

Silah yapımcıları süper kârlar vururken çoğu gelişmekte olan ülkelere den oluşan müşteriler, ağır borçlar altına giriyor. 1970'li yılların sonuna gelindiğinde, gelişmekte olan ülkelerin askeri harcamaları 165 milyar dolara ulaşmış bulunuyordu. Söz konusu ülkelerin dış borçları ise on yılda yaklaşık 300 milyar dolardan 750 milyar dolara çıktı. Gelişmekte olan birçok ülke, yiyecek, donatım ve kültürel araçlara büyük gereksinim duydukları halde, yığınla silah ithal ediyorlar. O. Vician'iye göre, bunun sonuçları, söz konusu ülkelere yönelik politik ve ekonomik baskılardan ayrı olarak ele alınamaz. Konuşmacı, Bağlantısız Ülkelerin Yedinci Doruk Toplantısı'na Fidel Castro'nun sunduğu rapordan rakamlar aktardı. Buna göre, son on yıl içinde dünya ölçüsünde askeri harcamalarda gelişmekte olan ülkelerin payı iki kat artarak % 16'ya çıktı. Bu ülkelerin silah dışalımını 1970'li yıllarda üç kat arttı. Bununla birlikte, bu ülkelere pek çoğu, kendi halkına yiyecek sağlayacak yeterli paraya sahip değil. A. Stavrou, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü kaynaklarına dayanarak rakamlar sundu. Buna göre, 1985 yılında Sri Lanka'da tahıl açığı % 38, Bangladeş'te ise % 80 oranındaydı. Tek bir savaş uçağı siparişinin durdurulması, gelişmekte olan ülkelere üç milyon ton buğday gönderilmesi için yeterli parayı sağlayacaktır.

Yerel silah üretimi, gitgide gelişmekte olan başka bir eğilimdir. 30'un üzerinde gelişmekte olan ülke, bellibaşlı kapitalist ülkelerdeki şirketlerin lisanslarıyla ya da onlarla işbirliği içinde silah ve cephane üretiyor. Şili Komünist Partisi temsilcisinin belirttiği gibi, «bağımlı askersel-sanayi kompleksleri gelişiyor.» Burada söz konusu olan, çokçası Birleşik Amerika'ya olan bağımlılıktır. Latin Amerika'da, Arjantin, Brezilya, Şili ve bir dizi ülkede böyle bir oluşum söz konusudur. Pentagon'dan sipariş alan

bellibaşlı 100 şirketten 56'sının Latin Amerika'da şubeleri var. Bu da, dış borçların artması ve iç yatırımların azalmasında etkili oluyor.

Militarizm, antidemokratik eğilimlerin artmasına yol açıyor. Bu karşılıklı bağlantı, ister Pakistan, isterse Şili olsun, dünyanın değişik kesimlerinde emperyalizm yanlısı gerici rejimlerin izlediği politikalarda açık görülüyor.

O. Viciani şöyle dedi: Gelişmekte olan ülkelerin silahlanma yarışına sürüklenmeleri, bu ülkelerin ekonomik büyümelerini engelliyor, onların sanayileşmiş ülkelerle arasındaki mesafeyi daha da artırıyor, yakıcı bir sorun durumuna gelen dış borçları daha da kötüleştiriyor, içeride yatırımlar ve sosyal harcamaların kısılmasına yol açıyor. Böylece halkın yoksulluğu ve ulusal ekonomilerin bağımlılık durumu daha da artıyor.

Bunun karşılığında, gelişmekte olan ülkelere süregelen ekonomik az gelişmişlik ve halkın satınalma gücünün düşük kalması, sanayileşmiş kapitalist ülkeler üzerinde ters tepen bir etki de gösteriyor. Çünkü söz konusu etmenler, Batı Avupa'da tüm sanayi işçilerinin yaklaşık %20'sine, Birleşik Amerika'da ise işçilerin %16-17'sine istihdam sağlayan pazarları zayıflatıyor.

Sempozyum sırasında varılan sonuçlardan biri de, askeri üretimin düpedüz asalaklık olduğudur. Bir yandan, sivil endüstrilerde işçi sınıfının yarattığı artı-değer ekonomiden çekiliyor. Öte yandan, askeri endüstrilerde yaratılan ve «tüketici ürünleri» diye ifade edilen savaş uçakları, füzeler, bombalar ve öteki savaş araçları gibi yeni değerler, ne halkın genliğini artırıyor, ne de onların güvenliğine katkıda bulunuyor. Kapitalist ülkelere yalnızca dar bir sosyal kategori askerleşmiş sanayilerin sahipleri ve kurulu düzen içinde bunlarla bağlı politik propaganda ve ideolojiyle uğraşan yoz ve kiralık gruplar, silahlanma yarışından kâr ve yarar sağlıyor.

İŞYERLERİNİ SILIP SÜPÜREN MİLYARLAR

Tartışmada askersel üretimin nüfusun geniş katmanlarının konumlarına, ekonominin sivil sektöründe çalışan milyonlarca insanın yaşama ve çalışma koşullarına yaptığı etkiye büyük dikkat ayrıldı. Sempozyuma katılanlar kapitalist dünyadaki yığınsal işsizliğin militarizmin en ağır sosyal sonuçları arasında bulunduğu konusunda görüş birliğine vardılar.

Askersel harcamaların yükü altında ekonomik büyümede genel yavaşlama ve kapitalist ülkelerdeki tutucu çevreler tarafından izlenen «kemerleri sıkma» politikası 1980'lerin başlarında işsizliğin hızla artmasına yol açan belirleyici etmenlerdir. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'ne

(¹) (OECD) göre, işsizlik, 1980'de 21,5 milyon iken, 1984'de OECD ülkelerinde 31 milyona ulaşmıştır.

Birleşik Amerika ve İngiltere dünyada yığınsal işsizliğin görüldüğü iki büyük merkez haline geldiler: Bu ülkeler, en yüksek askersel harcamaları olan ülkelerdir. İngiltere'de Mahafazakar Parti seçimleri kazandıktan sonra işyeri sayısı 1979'da 24,5 milyon iken, 1983 Haziranında 20 milyona düşmüştür. İşsizlerin sayısındaki gerçek artış ise şimdiye kadar görülmedik düzeydedir. Tüm umutlarını yitiren 1,5 milyon insan iş bulma kurumlarına başvurmaktan vazgeçmiştir. Son iki yıl içinde ekonomik büyümede biraz artış olmasına karşın, işsizlik yüksek kalmaya devam ediyor. Örneğin, sendikaların verilerine göre, ABD'de 1985 başlarında bu rakam 8,5 milyonu bulmuştur, buna iş aramaktan vazgeçenler ve geçici olarak iş bulmuş olanlar da eklenirse işsiz sayısı 15 milyona yaklaşmaktadır.

Batı Avrupa'da ekonomik büyümenin yavaşlaması yalnızca 1984'de işsiz sayısında 2 milyonluk bir artış yaratarak, bu sayıyı 18 milyona yükseltmiştir. Uzmanlar, geçen yıl bu sayısının 20 milyonu bulduğunu tahmin ediyor. Batı Avrupa bir salgın hastalık bölgesine dönüştü. Bu salgın hastalık, kapitalist toplumun en ağır toplumsal illeti olan işsizliktir. Tartışmaya katılanlar, kendi ülkeleriyle ilgili veriler açıkladılar ve işsizliğin savaş sonrasının rekor düzeylerine vardığını gösterdiler.

Kapitalist dünya pazarında, yığınsal işsizliği militarizmin merkezlerinden askersel harcamaları çok yüksek olmayan ülkelere ihraç eden güçlü bir «nakledici mekanizması» işliyor. *F. Segueira* Portekiz örneğinde bunu gösterdi. Bu ülkenin askersel harcamaları, sömürge savaşları sırasında ulusal bütçenin % 43'ünü oluştuyordu. 1974 devriminden sonra sosyal programlara ayrılan kaynaklara oranla hâlâ yüksek olmasına karşın, % 6-8'e düştü. Ne ki, askersel harcamalardaki düşüş emekçilerin durumunda uzun erimli bir iyileşmeye yol açmadı. Şu anda Portekiz'de 600 bin insan işsizdir. Son on yıl içinde gerçek ücretler inşaat işçileri için % 29, tarım işçileri için % 23 ve sanayide ve öteki maaşlılarda % 42 düşmüştür. ABD'nin yüksek bütçe açıkları, yüksek faiz oranları ve artan dış borçları tarafından daha da kötüleştirilen bunalımlı gelişme seyrinde Portekiz ekonomisine bindirilen yük böylesine büyüktür. İspanya'da işsizlik % 22,1 ile OECD ülkelerinde en yüksek oranı bulmuştur.

Herşeyden önce askersel harcamaları finanse etmek için uygulanan «kemerleri sıkma» önlemleri doğrudan işyerlerinin yok edilmesine yol açıyor. Burada da ABD ve İngiltere başı çekiyorlar. Bu ülkelerin hükümetleri sosyal harcamaları kısımaya başladılar. Eğitim, sağlık, kültür, kentler ve yerel yerleşim bölgelerinin gelişmesine ayrılan paylar, yok-

(¹) OECD, 24 sanayileşmiş kapitalist ülkeyi kapsıyor. (Not Red.)

sullara, yaşlılara ve çocuklara yapılan yardımlar, işsizlik destekleri, konut kredileri ve çiftçilere verilen destek azaltıldı. Tüm bunlar nüfusun satın alma gücüne, dolayısıyla üretimin birçok alanında bunalımlı gelişmeleri derinleştirerek ve işsizliği artırarak yığınsal pazarlara doğrudan darbe indirdi.

Reagan yönetimi, birinci görev döneminde sosyal harcamalarda 110 milyar dolar kısıntı yaptı. AFL-CIO, işçilerin zorluklarla elde ettikleri kazanımlarının hangilerinin yokedildiği üzerine uzun bir liste yayınladı. Bu ilsteye «Acılar istatistiği» adı verildi. Bugün, önümüzdeki üç yıl için sosyal harcamaların 170 milyar dolar daha kısılması planlanıyor. Sosyal programlar için harcanan her 40-50 milyar doların bir milyon işyeri yarattığı anımsanırsa, gelecekte üç milyon kişinin daha işini kaybedeceği kendiliğinden anlaşılır.

Konuşmacılar, sosyal altyapıya, hizmet sektörüne ya da sivil sanayiye yapılan yatırımların insanların önemli gereksinimlerini karşılamının yanı sıra, aynı miktarda askersel üretime yapılan yatırımdan önemli ölçüde daha fazla işyeri yarattığını belirttiler. ABD İş İstatistik Bürosu «1980-1985 ABD'nin Ekonomik Yapısı» başlıklı araştırmasında, askersel üretime aktarılan her bir milyar doların sağlık hizmetleri ve sosyal sigortalar alanından 24.500 işyerinin yokolmasına yol açtığı açıklandı. Aynı şekilde eğitim alanından yapılan 1 milyarlık kısıntı, 50 bin işyerini yokediyor. Alman Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü'ne göre, ulusal bütçeden ayrılan 10 milyar mark 180 bin işyeri sağlamakta, tarımda ise 196 bin, sağlık alanında 205 bin, ulaşımda 215 bin ve inşaat sektöründe ve toplumsal hizmetlerde 269 bin işyeri yaratmaktadır.

Silahlanma yarışının savunucularının bilinen bir iddiası, askersel üretim ile sivil sektörün yarattığı iş olanaklarının aynı ölçütler kullanılarak hesaplanamayacağıdır. Onlara göre geniş olarak bilime dayanmayı zorunlu kılan, yüksek teknoloji gerektiren sanayinin daha az vasıflı personelin çalıştığı ve her bir işyerinin daha ucuza malolduğu alanlara göre daha az işyeri yaratmaktadır. Onlara göre, askersel harcamalarda yapılacak kısıntılar, yüksek vasıflı işçiler ve uzmanlar arasında işsizliği artıracaktır. Sempozyuma katılanlar bu argümanların yanlışlığını kanıtladılar. Burada önemli olan her bir askersel fabrikanın bir okul ya da hastane ile karşılaştırılması değildir. Önemli olan, ekonomik gelişmenin genel yönelimi ile ulusal harcamaların planlanmasındaki önceliklerdir. Yüksek teknoloji gerektiren üretim, askersel üretim değil de sivil üretim olursa, kendi payına üretimde ya da kişisel tüketimde kullanılacak mallar üretir. Dolayısıyla, istahdamın artırılmasına yardımcı olur. Askersel üretim ise çıkmaza sürükler, daha vasıflı işçilerin emeğinin büyük bir bölümünü etkisiz kılar, yeniden üretim sürecinde kopukluğa ve işyerlerinin yitirilmesine yol açar.

SOSYAL ADALETSİZLİK ARTIYOR

Tartışmada, silahlanma yarışının yol açtığı işsizliğin ve sosyal harcamalardaki kısıntıların emekçilerin yaşam düzeyinin düşmesine yaptığı doğrudan etkiye büyük önem verildi. NATO ülkelerinin çoğunluğu için tipik olmakla birlikte, bu, tüm sosyal güvenlik sistemine karşı büyük bir saldırının başlatıldığı ABD'de çok açık bir şekilde görülmektedir. «Tasarruf» edilen paralar Pentagon'a veriliyor. ABD Kongresi'nin Afrika kökenli Amerikalılar grubu, bunun, «askeri harcamaları yoksulların zararına pompalama programı» olduğunu ilan etti.

Son yıllarda Amerikan ailelerinin çoğunluğunun mali durumu bozuldu. Reagan yönetiminin görev döneminde resmi yoksulluk çizgisinin altında yaşayanların sayısı 5 milyon artarak 35 milyonu, ülke nüfusunun yüzde 15'ini buldu. Geceyi parklarda ya da metroların havalandırma delikleri ızgaraları üzerinde geçiren evsiz barksızlar Amerikan kent yaşamının sürekli bir özelliği haline geldi. Bunların sayısı iki milyonu buldu. Açık ki, «Reagan ekonomisi» sosyal adaletsizliği ve kutuplaşmayı artırmıştır.

İngiltere'de ve FAC'de tutucu güçler emekçilerin yaşam düzeyine karşı bir saldırı yürütüyorlar. Buralarda birçok sosyal program kuşa çevrilerek resmen bilinen yoksulluk yaygınlaştırıldı. Alman Komünist Partisi'nin temsilcileri 1980'den beri Batı Alman ulusal bütçesinin yüzde 21 arttığını, eğitim harcamalarının yüzde 5,8, sağlık harcamaları ile ailelere ve gençlere verilen desteklerin yüzde 14,6 azaltıldığını, aynı anda askeri harcamaların ise yüzde 26 artırıldığını belirttiler. W. Stewart, Kanada emekçilerinin kazandıkları tüm sosyal hakların bütünün yapısının tehlikede olduğunu söyledi. Yalnızca sosyal hakların çapı azalmakla kalmıyor, herkese açık olan eğitim ve sağlık hizmetlerinin gerekliliği üzerinde kuşku yaratılıyor ve bu alanlar özel sektöre devrediliyor.

Silahlanma yarışı, emekçilerin sırtındaki vergi yükünü daha da artırıyor. Sempozyumda, 1977'de NATO'da alınan ve reel yıllık askeri harcamaların yılda yüzde 3 artırılmasını öngören kararın 1983'de aile başına yüzde 20 oranında daha fazla vergi anlamına geldiği belirtildi. Bu karar yürürlükte, uygulanıyor ve bu miktar vergi yükümlülükleri tarafından sağlanıyor. İngiltere'de ücretlerdeki vergi payı ve maaşlardaki vergi payı Thatcher hükümetinin ilk dört yılında yüzde 38'den 42'ye çıktı. FAC'de gelir vergisi ücret ve maaşlardan üç kat daha hızla artıyor, ücret ve maaşlardaki oranı ise 1950'de yüzde 4,6 iken, 1982'de yüzde 17 olmuştur. 1978-1982 arasında ABD'de vergiler yüzde 67 artmıştır.

Askersel harcamaların savunucuları, bu harcamaların her zaman vergileri artırmadığını iddia ediyorlar. Görünürde, Reagan yönetimi, vergileri indirmiştir. Fakat bunun nasıl yapıldığına bakalım. 1981'de kabul edilen vergi değişikliği yasası yüksek gelirliilere yaradı. Oysa en düşük

gelirli - nüfusun üçte biri - ise yüzde 25 daha fazla vergi ödemek zorundadır. Şu anda tartışılmakta olan yeni vergi reformu da daha fazla vergi ödemek durumunda olan nüfusun çoğunluğunun zararına tekelleri ve zenginleri ihya etmeye yöneliktir.

Sempozyumda konuşanlar, enflasyon ile ekonominin militarizasyonu arasındaki bağ konusunda ve enflasyonun bir dereceye kadar ekonominin militarizasyonu ile ilgili bulunduğu ilişkin birçok görüşün bulunduğu belirttiler. Enflasyon farklı zamanlarda ve farklı etmenler sonucu artmasına ya da azalmasına karşın, kural olarak askersel harcamalar enflasyonu kamçulamaktadır. Askersel harcamaların yarattığı enflasyonist etkilerin nedeni, askersel sanayide çalışanların talebindeki artışın ek ekonominin sivil sektöründeki üretimin orantılı bir biçimde artışı ile eş gitmemesidir. Bu suni olarak enflasyona uğrayan talep fiyatları yukarı çekiyor. Üstelik, askersel sektördeki üretim maliyetlerindeki sürekli artış da fiyatların düzeyini sürekli etkiliyor.

1980'lerin başında gelişmiş kapitalist ülkelerin çoğunluğunda iki haneli, yüzde 10-20 arasında enflasyon görülüyordu. Son yıllarda enflasyon yüzde 4-8'e indirilmiş olmasına karşın, işçilerin gelirlerini etkilemeye devam ediyor. Enflasyonist süreçlere egemen olan ekonomik yasalar ortadan kalkmadı. Söz konusu olan, sermayenin ve yönetimlerin ekonomideki devlet tekeli düzenlemede yeni bir kaynak yaratmış olmasıdır. Bu, işçilerin talebini etkileyen ve enflasyon oranında düşmeye yol açan yığılma işsizliğin hızlandırılarak artırılmasıdır. Yani emekçilerin kayıplarının biçimi değişmiştir.

Sempozyuma katılanlar, yığılma işsizlikle ekonomik zorlukların geniş ölçüde gerçek ücretlere ve maaşlara saldırılarda bir silah olarak kullanıldığını belirttiler. ABD'de ve İngiltere'de yığılma işten atmalar kimi güçlü sendikaları bile ücret ve maaşlar konusunda ödünler vermeye zorladı. Son on yıl içinde Kanada işçilerinin ücretleri yüzde 19'a düştü. Kötüleşen ekonomik durumu gerekçe göstererek, birçok öteki kapitalist ülkede hükümetler ücret ve maaş düzenlemelerini yok ettiler ya da dondurmaya ve asgari ücretin artış hızını azaltmaya ya da yavaşlatmaya başladılar. Hükümetlerin ve işverenlerin sendikalar üzerindeki «ekonomik canlanma»yı işçilerin talebini kısırarak sağlama yönündeki baskısı büyük ölçüde arttı.

KAYNAKLAR NEYE YÖNELTİLMELİ

Sempozyumda tartışılan bir başka sorun, silahlanma yarışının açlık, yoksulluk, ekonomik az gelişmişlik, okuma-yazmasızlık ve salgın hastalıklar gibi bir dizi dünya çapındaki sorunun çözümüne yaptığı olumsuz etkiydi. İnandırıcı bir örnek verildi. Dünya Sağlık Örgütü, çiçek hastalığı

ğını ortadan kaldırmak için 10 yılda 83 milyon dolar, yani modern bir stratejik bombardıman uçağı için gerekenden daha az para harcadı.

Son yıllarda bütün dünyayı tehdit eden çevre (ekoloji) bunalımı son derece yakıcı bir sorun haline geldi.

Şişirilmiş askersel programlar, çevre koruması için gerekli olan kaynakları emiyor. Bu alandaki çabalar ya yetersizdir ya da yıllarca, on yıllarca sürüyor. Uzmanların tahminlerine göre, ABD 80'li yıllarda çevreyi temizleyip normal hale getirebilmek için 700 milyar dolar harcamak zorundadır. Ne ki, emperyalist merkezlerdeki öncelikler sistemi bu kaynakların bulunmasını olanaksız kılmaktadır.

Sempozyuma katılanlar, Birleşmiş Milletler uzmanlarının, tüm ülkelerin gayrisafi ulusal hasılasının yüzde 2,5-4'ünün çevrenin korunmasına harcanması gerektiği görüşünü aktardılar.

Sempozyumda ortaya konulan analiz, kaçınılmaz olarak yığınların yaşamsal çıkarlarının silahlanma yarışına karşı savaşım olmaksızın, etkili biçimde korunamayacağı sonucunu getirdi. Birçok konuşmacı, aynı zamanda, militarizmin zincirlerinin kırılmasıyla yetinilmemesi gerektiğini, aynı zamanda büyük sermayenin değil, emekçilerin çıkarlarına yönelik bir sosyal-ekonomik politikanın da onaylanması gerektiğini belirttiler. Hansen'in vurguladığı gibi, askersel üretimden sivil üretime geçiş istemi, işçi sınıfı hareketinin ekonomik kalkınma ve işyeri sağlama programlarının ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Askersel harcamalarda kısıntı yapmak yeterli değildir. Silahlanmaya harcanan fonların nerelere akıtılacağı silahsızlanma sonucu elde edilecek insan gücü, maddi kaynak ve üretim kapasitelerinin en iyi nasıl kullanılacağı da belirlenmelidir.

Tüm ekonomik yapının, tüm üretim faaliyetinin demokratikleştirilmesi-ne ilişkin geniş konuları kapsayan alternatif programlar hazırlanması, şimdi komünist ve işçi hareketinin önünde duran ivedi bir görevdir.

Tartışma sırasında gelişmiş kapitalist ülkelerin komünist partilerinin bu programların hazırlanmasına, tartışılmasına ve militanca uygulanmasına aktif katılımının toplumsal yaşamın demilitarizasyonuna ve kaynakların insanlara yararlı yapıcı amaçlara yöneltmesine büyük katkılarda bulunabilecekleri belirtildi. Politik faaliyet, askersel harcamaların azaltılması ve kazanılan fonların emekçilerin sosyal-ekonomik istemlerinin karşılanması ve ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasında kullanılması odaklaştırılmalıdır. Görev somut dönüştürme planları hazırlamak, bu arada eski askersel sanayi işçilerine iş sahaları açılmasını, sivil üretim ve hizmetlerin genişletilmesini sağlayacak dönüştürme planları hazırlamaktır. Komünist partileri, belgelerinde ve belgilerinde silahsızlanmanın eğitim, sağlık bakımı, sosyal güvenlik, kültür, bilim, çevre korunması ve gelişmekte olan ülkelere yardım alanlarındaki sorunların

özümünde öncelikli önemini gösteriyorlar. Sempozyumda, komünistlerin, bu konuyu açıklamak, kamuoyunu bu plan ve öneriler için hareketlendirmek, militarizmin savunucularının sahte argümanlarını açığa çıkartmak ve askersel sanayi kompleksiyle kuklalarının izlediğı politikayı boşa çıkartmak için yoğun bir çaba harcadıkları belirtildi.

Emekçilerin silahlanma yarışının durdurulmasına, askeri üretimin yavaşlatılıp barışçı amaçlara yönlendirilmesine duydukları ilgi, kardeş partilerin, farklı işçi örgütlerinin, aydınların, orta katmanların, küçük burjuvazinin ve çiftçilerin ortak ya da paralel eylemleri için nesnel bir temel oluşturuyor. Bu, farklı görüşleri birbirine daha fazla yaklaştırabilmeye ve halkın çıkarları için savaşımın etkinliğini yığınların sosyal-ekonomik istemleri ile kalıcı bir barış beklentileriyle bağlayarak artırmayı sağlayacaktır. Komünistler, bu yolda yürümekte kararlıdırlar.

Günümüzdeki üretim devriminde iki çizgi

Yuri Şiryaev

SSCB Bilimler Akademisi aday üyesi,
Dünya Sosyalist Sisteminin Ekonomik Sorunları Uluslararası
Enstitüsü yöneticisi

Bilimsel-teknik devrim oldukça uzun bir süre sadece bilgi alanında kaldı. Geleneksel olmayan teknolojik süreçlerin kullanılmasını olanaklı kılan keşifler temelden yeni çözümleri de hemen beraberlerinde getirmediler. Üretimde yaygın bir şekilde uygulamak bir yana, yeni makina ve donatımda bile somutlaşmadılar. Temel sanayi dalları, önemli ölçüde geliştirilmiş de olsa eski teknolojileri, klasik enerji kaynaklarını ve yapısal gereçleri kullanmaya devam etti. Gelişme özellikle makinelerin ve teknolojik hatların kapasitesini ve belirli bir zaman biriminde gittikçe daha geniş miktarda hammadde ve ara ürün işleme yeteneğinin artırılması ile sürdü. Bu nedenle, sanayileşmiş ülkelerdeki özellikle ekstansif ekonomik gelişme modelinin üstesinden gelmek bir yana, bilimsel-teknik devrim gerçekte bu modelin sağlamlaşmasına yardımcı oldu.

Eski teknolojilerin kısmi bir şekilde geliştirilmesi yeni bir «kaynak yutan» gelişme modelini doğurdu. Bu da kendine uygun bir uluslararası işbölümü modeline yol açtı: Büyük yakıt ve hammadde miktarları üretim merkezlerinde toplandı. 1970'lerdeki enerji bunalımı kapitalist ekonomi için bir tür uyarı sinyali oldu ve gelecekte kaynaklar ve ekoloji konusunda zorunlu önlemler almanın kaçınılmazlığı üzerinde ciddi bir şekilde düşündürdü. Böylesi bir teknik ilerlemenin ne denli irrasyonel olduğunu, teknik ilerlemedeki her yeni dönemde kullanılan kaynak miktarını büyüttüğünü ve uluslararası mübadeleyi herşeyden önce «ağırlık» olarak artırdığını gösterdi.

Üretim yapılarının ve dış ekonomik bağların köklü bir şekilde yeniden biçimlendirilmesi kesinlikle kaçınılmaz duruma geldi ve birçok az bulunur temel kaynağın belirli bir anda gerçekten görece fazla duruma geldiğini görmek için uzun zaman gerekmedi. Bunun için bazı oldukça basit ekonomik önlemler yetti. Eski teknolojilerin kısmi bir şekilde yetkinleştirilmesi ilk defa olarak tüketilen kaynak miktarını azaltmak için geniş ölçüde kullanıldı. Aynı ya da daha küçük miktarda kaynakla artan miktarda sonul etkinlik kazanılmasıyla dünya kelimenin gerçek anlamında entansifleşmenin «birinci turu»na girdi.

Şimdi ise bilimsel-teknik devrimin sadece tek tek sanayi kollarında değil, bir bütün olarak ekonomide niteliksel dönüşmeler meydana geti-

ren bir bilim ve üretim devrimine yükseldiği kesinlikle söylenebilir. Bilimdeki niteliksel değişikliklerin makine yapımı projelerinde somutlaşmasıyla, pratikte uygulanmasıyla ve bir bütün olarak toplumsal üretimin gelişmesinde başta gelen rolü oynamaya başlamasıyla böylesi bir devrim yoluna girdiği söylenebilir. Bununla birlikte böylesi bir devrimin gerçekleşmesi için gerekli kaynakları kendisinin hemen yaratmayacağını unutmamak gerekir. Yeni avadanlık ve teknolojiyi artırmak için kolaylıklara gerek vardır. Burada yapılması gereken, belirli bir sınırı, eşiği aşmaktır. Bu eşik aşıldıktan sonra yeni teknoloji ekonomik bakımdan rekabet gücüne sahip olacak ve hatta eskisine kıyasla daha avantajlı duruma gelecektir. Modası geçmiş sabit tutarların yerine kaçınılmaz bir şekilde fiziksel olarak başkalarının konması belirli bir zaman diliminde karşılanması olanaksız toplumsal emek kaybını da beraberinde getiriyor. Bu her ikisinin de derhal birlikte karşılanması olanaksızdır. Bu nedenle bilimsel-teknik devrim çeşitli basamaklardan geçerek bir bilim ve üretim devrimi durumuna geliyor. Çünkü toplum potansiyel olarak pratik kullanıma hazır bulunan bütün yeni çözüm yollarını derhal devreye sokma olanağından yoksundur. İçinde bulunduğumuz teknolojik devrimin ilk sanayi devriminden temelden farklı koşullarda meydana geldiğinin altını çizmek gerekir: Dünya ekonomisi artık ekonomik ve sosyal bakımdan tek biçimli değildir. Bu da böylesi bir devrimin sonuçlarının kapitalizmde başka sosyalizmde başka olacağı anlamına gelir. Üstelik gelişmekte olan ülkelerin uluslararası bağlardaki yerleşiklerinin boyutları ve niteliği değişmiştir.

İçinde bulunan teknolojik devrim ideoloji alanına da yansıyor. Kapitalizmin burjuva ve reformist savunucuları, teknolojik devrimi kapitalizmin sona ermeyeceğini savunmakta yeni olanak sağlayan bir şey olarak görmekte gecikmediler. Onlara göre bilim ve üretim devrimi kapitalizme sadece hayatta kalma değil, aynı zamanda daha da gelişme olanağı sağlıyor. «İkinci sanayi devrimi» konusundaki böylesi teknokratça ve teknolojik yorumların Batı Avrupa ülkelerindeki sosyal demokrat ve sosyalist partilerin çoğunun programlarını etkilemesine şaşmamak gerekir.

Üretim ve mübadeledeki değişikliklerin ilk sonuçları (yeni fiyat oranları gibi) çoğu zaman sanayileşmiş kapitalist ülkelerin ekonomisi tarafından «sindirildi». Bu ülkeler kaynaklarını daha tasarruflu bir şekilde harcama, yerlerine daha çok bulunan kaynakları koyma işini daha geniş ölçüde yapma, üretim mallarının fiyatının yükselmesi ve petrol-dolarların devreye sokulması yolunu seçtiler. Bununla birlikte tekelleri sermaye dünya kapitalist piyasasını onarip istikrarlı bir şekilde gelişir duruma getirme çabasında bütünüyle başarısızlığa uğradı.

Uluslararası kapitalist ticaretin istikrarı bozuldu. Bu ticaretin büyüme hızı düştü ve hatta mutlak hacmi önemli ölçüde küçüldü; pratikte artan enflasyon başta gelen emperyalist ülkelerin «dünya parası» fonksiyonu

göreceğini iddia ettikleri paralarının zayıflığını gösterdi. Ve korumacı eğilimlerde artış oldu. Bu olaylar artık sürekli işleyen birer faktör durumuna gelmiştir ve uluslararası kapitalist işbölümünün içinde bulunduğu derin bunalımı kanıtlamaktadır.

J. K. Galbraith gibi bazı burjuva ekonomi teorisyenleri bile kapitalizmin savaş sonrası ekonomik gelişme modelinin bir çıkmazda olduğunun farkındadırlar. Neokonservatiflerin «hür» teşebbüsün gücüne olan inancı yeniden sağlamak için büyük bir gürültüyle yaptıkları girişimler uygulanamaz duruma geldi. Onların reçetelerinin pratikte kullanılması ekonomik ve sosyal sorunların daha da kötüleşmesine yol açıyor. (1)

Kuşkusuz ki, bunalımlar her zaman kapitalist yeniden üretimin ayrılmaz organik bir parçası olmuştur, ama günümüzdeki güçler dengesinde, önde gelen kapitalist devletlerin tekelleri artık dünya sahnesinde geçmişte olduğu gibi istedikleri biçimde manevra yapamamaktadırlar. Ama esas önemli olan uluslararası kapitalist işbölümünün içinde bulunduğu bunalımın üretici aygıtın tümünün köklü bir şekilde dönüşüme uğramasıyla ve üretimin toplumsallaşmasındaki yeni aşamayla sıkı sıkıya bağlı olmasıdır, uluslararası kapitalist işbölümünün eski sosyal sistem çevresinde gelişmesi olanağının daha da azalmış olmasıdır.

Bu yeni süreçler uluslararası işbölümündeki varolan şemaları ve bu işbölümünün bundan sonraki gelişmesinin doğrultu ve biçimlerini etkilemiştir.

Geçmişteki keskin yapısal değişiklikler koşullarında (temel sanayileşme, savaşın yol açtığı zararların giderilmesi vs.) ulusal ekonomik kompleksler kelimenin gerçek anlamında her türlü mal ve hizmet için artan bir talepte bulundular. Bu «herşeyi yutma» ithalatın hızlı bir şekilde artmasına yolaçtı. Ve bu da sonuç olarak ihracatın artmasına olan ilgiyi kırbaçladı. Bu da pek çok durumda ticaret cirosunda bir büyümeye yol açtı.

(1) Burjuva ideologları «hür» teşebbüsten, liberalleşmeden vs. söz ediyorlar. Bu, kamuoyunun dikkatini kapitalist ekonominin askersel-sanayi kompleksin ve uluslararası şirketlerin çıkarlarına bağımlı kılınması gibi olgulardan uzaklaştırmak için başvurulan bir propaganda dalaveresinden başka bir şey değildir. Askersel-sanayi kompleksi ve uluslararası şirketler emperyalist devletlerin hükümetlerine iç ve dış politikalarının nasıl olacağını dayatıyorlar. Örneğin bir gazete şöyle yazıyor. «Neoliberaler devleti ekonomiye müdahaleden uzak durmaya zorlayarak bürokrasi canavarını oyun dışı bırakmış olmuyorlar, demokrasinin özünün ta kendisini yıkmak istiyorlar. Uluslararası alanda da Burundi ile Birleşik Amerika, bir petrol pompasının sahibi ile «Exxon» şirketi, ufakık bir işletme ile uluslararası bir şirket, Arjantin ile IMF gibi hiç de eşit olmayan büyüklükler arasında güçler dengesini tek geçerli yasa olarak dayatmaya çalışıyorlar». («Monde Diplomatique» Aralık 1984, s. 26)

Ekstansif yani ağır basan bir ekonomik gelişmede çoğu zaman dış bağlara çok büyük bir talep vardır ve görece yüksek bir dış ekonomik faaliyet ⁽²⁾ vardır.

Üretimin entansifleştirilmesi yolunda «durumu iyi olan» kompleks gerek ihracat konusunda daha seçici olmaya başlıyor. İthalat kısılabiliyor (örneğin aşırı miktarda ithal malı yakıt ve hammadde kullanımının terk edilmesiyle), ihracat ise seçerek geliştirilebiliyor. Yani ihracat gelirlerindeki artış sürdüğü sürece bu ürünleri ne fiyattan olursa olsun ihraç etmek yoluna gidilmiyor, yani en etkin ürünlerle sınırlanıyor. 1950'lerden itibaren dünyada dış ticaretin payı ulusal gelirden ve gayri safi hasıladan daha hızlı artma eğilimi gösterdi. Uluslararası işbölümü ülke ekonomisi içindeki işbölümünden daha dinamik bir şekilde gelişti. Böylece uluslararası işbölümünün dünyanın pek çok ülkesinin ekonomisi üzerindeki etkisi hızla arttı. Bu dönemde dünya fiyat dinamiği görece «dengeli» idi. Kelimenin gerçek anlamıyla her türlü kaynağa olan talepte sürekli bir artış vardı.

Dünya piyasasının hacminin böylesine hayret verici bir şekilde sürekli artması çoğu zaman bilimsel-teknik devrimin ülkeler ve bölgeler arasındaki kaynak ve teknoloji konusunda, karşılıklı bağımlılığı artırarak, uluslararası mübadeleyi dönüşüme uğrattığı ve hızla canlandırdığı olgusuyla açıklanıyor. Bu fikir çoğu zaman sadece Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (EYK) ve Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) gibi örgütlerdeki değil, aynı zamanda geçici bölgesel ve altbölgesel kuruluşlardaki bütünleşme sürecinin de evrensel niteliği konusundaki kanıtlarla destekleniyor.

Böylesi bir yorum uluslararası işbölümünün temel teknik, ekonomik ve sosyal verilerinin değişmez olduğu fikrine dayanır. Uluslararası işbölümünü o an varolan geçici tarihsel evresiyle özdeşleştirir. Oysa bilindiği gibi bazı ekonomik bakımdan gelişmiş ülkelerdeki önemli yapısal değişiklikler dış ticaret payında buna uygun bir artışa yol açmamıştır. ⁽³⁾ Bu, uluslararası mübadelenin ulusal ekonomilerin çerçevesi içersinde yapısal değişiklikler meydana getirdiği konusunda kabul edilmiş kavramlarla hiç de bağdaşmayan bir olgudur. Bugün iyice açığa çıkmış olan bu olay ne sadece gelişmiş bir ulusal ekonomi kompleksinin seçiciliğinin yükselmiş olmasıyla, ne iç pazarın durgun durumda bulunmasıyla açıklanamaz.

Varolan uluslararası işbölümü modeli gelişmeler için potansiyel itki-lerini başlatmışa benziyor. Gerçekten de işbölümü sonsuz bir süreç olmakla

(2) Ülkenin dış ticaretindeki büyümenin gayri safi yurtiçi hasılanın büyümesine oranı.

(3) GATT verilerine göre 1982 yılında dünya ticaretinin payı %2 (değer olarak %4) düşerek, yaklaşık 1979 düzeyine indi. 1983-1984'de bazı ülkelerdeki hafif ekonomik canlanmaya rağmen kapitalist piyasada durgunluk sürdü.

birlikte somut biçimleri tarihsel bakımdan sınırlıdır. Bu da işbölümünün gelişmesinin ve ikincil ya da bağımlı gözükenler de dahil çeşitli biçimlerinin incelenmesi gerektiği anlamına geliyor.

Bilim, teknik ve üretim alanlarında işbirliği böylesi yeni biçimlerde önde gelmektedir. Bu işbirliği mamul madde üretimi mübadelesinin yerini alma eğilimi göstermektedir ve uluslararası mübadeleyi çelişkili bir şekilde etkilemektedir. Bir yandan ek ürün miktarlarıyla (işbirliği sağlama temelinde üretilen parça, bileşen ve öteki birimler) uluslararası mübadele kanallarını doldurmaya yardımcı oluyor. Öte yandan ise yabancı alıcının çıkarına olan ulusal teknik ve üretim deneyimi aktif diye adlandırılan makine ve donatım parçalarıyla «paketlenebildiği» ve ithalatçı donatımın pasif kısmını kendisi yapabileceği için uluslararası mübadeleyi daha sıkı duruma getiriyor.

Dolayısıyla bu işbirliğinin bilimsel ve teknik değişimin ağır basmasına geçişte belirli bir aşama durumuna gelmesi olanaklıdır. Bu aşamada çeşitli mamul madde akışları kalkacak, aktif makine bileşenlerinin teslimi olanakları mümkün olacaktır. Belirli kuşullarda bu süreç sadece artışı değil, daha önce ulaşılmış olan dış ticaret payının da önemli bir kısmını «yutabilecek»tir.

Üstelik çalışmaya hazır üretim birimlerinin teslimine ve montaj işlerine ve diğer kolaylıklara olan talep geçtiğimiz on yıllarda sürekli artmıştır. Bu ise dünya ticaretinde fabrika, yapı malzemesi gibi malların maliyetiyle hizmetler arasındaki oranda hızla büyük bir değişiklik meydana getirebilir. Böylesi işlemlerin meta içeriği şimdi bile onların değerinin ancak yarısı kadardır. Yerli müteahhitlerin tamamlanmış araçların yapımına katılmasıyla uluslararası mübadelenin bir parçasının yerini iç ekonomik mübadele almaktadır. Uzmanlaşmış hizmetlerin, üretimin yeniden biçimlendirilmesinde ve modernleştirilmesinde gittikçe daha yaygın kullanılması bilimsel ve teknik bir nitelik taşıma eğilimi gösteriyor. Çünkü burada ana amaç eldeki donatımın yerine ithal edilmiş daha iyi donatımlar koymak değil, avadanlık ve teknolojiyi değişikliğe uğratmaktır.

Aynı şekilde üretimin örgütlenmesinde ileri deneyim değişimi mübadelesi ticaretin bir ölçüde yerini alma eğilimi gösteriyor. Çünkü bu mübadele maliyetleri azaltıyor ve daha önce kârlı olmayan ürünlerin üretimini etkili bir duruma getiriyor. Kuşkusuz deneyim «ithali» de otomatik kontrol sistemleri, yönetim hizmetleri vb. gibi malların ithalinin artmasına sebep oluyor. Ama uluslararası mübadelenin bu biçimi bile tamamen zihinsel olarak kalıyor.

Söyle soyut bir model düşünelim: Teknolojik bakımdan tekbiçimli üretici temeline sahip (otomatikleşmiş, robotlaşmış ve kendini programlama temelinde, kendi kendine yeniden üretim yapabilen) bir ülkeler grubu

olsun. Bu durumda maddi mallar transferi gereksinimde kesin düşüş vardır. Ürünlerin kendisinin yerine bilgi, «ürünle ilgili fikirler» mübadelesi ağır basmaya başlamaktadır. Bu durumda, uluslararası mübadelenin ve işbölümünün ağırlık merkezi genel olarak bilimsel ve teknik kazanımlar, üretim deneyimi ve başka tip «know how» mübadelesine doğru kaymaya başlar. Üretim kontrol sistemleri için çok çeşitli program setleri böylesi bir değişimin maddi taşıyıcısı durumuna gelebilir. Nitekim böylesi programlar şimdiden uluslararası değişimin önemli bir bileşeni durumuna gelmiştir.

Kuşkusuz ki soyut modelimizde bölgelere göre işbölümünün eski biçimine de bir yer ayrılmalıdır. Ama geleneksel biçimlerin görece önemi kuşkusuz düşecektir. Bunun yanı sıra yeni enerji kaynaklarına geniş ölçüde sıçranmasıyla ve pürüzsüz bir şekilde çalışan kapalı bir hammadde girdisi sistemiyle üretimin kaynak ithaline bağımlılığı kesinlikle düşecektir. Esnek otomatik sistemlerin kullanılması da, işgücü kaynağı dengesindeki değişik güçlükler ve çeşitli ülkelerdeki farklı emek «fiyatları» üzerine kurulmuş olan dolaylı «emek ihtali»nde de benzeri bir durum yaratabilir.

Başka bir deyişle klasik mal değişiminin giderek daralması eğilimi gözden uzak tutulmamalıdır. Çünkü anında uygulanabilir teknoloji el altında hazır olduğu zaman meta ithalinin hiç bir önemi kalmayacaktır.

Diğer bütün soyut şemalar gibi yukardaki model de gelecekteki gelişmeyi genel çizgileriyle göstermekten başka bir iş yapmıyor. Ama teknolojik faktörün günümüzde uluslararası değişimde artan rolü tartışılmaz bir olgudur. Sorun bu faktörün uluslararası işbölümünün gelişmesindeki iki tür ile, sosyalist ve kapitalist türler ile pratikte nasıl bağlaştırılacağıdır. Sosyalizmde bilimsel ve teknik ilerleme doğrudan üretimin daha da toplumsallaştırılmasına yöneliyor. Kapitalizmde ise son derece çelişkilidir. Ve sadece yapıcı değil, aynı zamanda son derece yıkıcı yanları da vardır.

Bilim ve tekniğin başarılarını tekelleri altına almak ve bunların dünya kapitalist sistemi yörüngesindeki gelişmekte olan ülkelere gitmesini önlemek için çaba gösteren ekonomik bakımdan gelişmiş emperyalist devletler arasındaki teknolojik rekabeti sermayenin gittikçe artan uluslararası bütünlüşmesi bile azaltamıyor. Bu nedenle mübadelenin zihnilleşmesi ekonominin bütün bir sektörü için yerle bir olma tehlikesi yaratıyor. Bu sektörün aslında özgül ağırlığı düşüktür. Ama uluslararası kapitalist işbölümünün yapısının ve çizgilerinin biçimlenip gelişmesinde geleneksel olarak son derece önemli bir rol oynamıştır.

Öte yandan emperyalist gericiğin «teknolojik silahı» sosyalist ülkeler topluluğuna karşı kullanma çabaları sanayileşmiş kapitalist ülkelerin karşı karşıya bulundukları güçlükleri ağırlaştırmaktan başka bir işe yara-

miyor. Sosyalist ülkeler bilimsel ve teknik potansiyellerinin büyük bir kısmını kendileri sağlıyorlar.

Gelişmiş kapitalist ülkelerin uyguladığı politikanın dünya ekonomisi üzerindeki yıkıcı etkileri en açık bir şekilde uluslararası tekellerin faaliyetlerinde görülüyor. Bu şirketlerin pek çoğu askersel-sanayi kompleksiyle doğrudan bağlıdır ve onun «dış politikası»nın taşıyıcıları olarak davranmaktadırlar. Uluslararası tekeller gerçekten de tekelleri sermayenin öncüsüdür, üretimin yapısını yeniden biçimlendirmede, üretim araçlarının ve teknolojinin geliştirilmesinde ve bu süreçlerin uluslararası şirketlerin üslenmiş olduğu ülkelerin dışındaki gidişini kontrol etmede emperyalist devletlerin ekonomi politikasında özel bir yerleri vardır. Bunların stratejik işlevi kaynakların eski metropol ülkelerin çıkarına bir şekilde yeniden dağıtımını sağlamak ve bu kaynakların gelecekte de elde edilmesini güvence altına alan acentalar ağını örmektir.

Kapitalist ekonominin gelişmesinin, ayırdedici özelliği uluslararası, yani uluslararası işletmelerin dinamik bir şekilde büyümesi olan yeni bir evreye girdiğinin rahatlıkla söylenebileceği kanısındayız. Bu şirketlerin yurtdışındaki işlemleri giderek daha büyük önem kazanıyor ve bir bütün olarak dünya kapitalist ekonomisini etkiliyor.

Uluslararasılık günümüzde herşeyden önce, iki ana biçimde cereyan etmekte olan sermayenin giderek temerküzüyle bağlantılıdır. Bu iki ana biçim şunlardır: Ulusal sınırların ötesinde, «ana» işletme ya da şirket ile üretim süreci tekrarlanır. Ve buna ek olarak bu süreçler parçalara bölünmüş durumdadır. Bu parçaların bazıları uluslararası tekellerin içindeki işbölümüne uygun bir şekilde başka ülkelere aktarılmıştır. Uluslararası tekeller bu yoldan üretimin teknik bakımdan hazırlanmasını, mamul ürünün çıkışını ve ekonomik faaliyetin sonuçlarının üretici sürece katılanlar arasında dağıtımını kontrol ederler. Bunun, uzun zaman duyulacak olumsuz sonuçları vardır.

Birincisi, uluslararası tekellerin denetimindeki yeniden üretim süreci kaçınılmaz bir şekilde ulusal tabanlar ilişkisini yitiriyor, her türlü makul sınırın ötesine gidiyor. Bu yeniden üretim mesafe olarak «yayılıyor». Hammaddeler ve yakıt uzak mesafelere taşınıyor. Karşılığında donatım, tüketim malları ve hizmet akıtılıyor ve böylece ulusal tüketim dengesi oluşturmak isteniyor. (4) Benzeri bir durum uluslararası tekeller ham-

(4) Pratik boylesi bir «yayılma»nın azalmak bir yana, gelişmekte olan ülkeler ticaret koşullarını düzeltmeyi başardıkları her sefer artma eğilimi gösterdiğini gösteriyor. Kapitalist piyasaya tek yönlü olarak bağlı olan bu devletler artan ihracat gelirlerini bu piyasada harcayarak uluslararası tekellere bağımlılıklarını artırmaktan başka bir şey yapmıyorlar. Nitekim büyük ihracat gelirlerine sahip olan OPEC ülkeleri daha fazla miktarda tüketim eşyası, silah, yeni avadanlık vs. ithal etmeye başladılar ve kendilerini ekonomik bakımdan gelişmiş emperyalist devletlere sıkı bir bağımlılık içinde buldular.

made değil de üründe maddeleşmiş emek ihraç ettikleri zaman da oluşuyor.

İkincisi, uluslararası mübadeleye kelimenin gerçek anlamında tam bağımlılık, gelişmekte olan ülkelerde genişletilmiş yeniden üretimin kilit koşullarını bozma eğilimi gösteriyor. Bu ülkelerin uluslararası işbölümüne daha aktif bir şekilde angaje olmaları (kendi ürünlerini teslim edip ihtiyaç duydukları bütün ürünleri satın almaları) kendi ekonomileri içindeki işbölümünü genişletmek bir yana daha da daraltıyor. Uluslararası uzmanlaşmanın ve işbirliğinin sonuçları sanayileşmiş kapitalist devletlerin ve özellikle de uluslarötesi tekelin malı olmuştur ve onların tekelindedir. Gelişmekte olan ülkelerin uluslararası değişim koşullarına bağımlı olan ulusal serveti esham tahvilat fiyatının, dünya piyasasının durumunun işlevi gibi bir şeye (doğal kaynak stoklarının değeri üzerine yapılan tahminlerin talep, fiyat düzeyine vb. uygun bir şekilde değişme eğilimi göstermesi) dönüşüyor.

Üçüncüsü, bu durumda dolaşım da kesintiye uğrama eğilimi gösteriyor. İhracatı kelimenin gerçek anlamında tek bir ürüne dayanan devletler açısından bu ürün zorunlu meta karşısının bütününün tek eşdeğer durumuna geliyor. Fiilen değer en basit biçiminde gizli bir geri dönüş var. Ve bu, gelişmekte olan ülkelerde yeniden üretim sürecini ciddi bir şekilde (ve bazı durumlarda tamamen) kesintiye uğratma, onları dünya piyasasında her zaman meta olarak kabul edilmeyebilecek bir üründe uzmanlaşmış küçük üreticiler durumuna getirme tehlikesini de getiriyor.

Böylesi biçim bozuklukları sadece «üçüncü dünya»yı etkilemiyor. Alıcılar gittikçe daha sık bir şekilde ödemeye hazır fonlardan yoksun kaldıklarından, dünya kapitalist piyasasında aalşıverişin şu ya da bu şekilde en az dörtte birini takasın oluşturduğu tahmin ediliyor. Böylesi bir durumla karşı karşıya kalan ihracatçılar malı geri satın almak ya da karşılığında başka mal almak gibi çok çeşitli ödeme biçimlerini kabul etmek zorunda kalıyorlar.

Burjuva uzmanlar bile takas şeklinde ticaretin karmaşık olduğunu ve muhtemel çok büyük riskler içerdiğini, çünkü en karmaşık uluslararası düzenlemeleri gerekli kıldığını ⁽⁵⁾ söylüyorlar. Bu uluslararası düzenlemeler varolan uluslararası işbölümü sistemi için bir tehdit oluşturuyorlar. Bu tehdit doğrudan yeni teknolojiye değil, bu yeni teknolojinin

(5) Bir ABD gazetesi bu prosedürü şöyle tarif etti: Türkiye'ye uçak satmak isteyen bir uçak yapım şirketi Türkiye çimentosunun Hindistan'a satılması ve Hint çelik parçalarının da Suudi Arabistan'a satılması işini ayarladı. Suudi Arabistan Hindistan'a nakit ödeme yaptı. Bu para çimontonun fiyatını ödemekte kullanıldı. Uçak yapım şirketi ise, Türkiye'den edindiği krediyi uçağın maliyetini karşılamakta kullandı. (Bak: «Los Angeles Times», 5 Haziran 1983).

kapitalizm koşullarında kullanılmasının sosyal sonuçlarından kaynaklanıyor

Günümüzdeki bilim ve üretim devriminin dünya kapitalist ekonomisi üzerindeki etkisini değerlendirirken dört önemli noktayı gözönünde tutmak gerekir. Her şeyden önce, askersel harcamalar hızla yükseldiği için bu devrim için gerekli para miktarının artması emperyalist devletlerin parasal ve mali sistemine kritik bir şekilde aşırı yüklenilmesini daha da artırıyor. Bu, söz konusu sistem için yıkıcı sonuçları olabilecek bir şeydir. ⁽⁶⁾ Üstelik «robotronik» devrim uluslararası mübadelede canlı emeğin rolünü kesin bir şekilde azaltma eğilimi gösteriyor. Bu da uluslararası tekelin çok emek gerektiren üretimleri yurt dışına taşıyarak elde ettikleri görece üstünlüğün zamanla önemli ölçüde azalabileceği anlamına geliyor. Aynı zamanda bu dünya ekonomisinde ve imalat kurulu uluslararası işbölümü şemalarında önemli altüst oluşları da beraberinde getiriyor. Bu durumda, yeni sanayi devletleri diye adlandırılanlar da içinde, gelişmekte olan ülkelerde kullanılan geleneksel teknolojilerin bilim ve üretim devrimi sırasında ortaya çıkan teknolojiler karşısında rekabet gücü bulamayacakları açıktır. Bu da uluslararası işbölümünün yapısında köklü bir bozulmaya yol açıyor. Eski üretim aygıtının yığınsal bir şekilde kökten sökülüp atılması ve tamamen yeni teknolojilerin kullanılması çeşitli hammadde tiplerine olan talebin yoğunluğunda ani değişikliklere yol açıyor.

Kuşkusuz bu faktörler tekelsel sermayenin ve onun «uluslararası öncüsü»nün dünya çapındaki değişimin yapısı ve doğrultuları üzerindeki iç çelişkili etkilerinin hepsini açıklamıyor. Trilyon dolarlara doğru giden geniş uluslararası borçlanma ve kapitalist para sisteminin bunalımının derinleşmesi gelirlerin emperyalist devletlerin çıkarına yeniden dağıtımının bir aracı olan dış ekonomik yayılmanın önüne yeni engeller dikme eğilimi gösteriyor. Kapitalizmin temel çelişkisinin dünya ölçeğinde kendini göstermesinin sonuç olarak kapitalist ekonomi üzerinde yıkıcı etkisi oluyor. Bu çelişki, örneğin FAC, Japonya ve öteki ülkelerin Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Örgütü (OECD) içindeki pazarlama olanaklarının geçtiğimiz yıllarda oldukça keskin bir şekilde tehlikeye girmesi şeklinde kendini gösterdi. OECD bu ülkelerin «üçüncü dünya»ya meta ihracının önemli bir kısmını gerçekleştiriyor.

En az gelişmiş ülkelerin varolan uluslararası kapitalist işbölümü sistemi ile içiçe geçmeleri onları sadece canlı emek ve içinde küçük bir cansız emek payı taşıyan ürünler değil, aynı zamanda bazı üretici mal-

⁽⁶⁾ 1984 yılında zengin bir kapitalist ülke olan ABD'nin toplam borçları gelişmekte olan ülkelerin toplam borçlarından 7 kat daha fazlaydı: Federal hükümetin yerel yönetimlerin, işletmelerin ve tüketicilerin toplam 5 trilyon 994 milyar dolar borçları vardı. «Time», 15 Ekim 1984, «Monde Diplomatique», Şubat 1985).

lar da sağlayan birer ülkeye dönüştürüyor. Bunun sonucunda sanayileşmiş kapitalist ülkelerde büyük miktarda ithal edilmiş maddeleşmiş emek yığılması oluyor. Bu yığılmanın kullanımı «gerçekte ulusa hiçbirşeye *mal-olmaz*, çünkü bir yandan bu, aynı miktarda *canlı* emek tarafından yeniden üretilir, öte yandan tüketici değerlerin miktarı öylesine artar ki, onların *büyük kısmı* bu (artan) sabit sermayenin yerini tutabilir». (7)

Marks, «daha zengin ulus, yoksullaşmaksızın, tek bir ürüne daha yoksul bir ulusun ödediğinden daha fazla ödeyebilir» ve bu «üretici olmayan emek tiplerinin fiyatlarının artmasından ileri gelen tesadüfi bir şey olarak görülür» diyor. (8)

Bu günümüzde üretici olmayan dev silah varlığına, büyük bir işsizler ordusunun varlığının sürdürülmesine ve kullanılmayan muazzam olanakların varlığına da uygulanmaktadır. Bu çeşit bir geçmişte eşî görülmemiş sarfiyatın ne ölçüde gelişmiş ülkelerin kendi kaynaklarıyla ve ne ölçüde yeniden dağıtım yoluyla karşılandığını sormaktan daha doğal bir şey olamaz. Oluşmuş bulunan durumda yeniden dağıtım ana kaynak olarak gözüküyor.

Dolayısıyla içinde bulunulan teknolojik devrim burjuva iktisatçıların kendisine bağladıkları umutları doğrulamaktan pek uzaktır. Çünkü teknolojik devrim dünya kapitalist ekonomi sistemi çelişkilerinin daha da keskinleşmesine yol açıyor ve emperyalizmi emperyalist yapıların etkiliği ve emperyalizmin işleyişinin temel ilkesi konusunda şüpheler uyandıran bir durumdan yapıcı çıkış yolu bulmak gibi çözümü olmayan bir sorunla karşı karşıya bırakıyor. (9)

Kuşkusuz ki, kapitalizm teknik ilerlemeyi tekelinde tutmayı uzun süre sürdüremez. Bilim ve üretim devrimi sosyalist ülkelerde gittikçe daha geniş bir şekilde yaygınlaşıyor. Nitekim SSCB'de 12. Beş yıllık plan döneminde (1986-1990) üretimde derinlemesine niteliksel değişiklikler başlatacak ve ulusal ekonominin bütün kesimlerinin entansifleştirilmesinde belirleyici bir değişme sağlanacaktır.

Sosyalist ülkeler kendi bilim ve üretim sorunlarını ele alırken toplumun ekonomik, sosyal ve tinsel ilerlemesi arasında gittikçe daha sıkı bir karşılıklı bağımlılık sağlamaya çalışıyorlar. Yeni düzende, örneğin ulusal ekonominin robotlaştırılması oldukça geniş bir ölçekte emek kaynağının serbest bırakılmasını vadediyor. Kapitalist düzende bu süreç çalışmadan

(7) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 48, s. 86 (Ruşça).

(8) Agy.

(9) Fransız politika bilimcisi M. Duverger kapitalizmin sosyalizme olan tek «doğal üstünlüğü»nün görevinin işleyişte ortaya çıkan bazı bozuklukları onararak varolan yapıları korumak olması olduğunu, yeni yapılar yaratmanın ise her zaman çok daha güç bir iş olduğunu belirtiyor. (Bak: M. Duverger, *Lettre ouverte aux socialistes*, Paris, 1976, s. 20.

zoraki bir uzaklaşma biçimini alırken sosyalizmde işgücü başka kesimler ve işkollarında çalışmak üzere serbest bırakılıyor. Bir kural olarak, daha yaratıcı ve ulusal ekonomi açısından daha etkin bir çalışma için serbest bırakılıyor.

Dünya ekonomisi çapında bir olay durumuna gelen bilim ve üretim kaçınılmaz bir şekilde uluslararasılaşmıştır, sektörlerin ve yeniden-üretimin yapısını dönüşüme uğratmaktadır. Bu işi içinde bulunan teknolojik devrimi hem sosyalist hem de kapitalist ülkeler için tipik olan bazı öncü hatlarıyla yapmaktadır. Ama bu, ekonomik ve toplumsal sistemin «ortak» bir temelde bağdaşmalarının bir tür önkoşullarının yaratıldığı anlamına gelmez. Böylesi bir iddia teknolojik determinizmin doruğuna çıkmak olur. Gerçekte ise teknik temeldeki «ortaklık» son derece görecedir. Çünkü uluslararası işbölümünün iki ayrı tipinin işleyişleri de içinde olmak üzere, teknolojik devrimin ivedi ve daha uzak sonuçları konusunda değerlendirme yaparken esas yakıcı önemde olan ekonomik ve toplumsal koşullardır.

Kapitalizmin aksine planlı sosyalist sistem cepheden teknolojik ilerlemenin toplumun yaşamında yol açtığı sonuçlar dizisinin tümünü hızlandırma ve etkin bir şekilde kontrol etme yeteneğine sahiptir. Yeni toplum ekonomik ve toplumsal ilişkiler sistemini, ekonominin yönetim mekanizmasını ve uluslararası sosyalist işbölümünü yetkinleştirmeye, devrimin ürünlerinden ileri toplumsal düzenin daha da geliştirilmesinde ve dünya ekonomisindeki ilerici eğilimlerin güçlendirilmesinde tam olarak yararlanmaya devam ediyor.

Sosyalist devletler uluslararası kapitalist işbölümüne gerçek bir alternatif yaratmak için birlikte çalıştılar. Aralarındaki işbirliği ve ekonomik bütünleşmenin daha da derinleşmesi, üretimlerin büyümesi, birbirleriyle olan bilimsel, teknik ve ticari bağlar burada gittikçe artan bir rol oynamalıdır. Böylesi bir işbirliği topluluğumuz devletlerinin dünya ekonomisindeki kolektif konumlarının sağlamlaştırılmasında gittikçe daha önemli bir faktör durumuna geliyor.

Bilimsel ve teknik ilerleme kompleksinin bütününe sistemli bir yaklaşım gösterme olanağı ve bu ilerlemenin denetimi ekonomik ve sosyal etkiyi hızlı bir şekilde artırıyor ve çeşitli ülkeler ve şirketler arasındaki tipik kapitalist çıkar çatışmasının ve uluslararası işbölümündeki orantısızlıkların derinleşmesinin temelini ortadan kaldırıyor. Bu koşullarda sosyalizmin üstünlükleri toplumumuz devletleri arasındaki işbölümü sisteminin modernleştirilmesiyle, gönüllü ve eşit haklı bir şekilde yürütülen bu süreç, stratejik ve taktik kararların koordine edilmesiyle kanıtlandı. Varşova Antlaşması ülkelerinin 1985'de Sofya'da yaptıkları en son Politik Danışma Komitesi toplantısında en önde gelen liderler «ulusal ve enter-nasyonalist çıkarları uyumlaştırarak birbirleriyle olan işbirliğini bütün

alanlarda daha etkili kılma çizgisini ardıcıl bir şekilde sürdürmeye devam etmeye hazır olduklarını açıkladılar ⁽¹⁰⁾. Sosyalist ülkelerin birliğinin artması önümüzdeki onyıllarla ilgili «meydan okuma»ya inandırıcı bir cevaptır.

Uluslararası sosyalist işbölümü sabit, katı, değişmez bir şey değildir. Ayırdedici niteliksel özellikleri korunmakta ve geliştirilmektedir. Fakat sürecin geleceğe yönelimi şimdi her zamankinden daha önemlidir. Bu da kilit ulusal ekonomik sorunların kollektif bir şekilde çözülmesinin maddi, mali ve örgütsel önkoşullarının önceden hazırlanması demektir.

Uluslararası sosyalist işbölümü sisteminin modernleştirilmesinde ve yapısı ile somut işleyiş biçimlerinin yetkinleştirilmesinde yatan teknik ilerlemeyi hızlandırmanın geniş ölçekli ekonomik potansiyelleri tarafından gittikçe daha ardıcıl bir şekilde gözönüne alınıyor. Sosyalist ülkeler topluluğu, karşılıklı işbirliği alanındaki ayrı ayrı önlemleri koordine etmekten ekonomik, bilimsel ve teknik politikanın ve birlikte üretim bağlarının yoğun bir şekilde geliştirilmesinin ekonomik faaliyetin bütün düzeylerinde uyumlaştırılmasına ilerleyerek kapitalist uluslarötesileştirmeye gereken yanıt vermek için gerekli olan her şeye sahiptir.

SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçimiyle ilgili taslakta partimizin «kardeş partilerin ekonomik politikaları arasında uyum sağlamak, ekonomik işbirliği mekanizmasını yetkinleştirmek, yeni işbirliği biçimleri geliştirmek, uzmanlaşma ve birlikte üretimi yaygınlaştırmak, planlar arasında uyum sağlamak, ileri deneyim değiş tokuşunda bulunmak ve birlikler ve işletmeler arasında dolaysız bağlar kurmak için gösterdikleri ortak çabaya aktif bir şekilde katılmak» çabası içinde olduğu vurgulanıyor ⁽¹¹⁾. Yeni koşullarda bu, sosyalist enternasyonalizm ilkesini ardıcıl bir şekilde uygulama yoludur.

⁽¹⁰⁾ «Pravda», 24 Ekim 1985.

⁽¹¹⁾ «Pravda», 26 Ekim 1985.

Kişinin hakları ve onuru sağlam güvence altındadır

Sosyalist yaşam tarzının en karakteristik özelliklerini ortaya koyan yazı dizisini, Hukuk Bilimleri doktoru Elena Lukaşeva'nın (SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı Devlet ve Hukuk Enstitüsü) yazısıyla sona erdiriyoruz.

Burjuva yığınsal iletişim araçları sosyalist toplumda kişinin «haklardan» yoksun olduğu yönünde çeşitli yalanlar, iddialar ileri sürüyor. Böyle iddialara ne denebilir?

Genel olarak yanıtlarsak, bundan daha gerçek dışı bir şey olamaz. Anımsayalım, Marksizm-Leninizm öğretisinin merkezinde her zaman insan yer almıştır. Marksizm'in kurucuları sosyal kurtuluş, adalet ve ilerleme için devrimci savaşımın amacını toplumun her üyesinin «kendi doğasını özgürce geliştirme» fırsatı bulduğu bir toplum kurmada görmüşlerdir. (!) Reel sosyalizmin pratiği, insanı en büyük değer olarak ilân eden Marksizm-Leninizm'in insancılığının canlılığını ve gücünü en inandırıcı bir biçimde ortaya koymuştur. Kişinin toplumsal ve bireysel duyguları onun onuruyla ilgili fikirlere doğrudan bağlıdır. Kişinin onuruna ve haklarına saygı göstermek, sosyalist demokrasinin, halkın sosyalist özyönetiminin temel ilkelerinden biridir.

Bu insancıl ilke insana onun doğasına pasif bir yaklaşım göstermek anlamına gelmez. Sosyalizm ve komünizm kuruculuğu sürecinde yalnız toplum değişmekle kalmıyor, aynı zamanda böyle bir değişimin zorunlu ögesi olan kişinin psikolojisi ve morali de değişiyor, yaşamını en önemli manevi değer olan iyilik, dürüstlük, vicdan, onur, adalet, uygarlık, sosyal sorumluluk gibi değerler temelinde kuran yeni insan biçimleniyor.

Özel mülkiyete ve sömürüye dayanan toplumda tamamen tersi bir durum gözleniyor. Kişinin kutsal ve dokunulmaz hakları üzerine yaygalar koparan burjuva ideolojisi burjuva toplumunda milyonlarca insanın temel hakları olan çalışma hakkından, gerektiği gibi bir yaşam sürdürme, devletin yönetilmesi işlerine katılma hakkından yoksun olduğunu gizleyemiyor. Ancak üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin ortadan kaldırılması, halk iktidarının kurulması en geniş emekçi yığınlarının devletin yönetimi işlerine çekilmesiyle kişinin haklarına ve onuruna saygı en yüksek politik ve tinsel değer düzeyine yükselmektedir. Sosyalizm dünyasında insan haklarının çiğnenmesine karşı politik-hukuksal ve tinsel «ahlaksal önlemlerin alındığı bir toplumda durum işte böyledir.

(!) Karl Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 2, s. 554 («Elberfeld konuşmaları»ndan).

Kişinin hakları ve onuruna saygının ahlaksal yanı olduğu gibi başka elle tutulur, gözle görülür yanları da vardır.

Birey ile sosyalist devlet arasında politik-hukuksal bağlar bulunuyor. Bunlar karşılıklı sorumluluklar üzerine kurulmuştur. Dolayısıyla tarafların yalnız hakları değil, aynı zamanda görevleri de vardır. SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış şeklinde belirtildiği gibi, «haksız görev, görevsiz hak yoktur, — bu sosyalist toplumda değişmez politik prensiptir». (2) Sosyalist devlette kişinin hakları, devlet organları ve bunlarda görevli kişilerle sağlanıyor. Öte yandan vatandaşlar kendileri de kendi haklarının gerçekleştirilmesine özen gösterirler.

Bu tür ilişkiler devlet, toplum ve bireyin çıkarları arasında organik bir uyum temeline dayalıdır. Burjuva propagandacıları bu ilişkilerin karakterini sürekli çarpıtmaya çalışıyor, sosyalist devleti, insanların çıkarlarını ihmal etmekle, insan haklarını sınırlamakla, ağırlık merkezini kişilerin yükümlülüklerini yerine getirme konusuna vb. aktarmakla suçluyorlar. Aslında ise sosyalizmde kişinin hak ve onurlu yaşamının sağlanmasında başlıca rol devlete aittir. Bu rolün birkaç ortaya çıkış belirtisinden söz edilebilir.

Şununla başlayalım: Sosyalist devlet yasalarla kişinin haklarını (iş, eğitim, dinlenme, konut, görüşlerini özgürce ifade etme, toplum örgütlerinde birleşme, devlet ve toplum işlerine katılma ve vb.) ve yükümlülüklerini belirliyor. Bu sistemi hukuksal olarak temellendiren devlet, ekonomik, politik, ideolojik, örgütlenme araçlarıyla kişilerin haklarını sağlanmakla yükümlüdür.

Devam edelim. Sosyalist devletler çalışmalarında, temel görevlerinden biri insan hak ve özgürlüklerini korumak olan sosyalist yasama ilkelerini kendine kılavuz ediniyor. Bu ilke SSCB, Bulgaristan'ın, Vietnam'ın, Polonya'nın, Çekoslovakya'nın ve öteki sosyalist ülkelerin anayasalarında yer almaktadır.

Sosyalist yasama sistemi, istisnasız bütün organların, görevli kişilerin, toplumsal örgütlerin ve yurttaşların bütün yasalara ve öteki hukuksal belgelere titizlikle uymalarını öngörüyor. Sosyalist yasama sisteminin dikkat merkezinde, hakları, çıkarları ve özgürlükleriyle birlikte kişinin yer aldığı sosyalist demokrasi ile ayrılmaz bir biçimde bağlıdır. Bu nedenle sosyalist yasama sistemi, kişi hak ve özgürlüklerini savunarak, demokrasiyi daha da geliştiriyor, onun içeriğini zenginleştiriyor, halkın özyönetiminin gelişmesi için koşullar yaratıyor.

Sosyalist devletin görevli kişilerin hukuksal kültür düzeylerine büyük titizlik göstermesi de büyük önem taşıyor. Hukuksal kültür yalnız yasaları iyi bilmek değil, aynı zamanda yasalara titizlikle uymaktır. Hukuksal

(2) «Pravda» 26 Ekim 1985.

kültürün yükseltilmesi, bürokratizme, savsaklama girişimlerine karşı kararlı savaşım yürütme, sosyalist yasama sisteminin güçlenmesine, kişi hak ve özgürlüklerine saygının artmasına yol açıyor

Öte yandan devlet, yurttaşların davranışlarıyla ilgili belirli normlar getiriyor, hukuksal yükümlülükleri formüle ediyor ve bu normları çiğneyenlerden hesap sorma önlemlerini belirliyor. Kişinin hak ve özgürlüklerinin kullanılması, toplumun ve devletin çıkarlarına, öteki kişilerin haklarına zarar vermemelidir. Bu gibi maddeler Bulgaristan, Macaristan, Küba, SSCB'nin anayasalarında, öteki sosyalist ülkelerin ilgili yasalarında yer almaktadır.

Sosyalist toplumda özgürlüklerin «boğulduğu» konusunda burjuva propagandasının yaygaraları işte tam da burada başlamaktadır. Bu tür temelsiz iddiaları ayrıntılı ele alalım.

Yurttaşlık görevlerinin yerine getirilmesi, toplumun, devletin ve öteki yurttaşların çıkarlarına saygılı olunması, insanlar arasındaki normal ilişkilerin yaşama geçirilmesi için zorunlu koşuldur. Aksi takdirde kişinin hak ve onurundan söz etmek boş bir laf olmaktan öte geçmeyecektir.

Benzeri bir yaklaşım uluslararası belgelerde de kaydedilmiştir. Örneğin, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün «İnsanların Yurttaşlık ve Politik Hakları Anlaşması»nda a) öteki kişilerin hak ve özgürlüklerine saygı; b) devlet güvenliğini, toplumsal asayışı ve halkın sağlığını ya da moralini (s. 12, 19) korumak için hakların kısıtlanması olanaklı görülüyor. Bu gibi sınırlamalar ekonomik, sosyal ve kültürel haklarla ilgili uluslararası sözleşmede (s. 4) ve İnsan Hakları Bildirgesi'nde (s. 29) de öngörülmektedir.

Sosyalist ülkelerin yasalarında söz konusu olan şu ya da bu özgürlüğün sınırlandırılması değil, bu özgürlüklerin kötüye kullanılmamasıdır. Nitekim, Sovyetler Birliği'nde savaş propagandası yapılması ve insana kin besleme görüşlerinin yayılması, çeşitli uluslardan kişiler, değişik ulusal ve dinsel görüşlere bağlı insanlar arasında düşmanlık ve kin yayılması yasaktır, uyuşturucu ve porno yayınlara, kumarhane ve genel ev çalıştırmaya izin verilmemektedir. Bütün bunlar kişi hak ve özgürlüklerini çiğnemek midir, yoksa insanı yıkıcı etkilerden korumak, onun onuru ve sağlığını savunmak mıdır?

Şimdi de yurttaşların haklarına ve onuruna saygıyı sağlama olanakları üzerinde duralım. Bu olanakları, her şeyden önce sosyalist düzenin karakteri, sosyal adalet ilkelerine dayanan ve kişinin hakları ve onurunun zedelenmesine yasa dışı, morale aykırı tutum sayan sosyal-psikolojik ortama uygun olan toplumsal ilişkiler sistemi belirlemektedir. Burjuva demokrasisi hak ve özgürlüklerin sadece mahkemelerde savunulmasını öneriyor (burjuva yasalarını savunanlar kendi görevlerini nasıl anladık-

larını, İngiltere’de barış savaşçıların yargılanması, FAC’ndeki meslek yaşamında, ABD’nde Peltier davası vb. örneğinde görmek olanaklıdır). Sosyalist toplumda kişi haklarının savunulmasını bütün politik üst-yapı, yani devlet aygıtı, parti organları, sendikalar ve öteki toplumsal örgütler sağlıyor. Bu konuda önemli bir etmen de, yurttaşların her düzeydeki makamlara şikayetlerini, görüşlerini ve önerilerini iletme hakkının Anayasada yer almasıdır. Bu hak, görevli kişilerin eylemlerinde yasalara uymasının en önemli güvencelerinden biridir. Bu hak bütün sosyalist topluluk devletlerinin anayasalarında yer almaktadır. Üstelik şikayetlerin ele alınıp görüşülmesinin kesin süresi, yasalarca belirlenmekte, bu başvuruların şikayet edilen kişi ve kuruluşlara gönderilmesi yasaktır. Şikayet, görüş ve önerilerle başvurma hakkı, içerik bakımından derin, demokratik bir nitelik taşımaktadır. Bu hak, devlet organlarına, toplumsal organların ve görevli kişilerin eylemlerini tüm halkın kontrolü altına alıyor, onları yurttaşların çıkarları karşısında titiz davranmak, insanların haklarına ve onuruna saygılı olmakla görevlendiriyor.

Vurgulamak gerekir ki, sosyalist toplumda mektuplara, dilekçelere ve şikayetlere karşı tutum, devlet aygıtının çılaşımlarını değerlendirmenin en önemli ölçütlerinden biridir. Sosyalist ülkelerde iktidar partileri devlet aygıtının bu alandaki çalışmalarına özel bir önem veriyor, yurttaşların mektuplarına ve şikayetlerine karşı dikkatli ve duyarlı davranmak gerektiğine işaret ediyor, bürokrasi, savsaklama olaylarına karşı, emekçilerin çıkarlarına karşı, kayıtsız ve ihmalcı tutumlara karşı kararlı savaşım yürütüyor. İşte bu da, kişinin haklarına ve onuruna saygı demektir.

Son olarak da, kendiliğinden anlaşılacağı gibi, yasaların çiğnenmesi, görevli kişilerin yetkilerini, yurttaşlar zararına kötüye kullanması gibi durumlarda mahkemeye başvurma olanakları mevcuttur.

Haklar ile yükümlölükler arasındaki bağıntı sorununa dönelim. Anti-komünist propagandanın tutarsız tezlerinden biri, yükümlölüklerin ve onların öneminin artmasının sosyalist toplumun yaşamında «totaliter ilkelerin» genişlemesinin bir sonucu olduğu iddiasıdır.

İdeolojik düşmanlarımız iddialarında oldukça seçimli davranıyorlar. Onların yurttaşların temel yükümlölüklerinin gerçekten anormal bir şey saydıklarını düşünmek bir hayli güçtür. Onların propaganda mutfağını karıştıracak değiliz. Daha önemli olan sosyalist ülkelere özgü şu nesnel olguyu belirtmektir: Günümüz koşullarında kişinin toplum önündeki sorumluluğunun artması süreci söz konusudur. Bu süreci, bilinçteki yükseliş, moral ilkelerinin güçlenmesi, insanların yaşamdaki aktif tutumları belirliyor. Demek ki, söz konusu olan, sözüm ona «totaliter ilkelerin» genişlemesi değil, kişinin kendi yükümlölüklerine duyduğu saygının artmasıdır. Yurttaşların yaratıcılık gücünü, sosyalist yaşam biçiminin üstün-lüklerini geliştiren toplumdaki moral ilerlemedir. Kişinin sosyal sorum-

luluğu, yurttaşlık haklarının uygulandığı, bu haklara saygı duyulduğu ve bunların güvence altında olduğu toplumsal ilişkilerin doğrudan toplamıdır. Bu koşullarda yurttaşların hakları ile yükümlülükleri arasındaki bağlantı, sosyal adaletin, toplum ile kişinin çıkarları arasındaki organik uyumun ifadesidir.

Bu bağlamda burjuva propagandasının ileri sürdüğü başlıca tezlerden biri üzerinde duralım: Sosyalizmde insan haklarının sözde çiğnendiği konusuna değinelim. Bu konuda Washington özellikle gayretkeşlik gösteriyor. Washington bu konuyu, sosyalist ülkelerin iç işlerine karışmak için ve ayrıca toplum önüne insan haklarının «savunucusu» ve bu hakların uygulanmasında örnek olarak görülmek için gerekçe yapıyor. Bu iddialar ABD'deki sosyal-politik gerçeklere ve onun devletler hukuku konusundaki tutumuna ne kadar uyuyor?

ABD'deki ve onun NATO'lu başlaştığı ülkelerdeki egemen çevrelerin insan hakları konusunu SSCB'ye ve öteki sosyalist topluluk ülkelere karşı ideolojik saldırılarının odak noktası durumuna getirmeleri, bir rastlantı değildir. Onlar sosyalizmi her yola başvurarak karalamaya çalışırlarken, aslında dikkatleri kendi ülkelerindeki durumdan başka yönlere çekmek istiyorlar. Ne ki olgular bunun tersini gösteriyor.

Emperyalist devletlerin silahlanma yarışını, üstelik dünya çapında silahlanma yarışını tirmandırarak, başta gelen insan hakkı olan ve o olmadan bütün ötekilerin anlamsız kaldığı yaşama hakkını tehdit ettikleri bir gerçek değil midir? Gelişmiş kapitalist ülkelerde on milyonlarca işsiz başka bir temel insan hakkı olan çalışma hakkından yoksun oldukları bir gerçek değil midir? ADB'de ve örneğin İngiltere gibi burjuva demokrasisinin kimi öteki «kalelerinde»ki azgın ırkçılık insan haklarının kişi özgürlüğünün ve onurunun kabaca çiğnenmesi değil de nedir? Ya bütün kapitalist dünyada sosyal bakımdan kadınlara karşı uygulanan ayırım? ABD'de ise bu ayırım hâlâ yasalıdır: Kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olması için anayasada değişiklik yapılmasını öngören 1982 tasarısı Eyalet Yasama Meclislerinde ve Kongrede reddedildi. Washington yönetiminin Amerikan hava alanlarında çalışan kontrolcüler sendikasına vurduğu darbe, emekçilerin sendikal haklarının zedelenildiğini gösteren bir somut örnek değil midir? İnsanların sistematik bir şekilde gizlice izlenmelerine, fişlenmelerine ne demeli? ABD'de bütün yetişkin nüfus hakkında fiilen polis dosyaları hazırlanmıştır. FAC'de son 12 yılda devlet kurumlarında çalışan 6,4 milyon insan politik gözetime tabi tutulmuştur. İngiltere'de telefonların dinlenmesi ve mektupların açılması, gizli servisin geniş çapta uyguladığı yöntemlerdir.

Bu gibi olgular saymakla bitmez. Burjuva propagandacıları, kapitalist toplumda yurttaşlık hakları kabaca çiğnenirken, öteki ülkelerde insanların hak eşitliğinden sözde yoksun oldukları konusunda yaygara koparı-

yorlar. Bunların sürdürdükleri sinsi, karalama kampanyasının anlamı budur.

ABD'nin devletler hukuku alanında, daha doğrusu ABD'nin bu konuda aldığı tutuma bir göz attığımızda, bu kampanyanın özünü oluşturan sahtecilik daha da açık biçimde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, BMO çerçevesinde kabul edilen insan hakları konusundaki 19 belgeden ABD'nin yalnız 5'ini onaylamış olduğunu söylemek bile yeterlidir. Washington yönetiminin ve onun en yakın bağlaşıklarının engelleme politikası, örneğin, yurttaşlık hakları ve politik haklar ile insanın ekonomik, sosyal ve kültürel hakları konusundaki iki uluslararası anlaşmanın hazırlanmasını neredeyse yirmi yıl geciktirmiştir. BMO'nün 1966 yılında kabul ettiği bu belgeleri ABD bugüne dek onaylamamıştır. ABD, aynı biçimde ırk ayrımının bütün biçimlerine son verilmesini öngören 1965, soy kırım cinayetlerini önlemek konusundaki 1948 ve ırk ayrımına karşı 1973 ve ayrıca bu konularda suç işleyenlerin cezalandırılmasını öngören, bunun yanı sıra eğitim alanında ayrıma karşı savaşım konusunda UNESCO'nun 1960 vb. uluslararası anlaşmalara katılmıyor. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 160 sözleşmesinden ABD yalnız 7'sine katılıyor. Üstelik bu 7 sözleşme çalışma alanında insan haklarına ilişkin değildir.

Bunun tersine, Sovyetler Birliği, öteki sosyalist ülkeler insan haklarına ilişkin devletler hukuku belgelerinin tümünü, bu arada Helsinki Sonuç Belgesi'nin ilgili ilkesini (yedinci) onaylamıştır ve uygulamaktadır. Söz konusu ilkenin sosyalist devletlerce uygulanması burjuva propagandası tarafından özellikle ve ısrarla reddedilmek istenmektedir. Bu bağlamda anımsatmak gerekir ki, bizim ülkemizde Sonuç Belgenin bütün 10 ilkesine de en üst düzeyde yasa niteliği kazandırılmış, bu ilkelere SSCB Anayasası'nda yer verilmiştir.

Washington yönetiminin ve onun bağlaşıklarının sosyalist ülkelere karşı aldıkları gardiyanlık pozu, onlara hiç bir fayda sağlamaz. Hiç bir yalan, şu olguyu ortadan kaldıramaz: Sosyalizm, kapitalizmin hiç bir şekilde gerçekleştiremeyeceği kişi hak ve özgürlüklerini ilan ediyor, pratikte uyguluyor ve sürekli geliştiriyor. İnsan onurunu gerçek bir biçimde yalnız yeni toplumsal düzen savunuyor.

Bütün bunlar sosyalist toplumu geliştirmeye yönelik uzun vadeli bir politikadır. SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçiminde de belirtildiği gibi «insan hak ve özgürlüklerine ilişkin görüşler, kişinin onuruna ilişkin fikirler gerçek ve dipdiri bir içerikle doludur. Parti, bundan böyle de bunların tam olarak gerçekleşmesi için gerekli daha elverişli koşulların ve güvencelerin yaratılması için çalışacaktır.» ⁽³⁾

⁽³⁾ «Pravda», 26 Ekim 1985.

Devlet terörizmi nedir?

Arjantin'in Cordoba ilinden Magdalena Ruiz şu soruyu soruyor: «Son zamanlarda Arjantin basınında sık sık devlet terörizmi'nden söz ediliyor. Bu terim sizin derginizde de kullanılıyor. Bunun anlamı nedir? Bunun terörizmin öteki çeşitlerinden farkı nedir?»

Sorunuzu yanıtlarken, her şeyden önce ABD yönetici çevrelerinin emperyalist politikalarının bir aracı olarak sık sık terörizme başvurduklarını belirtmek istiyorum. Burada sözkonusu olan kişilere yapılan politik suikastler ve kitlesel kırımlar, Washington tarafından planlanıp gizli veya açık olarak uygulanan ve finanse edilen eylemlerdir. Uluslararası hukuka göre suç olan bu canice taktiklerle yabancı ülkelerin toplumsal ve politik sistemlerinin zayıflatılması ve kurtuluş hareketlerinin bastırılması amaçlanmaktadır. Bu uluslararası cinayetler gizli servisler, silahlı güçler ve kiralık katillerce işlenmektedir. «Devlet terörizmi» kavramı, bu kaygı verici olguyu nitelendirme kullanılmaktadır.

Bunun terörizm olduğu açıktır, ama neden buna «devlet terörizmi» adı veriliyor? ABD gerici çevreleri öteki ülkelere, herşeyden çok bağımsız gelişme haklarını korumak için savaşan halklara kendi iradelerini dayatmalarını olanaklı kılan canice eylemleri utanmadan «yasal» olarak ilan etmektedirler. Beyaz Saray 1984'de, Washington'un görüşüne göre, ABD'nin çıkarlarına karşı potansiyel bir tehdit oluşturan ülkelere karşı «önleyici» bir önlem olarak teröre başvurulmasının zorunlu olduğu belirtilen 138 no. lu Yönergeyi yayınladı. Bu yönerge, uzun zamandır Washington tarafından küstahça uygulanan yöntemlerin resmen onaylanmasıydı. Emekli Amiral Stansfield Turner (Carter döneminde CIA'nın casusluk ve sabotaj işlerinde uzman olan başkanı) Miami'de yayınlanan «Diario Las Americas»a verdiği demeçte, ABD hükümetinin yıllardır Nikaragua'lı karşı devrimcilere yaptığı yardımın ancak devlet terörizmi olarak tanımlanabileceğini itiraf etti.

NBS televizyonunu, 1985 Haziranında komünizmle mücadele için Reagan'a, Washington'un beğenmediği kişilerin fiziksel olarak ortadan kaldırılmaları da içinde, birçok seçenek önerildiği haberini verdi. Seçeneklerden biri CIA'nın cinayetleri sürdürme işlevinin silahlı birimlere devredilmesini öneriyordu. Bu açıklama ABD Kongresince zaten doğrulanmış (ama gereği yapılmamış) olan bir gerçeğin bir kez daha doğrulanmasıdır: CIA politik suikastler örgütlemektedir. Kurbanlarına bir bakalım.

Bununla ilgili olarak birçok ülkede «Patrice Lumumba, Salvador Allende, Omar Torrijos, Moris Bishop, Orlando Letelier ve Aldo Moro gibi

komünizmden uzak insanlar da içinde, çok sayıda politikacı ve din adamlarından oluşan uzun bir liste verilebilir. El Salvador'da barışçı bir çözüm yolundan yana olan Başpiskopos Romero da terörizmin bir diğer kurbanıdır. Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Fidel Castro yoldaşa karşı yapılmış olan sayısız cinayet girişimleri herkesin bildiği bir gerçektir.

İndira Gandhi'yi öldüren suikastçilerin, ABD üslerindeki özel kamplardır birinde eğitilmiş olan terörist Sih grubu üyeleri oldukları saptanmıştır. Hindistan basını haklı olarak maceracıların, Nazi savaş suçlularının ve öteki canilerin kendilerini ABD'de evlerinde gibi hissettiklerini ve ABD yetkililerinin korumalarından yararlandıklarını belirterek, ABD'yi teröristlerin bir cenneti, onların karargahı olarak tanımladı.

Potomac kıyısından esinlendirilen terörist eylemler, yabancı ülkelerde soykırım, kitlesel cinayetler biçimini alıyor. Başkan Daniel Ortega 19 Temmuz 1985'te Managua'da yapılan bir mitingde, ABD devlet terörizminin 12.000'den fazla Nikaragualının yaşamına mal olduğunu söyledi. Her gün yeni kurbanlar alıyor. Guatemala'da, El Salvador'da, Honduras ve öteki Latin Amerika ülkelerindeki binlerce insan bu devlet terörizmine kurban gitti. Kiralık katiller Angola, Afganistan, Kamboçya, Mozambik ve Ortadoğu'da terörist eylemlerde bulunuyorlar.

Bu evrensel boyutlar alan terörist kampanya ABD tarafından finanse edilmektedir. 1981'den sonra Nikaragua'da karşı devrim ihracı ABD'ye 100 milyon dolardan fazla paraya mal oldu. Bu para, Somoza yandaşları cellatlara verildi. ABD'de, ülkenin ilan edilmemiş, daha büyük çapta bir savaşa sürüklendiğinin farkında olan kamuoyunun artan muhalefetine rağmen, ABD Kongresi kısa bir süre önce karşı-devrimcilere (kontrolara) 27 milyon dolar daha verilmesi kararını onayladı. Aynı dönem içinde sivilleri öldürerek, okulları ateşe vererek ve ambarları tahrip ederek terörist kampanyalar sürdürmeleri için Afganistan'lı haydutlara milyonlarca dolar verildi. Angola'daki karşı devrimci çetelere de aynı şekilde cömertçe paralar ödeniyor.

Ama Washington'daki şahinlere göre bu yeterli değildir. Onlar öteki halklara karşı yığinsal terör kampanyasını tırmandırmaya çalışıyorlar. ABD Başkanının danışmanlarından Robert McFarlane kısa bir süre önce terörizme karşı mücadelenin, zorunlu olduğunda şiddeti içermesi gerektiğini bir kez daha açıkladı. Washington, ABD yasaları açısından terörizme karşı mücadeleyi incelemek amacıyla Başkan Yardımcısı George Bush'a bağlı olarak özel bir çalışma grubu oluşturdu. ABD yönetici çevrelerinin uluslararası alanda terörist eylemlere girişmek için yasal «yetki» almayı beklediği sonucuna varılıyor. «Terörizmle mücadele» sözleri yalnızca emperyalistlerin işledikleri cinayetleri örtmeye hizmet etmektedir. Onların ve kiralık katillerinin Nikaragua'da yaptıklarını, sivil halkın öldü-

rülmesini, Corinto'daki petrol deposunun havaya uçurulmasını, limanların mayınlanması, Sandino Hava Alanının bombalanmasını vb. başka türlü tanımlamanın olanağı yok. Kimi karşıdevrimciler (kontralar), köprüleri havaya uçurma, yangın çıkarma, ayaklanma örgütleme eylemlerinin yanısıra göz oyma, kafa koparma, sakat bırakma «tekniklerini» resimli olarak gösteren el kitaplarıyla yakalandılar.

ABD emperyalizminin 1980'lerde öteki halklara karşı terörist eylemlerinin hızla artması ABD'nin dış politikasındaki büyük değişiklikleri yansıtmaktadır. ABD emperyalizmi, sosyalist ülkelerle açık politik çatışmaya geçti. Özellikle Latin Amerika, Asya ve Afrika'da son on yılda büyük ilerlemeler kaydeden ulusal kurtuluş hareketlerine karşı sosyal ölç alma çizgisi izlemeye başladı.

Emperyalizm bu terörist eylemlerini özellikle Orta Amerika'da yoğunlaştırdı. Bu, emperyalizmin egemenliğinin, bu bölgede ve bir bütün olarak Latin Amerika'da 1959'da Küba Devrimi ile başlayan bunalımının derinleşmesinden kaynaklanmaktadır. Bu terörist eylemlerle ikili amaç güdülmektedir: Birincisi, ABD emperyalizminin kaybetmekte olduğu konumlarını koruma ve sağlamlaştırma, ikincisi, yağma ve baskı politikasına karşı ve yeni bir uluslararası ekonomik düzen için güçlü bir savaşım veren Latin Amerika halklarına «ders» verme.

Tarihe bir göz attığımızda, görürüz ki, hükümetleri ve halkları tedirgin etmek için terörün kullanılması, ABD'nin dış politikasının geleneksel bir yöntemi olmuştur. Geçmişte bu yöntem çeşitli isimler altında ortaya çıkmıştır. Latin Amerika ve Karayipler halkları bunu «büyük sopa politikası» ve «ganbit diplomasisi» olarak bilirler. Bu, son 100 yıl içinde anakaramızda ABD'nin 130'un üzerinde askersel müdahalelerinin hepsinin ayrılmaz parçası olmuştur. Hiroşima ve Nagazaki'nin atom bombasıyla yakılıp kül edilmesi ABD'nin korkunç terörist bir eylemiydi. Biliyoruz ki, ABD'nin politik amacı ABD'nin nükleer silahlar üzerindeki tekeliyle dünya kamuoyunu tehdit etmek ve dünyaya egemen olmak için emperyalist planlarını gerçekleştirmesini kolaylaştırmak üzere korku havası yaratmaktır.

ABD silahlı kuvvetlerinin Grenada'ya saldırısını herkes hatırlıyor. Bu minnacık adanın halkına karşı girişilen askersel saldırı, öteki Latin Amerika halklarına, onların emperyalizme karşı savaşım iradesini kırmak amacıyla, gözdağı verme eylemiydi.

Devlet terörizmi, Washington'un dünya çapında uyguladığı gerici politikaya ve dünya jandarmalığı rolünü sürdürmek için başvurduğu değişik şiddet yöntemlerine yenilerini ekliyor. Açık saldırı, silahlı müdahale yöntemlerinin yanısıra halklar arasında kardeş kanı dökülen çatışmalar, ayaklanmalar ve iç savaş kışkırtma yöntemleri uygulanıyor. ABD, teröre başvuruyor ve hatta diplomatik ilişkileri olan devletlere karşı da terör kışkırtıcılığı yapıyor.

ABD emperyalizmi, devlet terörizmi politikasını uygularken uydu hükümetleri (Orta Amerika'daki diktatörlük rejimlerini, İsrail'i, Güney Afrika Cumhuriyeti'ni vb.) ve aynı zamanda NATO ve öteki saldırı paktlarını da kullanıyor. ABD'den örnek alarak, devlet terörizmi politikasına bir dizi kapitalist devletin hükümetleri de başvuruyor. Son aylarda egemen devletlere karşı işlenen kanlı cinayetler, GAC ordu birliklerinin Angola topraklarına dalması, İsrail uçaklarının Tunus başkentinin yakınlarındaki bazı merkezleri bombalaması bu tür olaylardır.

Terör eylemleriyle halkların savaşımının durdurulacağını, bu halkların emperyalist dayatmalara başeğceğini sanmak, elbette, hayaldir. Ama böyle bir politika son derece tehlikelidir, çünkü bu yeni yeni şiddet olaylarına yol açıyor, uluslararası gerginliği, dünya çapında savaş tehlikesini artırıyor.

Kaba dış ekonomik dayatmalar, tehdit, şantaj ve terör, ABD gerici çevrelerinin dış politikasının karakteristik çizgileri haline geldi. Bu, elbette ekonomik yayılmacılığın emperyalizmin hükümdarlığının temeli olmaktan çıktığı anlamına gelmiyor. Bu ekonomik yayılmacılık şimdi özellikle açık bir şekilde, korkunç boyutlara varan dış borçlarda görülmektedir. Bu, gelişmekte olan ülkelerin, Fidel Castro'nun deyişiyle «tüm üçüncü dünya» ülkelerinin gücünü yutan» ⁽¹⁾ ciddi bir sorunu haline gelmiştir.

Devlet terörizmi, sermaye egemenliğini doğuran ayrı çekirdekten filiz vermiştir. 1848–1850 yılları arasında Fransa'daki sınıf savaşımını analize ederek, K. Marks şunları yazmıştır: «Karşısında, yara bere içinde başeğmez, başışmaz, yenilmez düşmanını (yenilmez, çünkü onun varlığı burjuvazi için yaşamsal bir zorunluluktur) gören burjuva iktidarı, tüm zincirlerini kırmış olan burjuva iktidarı hemen *burjuvazinin terörizmi* haline gelmek zorunda kalmıştır.» ⁽²⁾ Bir tek ülkenin sınırları içinde burjuvazinin terörizmi sömürücü sınıfın emekçi halka karşı açık diktatörlüğü haline gelir ve tüm kritik durumlarda devreye sokulur.

Devlet terörizmi, V. İ. Lenin'in belirttiği gibi, emperyalizmin genellikle baskı ve teröre, şiddete, gericiğe olan politik eğilimini yansıtmaktadır. ABD'nde devlet tekeli sermaye, politik terörizmin ekonomik dayanağı hizmeti görmektedir, Amerikan Mesihçiliği ise bunun ideolojik dayanağıdır. Emperyalizm, halklara hiçbir ilerici şey öneremediği için uluslararası ilişkilerde sistematik olarak teröre başvurmaktadır. Emperyalizm, her ne pahasına olursa olsun, sosyal-ekonomik gelişme yolunu tıkayarak, sömürüyü sonusuzlaştırmaya çalışıyor.

(1) Encuentro sobre la sitnacion de la mujer en America Latina y el Caribe hoy. La Habana, 1985, s. 30.

(2) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 7, s. 31 (Fransa'da sınıf savaşımından).

ABD büyük tekелci sermayesi ÷lkede egemenliğini, burjuva demokrasisi rejiminde, paranın belirleyici rolüyle ger÷ekleştiriyor. Öte yandan ABD egemen sınıfı gerekli gördüğü her defasında açık baskı ve teröre başvurmaktadır. şikago çilekeşlerini, Sacco ve Vanzetti'nin, Rosenberg'ler ailesinin idam edilmesini, Afrika kökenli Amerikalıların tanınmış lideri Martin Luther King'in öldür÷lmesini, Taft-Hartley yasası gibi iş÷i düşmanı yasaları, sendika yöneticilerinin, sanatçılarının kovuşturulmasını bir hatırlayalım.

Her ÷lkenin iç politikası ile dış politikası arasında, her ikisi de eninde sonunda iktidardaki sınıfın iradesini dile getirdiği için, diyaletik bağ vardır. Ama belirli durumlarda bunlar arasında farklar, hatta köklü nitelikte farklar da ortaya çıkabilir. İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD'nin dış politikası, iktidar sınıfının kendi bencil çıkarlarını gözetmesine karşın, yeryüzündeki ilerici güçlerin politikasına uygun düşmüştü. ABD emperyalist çevrelerinin, karakteristik çizgisini devlet terörizminin oluşturduğu dış politika doğrultusu, kuşkusuz, bizzat burjuva demokrasisinin varlığını de tehdit etmektedir. «Soğuk savaş» bir zamanlar McCartyi'ciliği doğurmüştü.

İç politika ile dış politika arasındaki sıkı bağ, başka açıdan, devletler arası ilişkiler açısından bakıldığında, Arjantin, Uruguay, Brezilya, Bolivya halklarına dayatılan, halen şili, Paraguay, Haiti ve diğer Latin Amerika ÷lkelerinde ortalığı kasıp kavuran askersel cuntaların iktidara getirilmesinde ortaya çıkmıştır. Sosyal açıdan yerli oligarşinin yarattığı olan bu cunta rejimlerinin tümü ABD emperyalizminden destek ve yardım görmektedir. Dünyanın başka bölgelerinde de buna benzer gelişmeler gözlenmektedir.

Böylece gör÷l÷yor ki, uluslararası alanda emperyalizmin saldırganlığı ile Amerikan yanlısı rejimlerin kendi halklarına karşı uyguladıkları terör (bu, terörizme, komünizme karşı savaşım, ulusal güvenliği sağlama, «hür dünya»yı koruma gerek÷eleriyle yapılıyor) arasında sıkı bağ vardır. Latin Amerika'nın güney kesimindeki devletlerde askeri rejimler, baskı ve terör uygulamada, insanların kaçınılmasını örgütlemeye devlet aygıtını kullandılar. Bu olgu, bu tür cinayet eylemlerini de devlet terörizmi olarak nitelermeye yol açtı. Devlet terörizminin belirtileri, burjuva-demokratik rejimlerin olduğu ÷lkelerin iç politikalarında da (örneğin ihbarlar, kovuşturma ve soruşturmalar, halka karşı uygulanan polis denetimi ve fişlemeler) görmek olanaklıdır.

Günümüzde en büyük terörist olan ABD emperyalizmini suçlarken, biz, işi basitleştirme yönüne gitmiyoruz. Dünyadaki tüm terör eylemlerinin CİA'nın emriyle yapıldığı iddia edilemez. ABD emperyalizminin evrensel (global) politikasının suç ortakları, onun «stratejik bağlaşığı» İsrail, onun himayesindeki Güney Afrika Cumhuriyeti, Pinochet ve öteki tiran-

lar çoğu kez, Washington'da ve daha ılımlı terörist çevrelerde kabul edilebilir ölçüde sayılan terörün kanlı sınırını aşmaktadırlar. Öte yandan yenisömürgecilik egzisiyle, kapitalist aşırı sömürüyle, sosyal adaletsizlikle, aşırı derecede dine bağlılıkla, ırk ayrımıyla vb. bağlı yakıcı sorunlara hemen çözüm yolu bulmanın olanaksızlığı, bireysel teröre yol açan boşucu bir hava, durum yaratıyor. Bundan başka şöyle bir gelişme de gözleniyor: Silah, onu ilk kullanana karşı dönüyor. Örneğin, uçak kaçırma olayları, ABD korsanları tarafından Sosyalist Küba'ya karşı başlatıldı. Ama daha sonraları bu yöntemi serüvenciler ABD'ne karşı kullanmaya başladılar. Amerikan «şahinleri» bu tür serüvenlere karşı savaşım gerekçesiyle, ulusal ve sosyal kurtuluş için meşru savaşımı bastırma-ya çalışıyorlar ve böylece yığınsal terörün taşıyıcıları, aracı oluyorlar.

Emperyalist politikacıların, emperyalizmin ideologlarının demagogisi, artık uzun zamandır şaşkınlık yaratmıyor, ama gene de bunların ikiyüzlülüğü, bunların en basit ahlak ve uygar yaşam normlarının çiğnemesini sinsice haklı gösterme çabaları, hem de bunu yaparken kendi suçunu başkalarına yükleme denemeleri, insanı hayrete düşürüyor. Bunlar terörist eylemleri uygularken, her zaman bu tür eylemlere karşı çıkanları, yani sosyalist topluluk üyesi ülkeleri, uluslararası komünist hareketi, tam bağımsızlıkları için ya da ırkçı baskı rejimlerinden kurtulmak için savaşım veren halkları suçluyorlar.

Sosyalist ülkelerin savundukları barış içinde yanyana yaşama politikası, her tür terörizme, devlet terörizmine ya da başka tür terörizme başvurulmasına son verilmesini, bunun uluslararası yaşamdan çıkarılıp atılmasını öngörüyor. Terör eylemlerinin dünyadaki karmaşık durumu daha da kötüleştirdiğini çıkış noktası yaparak, Sovyetler Birliği 1984 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 34. dönem toplantısına «Devlet terörizmi politikasına ve devletlerin başka egemen devletlerin toplumsal-politik rejimini yıkmaya yönelik eylemlerine izin verilmemesi»ni öngören bir karar tasarısı sundu. Bu tasarı, yapılan tamamlamalarla, 117 devlet tarafından onaylandı. Böylece gerçekten tarihsel önemde bir karar kabul edildi. BMÖ, Sovyetler Birliği önerisini kabul ederek, tarihinde ilk kez devlet terörizmi politikasına izin verilmemesi ilkesini ilan etti ve bu politikayı uluslararası bir cinayet türü olarak kınadı. ABD'nin ve onun en sadık bağlaşıklarının bu karara karşı çıkmaları, bu politikanın gerçek suçlularının kimler olduğunu tüm dünyaya gösterdi.

Varşova Anlaşması Örgütü üyesi devletlerin Ekim 1985'te Sofya'da kabul ettikleri ortak bildiride şu vurgulanıyor: Başka ülkelerin ve halkların iç işlerine karışma, devlet terörizmi politikası uygulama, hiç bir şeyle haklı gösterilemez. Her halkın özgürce seçtiği toplumsal-politik sistemde yaşama ve çalışma egemen hakkını kimse çiğnememelidir.»⁽¹⁾

(1) «Pravda», 24 Ekim 1985.

Marksizm-Leninizm, uluslararası ilişkilerde bir savaşım aracı olarak terörizmi kesinlikle reddeder. Bunu, komünist dünya görüşünün temel ilkesiyle, tarihte belirleyici rolü halk yığınlarının oynadığı görüşüyle bağdaşmaz sayar. Bundan 120 yıl önce «Uluslararası İşçiler Birliği'nin Kuruluş Manifestosu»nda K. Marks «özel kişilerin kendi aralarındaki ilişkilerde kılavuz edinmeleri gereken sıradan ahlak ve adalet yasalarının, halklar arasındaki ilişkilerde en yüce yasalar haline getirilmesi için çalışalım» çağrısında bulundu. Komünistlerin tutumu böyleydi, böyledir, bundan sonra da böyle olacaktır.

Raul Valdes Vivo
Küba Komünist Partisi MK üyesi

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin 1985 yılında ele aldığı temel konular

FAŞİZME KARŞI KAZANILAN UTKUNUN 40. YILDÖNÜMÜ ÜZERİNE

	Sayı	Sayfa
A. Adamoviç: Tehlike işareti, umut ışığı	1	50
E. Papaioannou: Bugünü kurmak için dünü hatırlamak gerekir	4	35
S. Malina: Faşizme karşı savaşımdan günümüz için çıkarılacak dersler	4	66
P. Jilin: Savaş ve tarihi çarpıtma denemeleri	4	—
B. Ponomaryov: Sovyetler Birliği'nin Büyük Anayurt Savaşı'ndaki utkusunun uluslararası önemi	5	3
A. Indra: Kurtuluştan sosyalist ilerlemeye	5	20
H. Mies: Alman emperyalizminin geleneklerine hayır	5	33
P. Keuneman: Ezilen halkların yazgısında dönüm nokası	5	—
G. Vieira: Geçmiş hatırlatıyor, geçmiş uyarıyor	5	—
• Savaşın dersleri günümüze hizmet ediyor	5	53
D. Sirkov: Tarihi çarpıtanlara karşı en etkili silah gerçekleri ortaya koymaktır	5	—
W. Stewart: Antifaşist koalisyonun vasiyetleri	5	—
A. Boffi, G. Lenker: Suç ortaklığı	5	—
B. Holopov: Bugünkü tehlikenin derin kökenleri	5	—
• İkinci Dünya Savaşı. Veriler ve olgular	5	76
G. Pocock: Büyük demokratik kazanım	6	—
B. Eagle: Ana kapıdan	7	—
O. Millas: Latin Amerika: Savaşın dersleri ve devrimci süreç	8	—
D. Gombojav: Özgürlük ve ilerleme yolu	9	—

DAHA İYİ BİR GELECEK İÇİN SAVAŞTILAR

D. K. Trung: Esin kaynağı, Ç. İ. Dok, P. Y. Sun: Yüce gelenekleri sürdürerek, S. Sudiman: Geçmişin derslerini gözönünde bulundurarak, J. Lava: Halk ve vatan uğruna	9	—
---	-------------	---

(*) Sayfa numarası belirtilmeyen yazılar «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin Türkçe baskısı olan «Yeni Çağ»da yayınlanmamıştır

	Sayı	Sayfa
W. Stewart: Daha iyi faaliyet göstermek için geçmiş anımsamak gerekiyor	9	—
A. Yata: Barışı savunmak en önemli görevdir . . .	12	—

BİLİMSEL KOMÜNİZM SORUNLARI. İDEOLOJİK SAVAŞIM

B. Ponomaryov: Komünistler ve günümüzün yakıcı so- runları	2	3
A. İleri: İnsan hakları üzerine yalanlar ve gerçekler . . .	2	35
A. Gromiko: Dış politikada Leninci doğrultu	4	7
A. Kosing: Sosyalizmin çelişkilerinin diyalektiğini ince- leme üzerine	4	—
• Antikomünizmin ideoloji ve politikasına karşı	6	—
A. Fantis: Komünizmin «saldırgan» olduğu yalanı . . .	7	13
H. Gemkov: Friedrich Engels ve çağdaş ideolojik sa- vaşım	8	17
H. Mujica: «Enformasyon emperyalizmi»nin büyük iştahı . . .	9	26
V. Bejda: Vatikan nereye gidiyor?	9	77
D. Stanişev: Komünistlerin ulusal sorumluluğu ve enter- nasyonalizmi	10	3
O. Bogomolov: Uluslararası ekonomik ilişkilerin normal- leştirilmesi günümüzün dirimsel bir görevidir	10	26
• Demokratik merkezîyetçiliğin ideolojik temelleri so- runu üzerine	10	63
P. Volobeyev: Ekim Devrimi deneyimi ve sosyalizme gi- den yolların seçimi	11	24
• Ana çatışma alanında	11	63
R. Urbany: Hareketimizin gücü enternasyonalizme da- yanır	12	3
T. Oyzerman: Marksizm'in felsefesinin geliştirilmesinde Engels'in rolü	12	26
• Leninci devrimci taktiğin canlılığı	12	58

BARIŞ SAVAŞIMININ GÜNCEL SORUNLARI

Kollektif hazırlanmış materyaller, yazılar, yorumlar

R. Urbany: Nasıl bir Avrupa istiyoruz?	1	—
P. Auersperg, A. Stavrou: 1985'e basarken: Karar kılma zamanı	1	5

	Sayı	Sayfa
• Savaş karşıtı diyalog sürüyor	1 . . .	—
A. Nunes: Ulusal bağımsızlık ve barış birbirinden ayrılmaz	1 . . .	62
H. Axen: Barış için savaşım daha da yükseltilmelidir	2 . . .	18
• «Euroroketler» nükleer yumruktur	2 . . .	—
J. Pudlak: Nükleer atlama tahtasında öç alma politikası	2 . . .	—
H. Neubert: Ön saflarda olmak ne demektir	3 . . .	23
Asya'da ve Hint Okyanusu bölgesinde barışı korumak için. T. Balhajav: İyi niyet ve ardıcıl çabalar gerklidir, P. Symon: Savaş karşıtı protesto, R. B. Gour: Silahlanmanın yükünü sırtımızdan atmak için, J. Lava: Yığinsal çıkışları yükseltelim	3 . . .	—
• Ulusal kurtuluş güçlerinin savaş karşıtı potansiyeli	4 . . .	54
G. Fuchs: Başka yol yoktur	5 . . .	—
A. Malki, N. Gertel, S. Korakas: Barışı savunmak, barış için çalışmak	5 . . .	—
H. Schmitt: Avrupa ülkelerinin işbirliği gündemdedir	7 . . .	—
• Barışsever güçlerin sıralarında gençliğin yeri	7 . . .	33
• Barış güçlerini birleştirme doğrultusu. Komintern'in 7. Kongresi'nin 50. yıldönümüyle ilgili düzenlenen uluslararası sempozyum	8 . . .	31
• İyimserlik yaratan gelişme	8 . . .	—
H. Blix: Nükleer enerjinin kullanılması denetlenebilir	8 . . .	—
I. Malik: Militarist bağlaşıklık	8 . . .	—
H. Kutlu: «Barış ve iyi komşuluk köprüsü» için	9 . . .	3
W. Kashtan: Halkın çıkarlarını savunmak	10 . . .	—
Asya kıtasında barışı koruyalım. A. Salim: Terörizm politikasına karşı, H. Tung: Anlaşmazlıkları barışçıl yoldan çözmek için, K. Khieu: Halklar tahdit ve şantaj politikasına karşı çıkıyor, Pakistan Komünist Partisi'nin temsilcisi: Ortak amaçlar için eylem birliği, Nepal Komünist Partisi'nin temsilcisi: Başarının temel koşulları	10 . . .	—
• Komünistlerin enternasyonalizmi ve barışın korunması	11 . . .	46
E. Savov: Barışçı, nükleer silahlardan arındırılmış Balkanlar için	11 . . .	79
A. M. M'Bow: Halkların yakınlaşması için	12 . . .	—

	Sayı	Sayfa
<i>Belgesel materyaller, sorular, yanıtlar</i>		
R. Bauer, R. V. Vivo, S. Korakas: Gerçekler ortaya çıkınca	2	82
F. Schuster: Antikomünizm geriletilebilir	3	90
J. Daniel: Yeni bir «yıldırım savaşı» kavramı	3	95
Y. Kolosov, Y. Rahiminov: SSCB uzayın silahlandırılması yönündeki planlara neyle karşı koyuyor?	10	—
M. Uschner: Kimyasal silahların ortadan kaldırılması yönünde atılan bir adım	11	—
M. Niederhuber: Şarkı ve sözle insanların yüreklerini kazanmak	11	—
E. Yongen: Korkunç ayak patırdısı nereden geliyor?	12	—
O. Harhardin: Sovyet Programı: Yeni yaklaşım	12	—

Yazın ve basına toplu bir bakış, eleştiriler, değerlendirmeler

K. Karagözyan: «Partnerlik»in anatomisi	2	—
A. Voronov: Yalanın yörüngesi	3	—
J. Vrba: İşbirliğinin diyalektiği	3	—
G. White: Buna barışseverlik denemez	3	—
M. Pittman: Sivri uçları düzlemeden	4	—
P. Fort: Tümümüzü ve her birimizi ilgilendiriyor	5	—
A. Corsi: Kaygı verici sinyaller	5	—
J. Vrba: Sağduyunun üstün geleceğine inanıyoruz	7	—
L. Makareviç: Hiroşima uyarıyor	8	—
M. Setton: Pentagon uzaya yöneliyor	9	—

KARDEŞ PARTİLERİN POLİTİKALARI VE EYLEMLERİ

Kongreler, toplantı ve konferanslar üzerine yazılar

• Uluslararası «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergi- sinin çalışmalarını değerlendirme toplantısıyla ilgili bildiri	1	89
A. Vassallo: Sağa kayış durdurulmalıdır	1	—
M. Habib: Güçlükleri aşabilme yeteneği	1	17
E. Caicedo: İleri demokrasi için	4	—
S. P. Gueye: Seçtiğimiz yolda	4	—

	Sayı	Sayfa
<i>T. Munroe: Öncü gücün gelişmesi</i>	6	—
<i>S. Tsukasov: Sorumluluğu üzerine alarak</i>	6	32
• <i>EYK üyesi sosyalist ülkeler kardeş partilerin MK Sekreterleri toplantısı</i>	7	—
<i>K. Nemeth: Leninci yolda</i>	8	3
<i>D. Moraes: Yığın savaşımının yönelimi</i>	10	—
<i>P. Zarka: Stratejinin yenilenmesi</i>	11	—
<i>J. Jagan: Kendimizi haklı olarak komünist sayıyoruz</i>	12	—

Kollektif hazırlanmış materyaller, yazılar

<i>S. Phouthong: Seçtiğimiz yolda</i>	2	—
<i>L. E. Veintimilla: Stratejik amaca ulaşma yolunda</i>	3	—
<i>T. Toubi: Komünistler Mecliste</i>	4	—
<i>T. Namsaray: Leninci parti yönetimi ilkeleri temelinde</i>	7	—
<i>R. Dafflon: Yerel yönetim organlarında çoğunluğu kazanmak için</i>	7	—
<i>J. Jagan: Yığınların çıkarlarını savunarak, partiyi güçlendiriyoruz</i>	8	—
<i>J. R. M. Ventura: Gençliğe güvenimiz sınırsızdır</i>	9	—
• <i>Yığınlarla sıkı bağ başarının güvencesidir</i>	9	44
<i>A. N. Muhammed: Sosyalist yönelim yolunda öncünün rolü</i>	10	—
<i>H. Dolhus: Temel örgütlerin aktifliği artırıyor</i>	10	38

YENİ DENEYİM ÜZERİNE

<i>R. Jacobs: Federe birlik kurma süreci</i>	1	—
<i>J. Acuna: Eğitim sistemi</i>	1	—
<i>H. Mammami: R. Sevortyan: Öncü partinin doğuşu</i>	1	31
<i>W. Gehrcke: «Gençlerin çağrısı»yla başlatılan kampanya</i>	2	—
<i>B. Shaffi: Çetin savaşımın meyvaları</i>	2	—
<i>H. Kleven, E. Scharf: Eyleme sevkeden güç</i>	3	—
<i>C. Alva: Lima'da yoksulların oturduğu semtlerde komünistlerin çalışmaları</i>	3	32
<i>M. Ennafa: Büyük sorumluluk, yapıcı yaklaşım</i>	4	47
<i>L. Gonzales: Protesto günleri</i>	4	50

	Sayı	Sayfa
<i>J. Simms</i> : Gençlik cephesi için	4	—
<i>A. Rauber</i> : Yiğınlar seferber edilmeden militarizm yenilgiye uğratılamaz	5	—
<i>G. Chingel</i> : Yerel örgütlerin çalışmalarını denetleme	5	—
<i>O. Areval</i> : Net görüşler, somut öneriler	6	28
<i>H. Madlar</i> : Uluslararası dayanışmanın temsilcileri	6	—
<i>K. Douglas</i> : İşçi hareketi içinde	7	—
<i>N. Razakarisoa</i> : Geleceğe güvenle bakıyoruz	7	—
<i>A. Czyz</i> : Eğitim sistemini geliştirerek	7	—
<i>T. T. Babekr</i> : 14 yıllık yeraltı çalışmasından sonra	8	26
<i>R. Mendozona</i> : Komünist belediye başkanı nasıl çalışıyor?	8	—
<i>C. Dasylya</i> : Aşağıdan yukarıya doğru	9	—
<i>J. Slovo</i> : Gerginliğin son derece arttığı koşullarda	10	55
<i>A. Maksimenko</i> : Deneme çalışmaları	11	—
<i>J. Barrios</i> : Halk iktidarı işbaşında	11	43
<i>D. Patogun</i> : İlerici fikirlere ilgi artıyor	12	—
<i>S. Mamantov</i> : Partinin bilim merkezi	12	—

YİĞİTLİK SAYFALARINDAN

<i>S. Korakas, S. Tatais</i> : Çetin irade	2	44
<i>B. Furch</i> : Çetin yıllar	2	44
<i>K. Yalçın</i> : Bu, son sınav değildir	6	23

REEL SOSYALİZMİN BAŞARILARI VE SORUNLARI

Kollektif hazırlanmış materyaller, yazılar, yorumlar, röportajlar

<i>L. Strougal</i> : Sosyalist ekonomik bütünleşmenin avantajları	1	—
<i>A. D. Ruiz</i> : Küba halkının sosyal aktifliği	1	—
<i>Y. Konstantinov</i> : Eşit haklı işbirliği mi, yoksa baskı yapma aracı mı? Uluslararası ekonomik ilişkilerde iki birbirine karşıt çizgi	2	—

	Sayı	Sayfa
<i>J. Obzina</i> : Ekonomik işbirliğinin ana yönleri	3	3
<i>N. D. Binh</i> : Vietnam koşullarında sosyalizmin kuruluşu	3	35
<i>G. Kallai</i> : Kurtuluş savaşında doğan birlik	4	—
<i>M. Kabrheleva</i> : Kadınların eşit haklılığı: Slogan mı gerçeklik mi?	4	—
<i>E. Aurich</i> : Gençliğin önünde duran büyük görevler	6	—
<i>K. Barcikowski</i> : Güçlükleri aşmanın yolu kardeşçe işbirliğinden geçer	7	3
<i>V. Mişin</i> : Sovyet gençliği sosyalim ülkelerine bağlıdır	7	—
<i>B. Ramelson, D. Ramotar, R. Collure, M. P. Silvanskaya</i> : Girişimi geliştirerek	7	59
<i>V. V. Dong</i> : Amacımız, sosyalizm, bağımsızlık ve barıştır	8	—
<i>F. Kuznetsov</i> : Dünya görüşü, yetenek, yaratıcılık	8	—
<i>J. Waszczuk, P. Samhun, M. Novikov</i> : Uçan at misali	8	—
<i>A. Aganbegyan</i> : Sosyal-ekonomik gelişmeyi hızlandırma stratejisi	9	12
<i>G. Ganev, B. Lhamsuren</i> : Ortak amaca ulaştıracak ortak çizgi	9	—
<i>S. Czorczyk, B. Holopov</i> : Yarınımız	10	—
<i>J. Czyrek</i> : Partinin halk aydınlarına gösterdiği özen	11	3
<i>G. I. Hedri</i> : Sosyalist bütünleşmenin çeşitli yanları	11	—
<i>G. Kwiatowski, Y. Organisyan</i> : Sınıfın biçimlenmesi	11	—
<i>E. Krenz</i> : Sosyalist devlet ve toplumsal süreçler	12	15
• Bilimsel-teknik işbirliği, sosyalist bütünleşmenin anahtarıdır	12	38
• Ekonominin dayanağı sosyalist sektördür	12	—

Belgesel materyaller

<i>A. Zubkov</i> : EYK üyesi ülkelerde enerji sorunu nasıl çözülüyor?	3	72
• Sosyalist işletmenin sahibi kimdir?	4	76
• Sosyalizmde «konut bunalımı» var mı?	7	83
• Çalışma hakkı güvence altındadır	8	77
• Devletin kişiye sağladıkları	9	—
• Kültürel değerlerden herkes yararlanabilir	10	84
• Yönetime katılma herkesin hakkıdır	12	—

	Sayı	Sayfa
<i>Kitap tanıtımları</i>		
K. Racz: Macaristan ekonomisinin tarım sektörü . . .	2 . . .	-
S. Mark: Küba'da sosyalizm kuruculuğunda atılan adımlar	3 . . .	-
J. Waszczuk: Washington'un Polonya üzerine planları . . .	3 . . .	-
L. Nikolov: Temel konuların işlenmesi	6 . . .	-
D. Ananiev: Diyalektik birlik	8 . . .	-
A. Egorov: Zamanın sınavından geçmiş dostluk . . .	10 . . .	-
S. Opara: Revizyonist saldırılara gerçek yanıt . . .	11 . . .	-
K. Tiedke: Hedefimize ulaşmak için	12 . . .	-
A. Sosnovski: «Amazonka'dan Lena'ya kadar» . . .	12 . . .	-

GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELERDE SINIF SAVAŞIMI

Kollektif hazırlanmış materyaller, yazılar

● Burjuva tutuculuğu: Her alanda gericilik	1 . . .	35
M. Graber: İşçi hareketi yeni gelişmelerle karşı karşıya	1 . . .	-
M. Morrissey: Birlik yoluyla kurtuluşa doğru	1 . . .	-
A. Cunhal: Platformumuz demokratik bir alternatif oluşturuyor	2 . . .	26
S. W. Gerson, L. Dlugin: Seçimler bitti, savaşım sürüyor	2 . . .	52
K. Gill: Tekellerin saldırısı karşısında sendikalar	2 . . .	-
M. Kelly: Marksistler ile hristiyanlar arasında diyalog	3 . . .	45
A. Papariga: Kadın hareketinde önemli bir aşama	3 . . .	45
H. Werner: İşçilerin sınıf bilinci: Evrim ve eğilimler	3 . . .	53
G. Houten: Güney komşumuzun baskısı altında	3 . . .	-
T. Benn: İngiltere için alternatifler ararken	3 . . .	-
J. Jensen: Düşman değil, bağlaşıklık	4 . . .	-
D. Rubin: ABD yönetimi tekellerin hizmetindedir	4 . . .	-
R. Atzenhofer, W. Silbermayr: Millileştirme, sınıf savaşı- mının bir konusudur	6 . . .	-
E. Wimmer: Yeni sosyal hareketlerin ideolojisi	7 . . .	22
G. Asplund: «Beyaz yakalıların» yazgısı	8 . . .	58
F. Winston: Gerçek eşit haklı olmak için	8 . . .	-
R. Steigerwald: Ücretli emek sistemindeki değişimler	9 . . .	69

	Sayı	Sayfa
J. Warren: Ekonominin sermaye yararına yeniden düzenlenmesi	9	—
R. Somville: Yüce ülküler uğrunda	9	—
J. Pittman: Sınıf kardeşlerimizle birliği güçlendirerek	10	—
W. Gerns: Kapitalizmde devlet mülkiyeti	10	—
F. Eriksen: Gençlerin güvenini kazanmak için	10	—
F. Houtart: Dindarlar ve politika	11	—
C. H. Hermansson: Gerçekler burjuva efsanelerini çürütüyor	11	—
L. Holzinger: Kültür, kâr sağlama alanı olmamalıdır	12	—

Belgesel materyaller

M. Stepan: Günümüz dünyasında gençlik	1	80
A. Klemm: Sermayenin kalelerinde sınıf savaşımı	7	73

Eleştiriler, değerlendirmeler

G. Stone: Washington'un politik esiri	2	—
F. Kolar: Maske düştü	3	—
S. Mark: Gece karanlığında hırsızlık	6	—
W. Stewart: Sadık hizmetkarlar	6	—
E. Ona: Birlik sağlanabilir mi?	7	—
C. P. Tadarudas: Ortak Pazar'ın aldatıcı görünümü ve gerçekler	7	—
A. Şapiro: İlaçlar yardım etmeyince	8	—
N. Barton: Ahtopot ile savaş	8	—
M. Costello: Grevden sonra da savaşım sürüyor	9	—
M. O'Riordan: Dev aynasında	10	—
A. Monti: Hiç bir şeyden çekinmeyerek	10	—
G. White: «Genel refah toplumu»nun perde arkası	11	—
A. Corbeau: Provokasyonun yöneticileri	11	89

ANTIEMPERYALİST, ULUSAL KURTULUŞ HAREKETİ

Kollektif hazırlanmış materyaller, yazılar, yorumlar

O. Viciani: Demokrasi ve devrimci süreç	1	70
J. M. Lanao: Sınıf dayanışmasının gücü	2	61

	Sayı	Sayfa
<i>U. Hasan: Basra Körfezi bölgesinde sosyal fırtınalar</i>	2	—
<i>İ. Malik, J. Barrios: İsrail Orta Amerika'ya sızıyor</i>	2	—
<i>E. Viera: «Yığınların savaşımı başarının güvencesidir</i>	3	13
<i>S. Sudiman: Kapitalist yönelimin acı meyvaları</i>	3	65
<i>S. J. Handal: Devrimimizin özü</i>	4	22
• <i>Yeni Uluslararası Ekonomik Düzen konusunda komünistlerin tutumu</i>	6	37
<i>G. P. Siqueira: Sosyalist Enternasyonal'in Brezilya'ya verdiği önem</i>	6	63
<i>A. Salim, A. Diagne, E. Pahad: Afrika'ya karşı düşmanca bir kampanyanın içyüzü</i>	6	72
<i>J. Black: Büyük beklentiler</i>	6	78
<i>R. P. Rush: Uydurma gerekçelerle yapılan silahlı müdahale</i>	7	—
• <i>Orta Amerika'da çatışan iki çizgi</i>	7	49
<i>R. Theodore: Haiti komünistlerinin demokrasi için savaşımı</i>	7	—
<i>N. K. Krishnan: Hindistan'da seçimler ve politik durum</i>	7	—
<i>A. Havari: İran'da antikomünizmin kanlı yüzü</i>	8	49
<i>M. İ. Nugud: Zor bir aşamanın başlangıcında</i>	9	35
<i>C. F. Changmarin: Panamalı askerler kimden yana?</i>	9	—
<i>A. Fava: Emperyalizmin dayattığı borç köleliğine hayır</i>	10	14
<i>R. Samhun: Yeni tutuculuk, Reagan'cılık ve Ortadoğu</i>	10	74
<i>J. M. Oropesa: Latin Amerika: Eylem birliği zamanı</i>	11	—
<i>G. Haui: Bunalımdan çıkış yolunu bulmak zorunludur</i>	11	13
<i>H. Ş. Ban, R. Banegas, Z. Zorzovilis: Nikaragua'yı savunmak ortak görevimizdir</i>	11	35
<i>L. O. Corrales: Buna tarafsızlık denemez</i>	12	—
<i>R. Sarr: Bilimsel dünya görüşünü yaymak</i>	12	—
<i>M. Azad, K. Habib: Savaş alevleri sönmüyor</i>	12	70

Belgesel materyaller

• <i>Sosyalist yönelimli Afrika ülkelerinde sosyal politika</i>	3	83
<i>K. Habib, A. İleri: Halk düşmanı konplonun ardında neler yatıyor?</i>	4	84
• <i>«Özgürlük şampiyonları»nın gerçek yüzü</i>	6	82
• <i>Karşıdevrimciler emperyalizmin aracıdırlar</i>	11	—

Yazın ve basına toplu bir bakış, eleştiriler

<i>S. Mark</i> : Başarısızlık üstüne başarısızlık	1	-
<i>R. Chaury</i> : Hızla ilerleme	2	-
<i>S. Behak</i> : İlmek sıkılıyor	2	-
<i>J. M. Lanao</i> : Bir daha tekrarlanmamalıdır	3	-
<i>S. Tatais</i> : Komployu örgütleyenler	4	-
<i>R. Gonaes</i> : Davaya bağlılık	10	-
<i>A. Anders</i> : Yüzyıllık gerikalmışlıktan kurtulmak için	10	-
<i>D. Ramotar</i> : Açgözlü komşunun gölgesinde	12	-
<i>D. Norouzi</i> : Allah adına zulüm	12	-

BASKI VE KOVUŞTURMALARA KARŞI

<i>M. Bina</i> : Celletların eli kolu bağlanmalıdır	4	75
<i>R. Samhun</i> : Baskı ve teröre son!	5	-
<i>A. İleri</i> : Baskı ve teröre son verilmelidir	7	72
<i>S. Sudiman</i> : Endonezya'da baskı ve teröre son verilmelidir	8	29

KOMÜNİSTLER VE BASIN

<i>H. G. S. Ratnawera</i> : «Aththa» her gün yayınlanıyor	2	-
<i>M. Rahman</i> : Egemen güçlerin baskısına karşın	5	-
<i>V. Şelepin</i> : Rizospastis: Gerçeğin sesi	10	59

TARİHTEN SAYFALAR

<i>A. Laschitz</i> : Komünistler için önemli bir ders	1	-
<i>O. Koudelka</i> : Zorluklarla dolu bir yol	1	-
• 1985'in önemli günlemeleri	1	-
<i>R. Mendezona</i> : «Pasionaria» konuşuyor	5	-
<i>R. Gonzalez</i> : Kızıl Maestro	6	-
<i>L. O. Corrales</i> : Yazgımız açısından	8	-
<i>B. Roca</i> : Küba komünistlerinin ilk partisi	8	73
<i>S. Tatais</i> : Yaşanılanların doğurduğu gurur duygusu	11	-

	Sayı	Sayfa
<i>G. Lenker: Milyonlardan biri</i>	12	–
<i>N. E. Balaram: Hindistan Komünist Partisi 60 yaşında</i>	12	79

KOMÜNİST GENÇLİK ÖRGÜTLERİ

• Macaristan Komünist Gençlik Birliği	2	92
• Portekiz Komünist Gençliği	2	94
• Arjantin Komünist Gençlik Federasyonu	2	95
• Ho Şi Minh Komünist Gençler Birliği	6	87
• Finlandiya Demokratik Gençlik Birliği	6	89
• Guatemala Yurtsever Emekçi Gençliği	6	90
• Uruguay Komünist Gençlik Birliği	6	91
• Polonya Sosyalist Gençlik Birliği	9	86
• Polonya Genç Köylüler Birliği	9	87
• İsrail Genç Komünistler Birliği	9	88

Duyuru

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi 5 Plenumu toplandı. Plenum, MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın okuduğu Politik Büro Çalışma Raporu'nu görüştü. Dünyadaki ve ülkemizdeki son gelişmeleri ele aldı. 4. Plenum kararlarının uygulanmasını gözden geçirdi. TKP'nin 65. Kuruluş Yıldönümü'ne ilişkin çalışmaları değerlendirdi ve yeni kararlar aldı.

TKP MK 5. Plenumu çalışma ve kararlarında «Barış ve Demokrasi Savaşımında parti politikasının daha hızlı ve enerjik yaşama geçirilmesi ve parti çalışmalarının her alanında söz ile iş arasında daha yüksek bir uyum sağlanması» ana düşüncesini temel aldı.

4. Plenum'dan bu yana geçen sürede «Demokratik Türkiye Daha Güçlü TKP» hedefine ulaşma olanaklarının arttığını saptayan TKP MK 5. Plenumu, bu doğrultudaki çalışmaları daha da hızlandırmak için:

– Bir yıl kadar bir süre içinde Parti Ulusal Konferansı'nın toplanması kararını aldı,

– Konferansa hazırlık sürecinde, bütün parti çalışmalarında aktifliği artırmak, ideolojik düzeyi ve parti politikasının özümsemesi ve yığınlara maledilmesi düzeyini yükseltmek, 5. Kongre'den bu yana alınan kararları daha tam yaşama geçirmek, her kademedeki parti yöneticiliğini güçlendirmek, kolektif çalışma ve denetim düzeyini yükseltmek hedeflerine ulaşmak için gerekli önlemleri saptadı,

– Halkımızın iş, ekmek ve özgürlük savaşımını yükseltmek için düzenli politik kampanyalar örgütlenmesini karar altına aldı,

– Partinin yığınlar içindeki ve yığın hareketinin çeşitli kollarındaki çalışmalarının güçlendirilmesi için gerekli önlemleri saptadı.

TKP MK 5. Plenumu ülkemizi savaş tehlikesinden uzaklaştırmak, tüm komşularımızla barış içinde yanyana yaşamak ve uluslararası durumun iyiye doğru dönmesine katkıda bulunmak için yapılması gerekenleri, barış, ulusal güvenlik ve ulusal egemenliğin korunmasına dayalı bir dış politika anlayışı üzerine TKP'nin görüş ve istemlerini saptayan bir belgeyi kamuoyuna açıklanmak üzere onayladı.

Plenum, Sol Birlik'in Kasım ayı başındaki üst düzey toplantısının sonuç-

larını görüşüp onayladı ve bu toplantıda alınan kararların yaşama geçmesi için TKP'nin üzere düşen görevleri saptadı.

TKP MK 5. Plenumu halkımızı, bütün ulusal güçleri «ABD ve Diktatörlük Durdurulmalıdır!» başlıklı bir çağrıyla seferber olmaya çağırdı.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

7 Aralık 1985

TÜSTAV

Halkımıza Çağrı

ABD VE DİKTATÖRLÜK DURDURULMALIDIR!

Yurttaşlar,

Evren-Özal diktatörlüğü zayıfladıkça, ipleri elden kaçırdıkça ayakta durabilmek, ömrünü uzatabilmek için ABD emperyalizminin her istediğine evet diyor. İflasın eşiğindeki sonradan görme milyonerler gibi, ülkemizin geride kalmış neyi varsa hepsini ABD'ye ipotek ediyorlar. Şimdi ABD ile görüşmeleri süren «Savunma İşbirliği Anlaşması» uzatılırsa, ülkemizin bütün geleceği Reagan yönetiminin insafına terkedilmiş olacaktır.

ABD ne istiyor, neyin peşinde koşuyor? Onun gözü ülkemizin de içinde yer aldığı Ortadoğu'dadır. Reagan yönetimi Ortadoğu'da askersel ve politik gücünü artırmaya çalışıyor. Amacı bu yolla bölgedeki zengin petrol kaynaklarını kontrolü altında tutmak ve Sovyetler Birliği'ne karşı saldırıda kullanacağı yeni yeni üsler elde etmektir. Bu amaçlarına ulaşabilmek için bölgemizde gerginliği sürekli artırıyor ve savaş kışkırtıcılığı yapıyor.

ABD'nin gözünde Türkiye'nin yeri nedir? Halkımız bu sorunun yanıtını çok iyi bilmelidir. Reagan yönetimi Türkiye'ye geçmişte Şah dönemindeki İran'a verdiği rolden çok daha ağır ve tehlikeli bir rol vermek istiyor. İstiyor ki, ülkemiz kendisinin bölgedeki koruyucu jandarması, ileri karakolu olsun. Bununla da yetinmiyor, daha da ileri gidiyor. Bugün ABD'nin gözünde Türkiye, «sınırlı» ya da genel bir nükleer savaşta ilk vuruşu yapmada kullanacağı bir alandır. Yani nükleer savaş ülkemizde Sovyetler Birliği'ne en yakın bir noktada başlayacaktır. Bu durumda nükleer cehennemde ilk yokolacak ülke Türkiye olacaktır. NATO içinde başı çeken öteki devletler de, ilk vuruşu kendi ülkelerinin dışında tutmak amacıyla Türkiye'nin yokolmasında ABD ile anlaşmışlardır..

Bu gerçeği Amerikan basını bile artık açık açık yazıyor. Dahası Özal hükümeti ister istemez bunu itiraf etmek zorunda kaldı. Hükümet ABD'den üç-beş kuruş daha koparabilmek için, topraklarımızdaki Amerikan ve NATO üslerinin ve bu üslerdeki nükleer silahların Türkiye'yi risk altına soktuğunu ve bu nedenle, bu risk oranında ABD'nin Türkiye'ye daha çok para ve daha çok silah vermesi gerektiğini söylüyor.

Bu sözler ülkemizin nasıl bir ateş çemberi içine itilmek istendiğinin açık itirafıdır. Aynı zamanda Evren-Özal rejiminin vatana ihanetinin en açık ilanıdır. Her yurtsever halkımızın yaşama hakkını üç kuruşa satılığa çıkaran bu rejimden, bu hükümetten bu sözlerin hesabını sormalıdır Halkımızın yaşamı para ile tartılamaz.

Evren-Özal diktatörlüğü ne istiyor, neye çalışıyor? Onun amacı en azından 1988'e kadar ayakta kalabilmektir. Oysa halkımızın hoşnutsuzluğu artıyor, halk biran önce demokrasiye kavuşmak istiyor. Demokratik muhalefet genişliyor, hareketleniyor. Ekonomik durum hızla kötüleşiyor. Bu koşullarda diktatörlüğün önünde amacına ulaşmak için bir tek yol vardır: İçerdeki baş destekçisi olan bir avuç parababası tekelin, vurguncu ve talancının daha çok kâr etmesini garanti altına almak! Bunun için ekonominin çarklarını işletebilecek kadar dış borç bulmak zorundadır. Bunun da yolu ABD'nin her istediğine evet demektir. Yüksek faizlerle aldıkları yeni borçlar halkımızın sırtındaki dış borç yükünü ödenemez hale getirirse de, bu onlar için hiç önemli değildir. Çünkü onlar halk düşmanlarıdır.

Halkımız ne istiyor? İşsizlik, işten çıkarmalar çığ gibi büyüyor, hayat pahalılığı durmaksızın artıyor, köylü yıkılıyor, bulaşıcı hastalıklar yayılıyor, açlık baş gösteriyor. Bütün bunlar halkımızın kanını kurutuyor. Bu durumda bize hangisi gerekli: Ekmek mi, silâh mı?

Reagan'a, Evren'e, Özal'a bakarsanız silâh ve daha fazla silâh gerekli. Bunun için topraklarımıza yeni yeni Amerikan ve NATO silâhları yerleştirmek istiyorlar. Bunun için tarımda gerekli araçları üretecek, motor üretecek, makine üretecek, işyeri açacak fabrikalar değil, silâh fabrikaları kurulmaya çalışılıyor. Kan emici yabancı silâh tekelleri silâh montajı yapacak işletmeler kurmak için Türkiye'ye gelmeye hazırlanıyorlar. Tatlı kâr kokusu alan Koç Holding ve Profilo Holding ile birkaç başka holding bu ölüm fabrikatörleriyle işbirliğine soyunuyorlar. Birçok general ve yüksek bürokrat gözleri yeni rüşvet ve komisyonlarda ellerini oğusturuyor. Öteyandan halkın parasıyla yapılmış devlet fabrika ve işletmelerini, KİT'leri yabancı tekellere devretme hazırlıkları tamamlanıyor. Tekellerin elindeki gazeteler basın namusunu ayaklar altına alarak binbir yalanla bu ihanet adımlarını aklamaya, halkımızı şaşırtmaya çalışıyorlar. Kurulması plânlanan silâh sanayii ne ulusaldır ne de ordunun modernleştirilmesi gibi bir amaç taşıyor.

Tüm bunlar yetmezmiş gibi parababalarının ödedikleri vergiler daha da azaltılırken zam üstüne zam, vergi üstüne vergi yiyen halkımıza şimdi silâh sanayi için yeni vergiler bindiriliyor.

Yurttaşlar,

Görülmelidir ki, artık geriye çekilecek yer kalmamıştır. Gerimiz uçurumdur. Ya ABD'nin ekonomik, politik, askersel her alanda ülkemizin işçilerine karışması önlenemez, ülkemizdeki çok yönlü varlığını artırmasının, daha da ilerlemesinin önüne geçilecek, ABD ve diktatörlük durdurulacak ya da ülke bir uçuruma yuvarlanacaktır. Orta yol kalmamıştır.

İlk yapılacak iş «Savunma İşbirliği Anlaşması»nın uzatılmasını önle-

mektir. Bu bir avuç işbirliğinin dışında kalan bütün ulusal, yurtsever güçlerin görevidir, Anlaşmanın otomatik olarak bir yıl daha uzadığı iddialarının tersine, süren görüşmelerin sonunda anlaşmanın feshedilmesi olanaklıdır. Biz TKP olarak inanıyoruz ki, bu anlaşmanın uzatılmasına imza atanlar mutlaka vatana ihanet suçuyla yargılanacaklardır.

Bugün daha ileri politikalar beryana Atatürk dönemi dış politikasından da eser kalmamıştır. Türkiye'nin bugün ulusal çıkarlara dayalı bir ulusal güvenlik politikası, bir ulusal egemenliği koruma politikası yoktur. İşbaşındaki rejim ulusun güvenliğini korumanın yerine, ABD emperyalizminin çıkarlarına, onun dünya jandarması olma, dünya egemenliği kurma isteklerine hizmet politikasını geçirmiştir Türkiye iç ve dış politikası ile, ordusu ile ABD'nin uydusu durumuna gelmiştir.

ABD, istediği hükümeti devirebilmektedir. İsteddiği zaman hükümetlerin, Türk subaylarının bilgisi dışında topraklarımızı başka ülkelere saldırı amacıyla kullanabilmektedir. 1980'de İran'a, 1983'de Lübnan'a saldırı için İncirlik üssü kullanıldı. U-2 uçağı örneği hâlâ canlıdır.

Türkiye'nin dış politikası köklü biçimde değişmelidir. Barışçı ve iyi komşuluk ilişkilerine dayalı, istikrarlı ve onurlu bir politika halkımızın, geleceğini bu topraklara bağlamış her yurttaşın istemidir. Bu istemi gerçekleştirmek için her çaba gösterilmelidir.

Türkiye bugünkü bağımlı, tek yönlü, uydu politikayı terkedit dünya devletleri arasında eşit haklı, onurlu bir yer almadıkça, dünya ekonomik ilişkilerinde de eşit haklı bir yer elde edemez. Ülke ekonomik bağımsızlığına kavuşamaz, yabancı tekellerin sömürsünden, IMF dayatmalarından kurtulamaz.

Kendi ülkesinin çıkarlarını gözetmeyen, halkını ağır sömürü ve baskı altında tutan faşist rejimin sürdüğü bir ülke dünya devletleri arasında hiçbir zaman saygınlık kazanamaz, dostluk göremez. Barışçıların, sendikacıların, aydınların, yurtseverlerin, komünistlerin yargılandığı bir ülkenin dünyada hiçbir zaman onurlu bir yeni olamaz

Yurttaşlar,

Diktatörlük koşullarında ABD emperyalizmini durdurmak kolay değildir. Bütün ulusal ve demokratik güçler birleşmeden, halkımız ABD'ye ve diktatörlüğe karşı seferber olmadan hiçbir kalıcı sonuç alınamaz.

Demokratik muhalefet içindeki tereddütler, sallantılar yalnızca diktatörlüğün işine yarıyor. Yasal muhalefet partileri Özal hükümetinin daha fazla yıpranmasını beklemekte kendi açılarından belki haklı olabilirler. Ancak asıl yıpranan halk oluyor ve geçen zaman diktatörlüğün ve ABD'nin işine yarıyor.

Ülkemizin kaybedeceği zaman yoktur. Bu hükümeti biran önce devirmek, diktatörlüğe son vermek ve demokrasiyi kurmak istemi ortak bir istem olarak kararlılıkla yükseltilmelidir. Halkımız bu istemi kararlılıkla yükselten güçlere destek verecektir.

Sovyetler Birliği'nin, öteki sosyalist ülkelerin, dünya çapındaki barış hareketinin aralıksız çabaları sonunda, Cenevre'de yapılan Sovyet-Amerikan zirvesi ile uluslararası durumda iyiye doğru bir dönüş gerçekleştirmenin olanakları arttı. Eğer ülkemizdeki muhalefet barış ve demokrasiden yana kararlı ve ortak bir tutum alırsa, bu olanaklardan halkımız da yararlanabilir.

Demokrasi güçlerini bölmek, sol güçler ile öteki muhalefet güçlerini birbirine düşürmek, demokratik muhalefetin sıralarında tereddütler yaratmak amacıyla diktatörlük «Tehlike Sovyet'lerden geliyor» masalına, «komünizm, bölücülük ve irtica tehlikesi» masallarına sarılıyor. Muhalefet güçleri bu yalanlara prim vermemelidir. Bu masallar artık bitmelidir. Biz kimseden kendi görüşlerinden vazgeçmesini istemiyoruz. Yalana, demagojiye değil, gerçeklere dayalı politikaların gerekli olduğunu savunuyoruz. Ancak gerçeklere dayanan politikalar diktatörlüğe son verilmesini ve demokrasinin kurulmasını sağlayabilir. Gelecek demokrasi de ancak farklı politik görüşlerin gerçekçilik ve halkımızın ve ülkemizin çıkarları temelinde ortaya konulmasına dayanırsa, kendinden bekleneni yerine getirebilir.

Komünistler, sosyalistler, ilericiler, yurtseverler, Kürt demokratları yargılanır, hapisanelerde çürütölmek istenirken, ülkeye demokrasi, huzur ve esenlik gelemmez. Ulusal güvenlik korunamaz. Çünkü bu güçlerin katkısı olmadan ABD hegemonyası ve diktatörlük safdışı edilemez. Bu nedenle, demokrasi isteyen bütün güçler tüm politik tutukluların serbest bırakılmasına dayalı genel, sınırsız ve koşulsuz politik af konusunda kararlı tutum almalıdır. Bu, diktatörlüğün demokratik muhalefeti bölme manevralarını da boşa çıkartacaktır.

İşçiler, köylüler, Türk ve Kürt tüm emekçiler,
Yurtsever aydınlar, gençler, kadınlar, işsiz yurttaşlar,
İlerici, yurtsever subay, assubay ve erler,
İlerici politik tutuklular, politik göçmen yurttaşlar,
Yurtdışında çalışmak zorunda bırakılmış kardeşlerimiz,
Barışı, ülkemizin bağımsızlığını, demokrasiyi isteyen herkes!

Tehlike hiç bu kadar yakın olmadı. Ülkemizin, halkımızın geleceği her bakımdan ağır bir tehdit altındadır. Gecikiyoruz. Daha fazla gecikilmemelidir.

Ölüm fermanımız demek olan Savunma İşbirliği Anlaşması'nın uzatılması önlenmelidir. ABD'nin işçilerimize karışmasına son verilmelidir. Ülkemizin efendisi ABD değil, halkımız olmalıdır. Kendi geleceğimizi kendimiz belirlemeliyiz..

Halkımız için silâh değil, iş-ekmek-özgürlük gereklidir. İşsizliğe, işten çıkarmalara, hayat pahalılığına karşı ve genel politik af için tüm güçler seferber olmalıdır.

Fabrikalar, sendikalar, okullar, işyerleri, mahalleler, kahveler, camiler, kışlalar bu seferberliğin ocakları olmalıdır. Namuslu aydın ve gazeteciler halka gerçekleri duyurmak için çabalarını daha da artırmalıdır. Tek tek herkesin yapacağı çok iş vardır.

ABD ve diktatörlük durdurulmalıdır. Halk düşmanları yenilgiye uğratılmalıdır.

Komünistler bu uğurda her fedakârlığı göze alacaklardır.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

7 Aralık 1985

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin yeni yıl mesajı

Yurttaşlar,

Yeni bir yıla giriyoruz. TKP Merkez Komitesi olarak hepinizin yeni yılını en içten duygularla kutlarız.

1986 yılı nasıl olacak? Önceki yıllarda olduğu gibi işkenceler, faşist baskılar, işten atılmalar, emekçilerin yoksullaşması ve kazanılmış haklarının yokedilmesi sürüp gidecek mi? Ulusal egemenlik haklarımız Amerikan emperyalizmi tarafından gene kabaca çiğnenecek mi? Halkımızın demokrasi isteminin Evren-Özal yönetimi tarafından her türlü zorbalık ve keyfilikle bastırılması devam edecek mi?

Yoksa 1986 yılı gerçek anlamda yeni bir yıl mı olacak? Bütün ulusal ve edmokratik güçlerin bugünkü kötü ve tehlikeli gidişe dur demek için bütün olanaklarıyla harekete geçecekleri bir yıl, halkımızın özlediği demokrasiyi müjdeleyen bir yıl olabilecek mi?

Eğer demokrasi isteyen muhalefet güçleri, sendikalar, öteki meslek örgütleri ve durumun değişmesini isteyen bütün yurttaşlar kararlı bir şekilde mücadeleye atılmazlarsa, şimdiden söyleyebiliriz ki, 1986 yılı her bakımdan geçmiş yıllardan daha kötü olacaktır. Amerikan emperyalizmi ve onun uydusu Evren-Özal yönetimi duraklamadan yeni yeni halk düşmanı adımlar atacaktıdır.

Yurttaşlar,

Evren-Özal yönetimi görüldüğü kadar güçlü değildir. Onlar halkın en küçük bir eyleminden bile korkuya kapılıyorlar. Yığınların birlik içinde attıkları en küçük bir adım bile onları zayıflatıyor. Geride bıraktığımız yıl birçok kez bunu gördük. Onun için şimdi 1986 yılında işkencelerin, tutuklamaların, Kürt halkı üzerindeki baskıların durdurulmasını, genel politik af çıkarılmasını isteyenler, zamlara, vergilere, işten atılmalara son verilmesini isteyenler, sendikal haklar ve düşünce ve örgütlenme özgürlüğü üzerindeki yasakların kaldırılmasını isteyenler ellerindeki küçük de olsa her olanağı kullanarak birleşmeli ve seslerini daha gür yükseltmelidir. Şimdi 1986 yılında yurdumuzun bir Amerikan sömürgesi olmasına izin vermek istemeyen bütün güçler kararlı bir direnişe geçmelidirler. O zaman görülecektir ki, bu diktatörlük rejimine son vermek, bağımsız ve demokratik bir Türkiye'ye kavuşmak bir hayal değildir. O zaman görülecektir ki, bunu gerçekleştirebilecek güçler vardır.

Yurttaşlar,

Kaybedecek zaman yoktur. Gerimiz uçurumdur. Ne pahasına olursa olsun ABD'yi ve diktatörlüğü durdurmak için ileri atılmalıyız.

TKP işçileri, öteki emekçileri, yurduna bağlı Türk ve Kürt bütün yurttaşları, ülkemizin geleceği konusunda sorumluluk duyan bütün partileri ve politikacıları, aydınları ve sendikacıları yeni yılı kararlı bir mücadele ruhuyla karşılamaya çağırıyor. Herkesin, tek başına bile olsa, bu uğurda yapabileceği çok şey vardır. Yeter ki, kendimize güvenelim, durumu değiştirmenin kendi elimizde olduğunu görelim. Biz ne kadar cesaretli olursak, halk düşmanlarının o kadar yüreksiz ve korkak olacağını göreceğiz. Tek umut haklarımızı almak için mücadele yoluna koyulmaktır.

Beklemeye, bu acı ve onursuz duruma daha fazla katlanmaya son!

Barışçı, bağımsız ve demokratik bir Türkiye uğruna, ulusal çapta bir seferberlik için görev başına!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

31 Aralık 1985

İGD 10 yaşımda

İlerici, yurtsever Türk ve Kürt gençleri savaşkan örgütleri İlerici Gençler Derneği'nin kuruluşunun 10. yılını kutluyorlar.

İGD, Türkiye'nin 12 Mart askersel müdahalesinin etkilerinden kurtulması sürecinde, gençliğin ekonomik, demokratik, akademik haklarının kazanılması için, ulusal bağımsızlık için ve demokrasinin genişletilmesi için savaşıma, işçi sınıfının yanında aktif katılmak isteyen ilerici gençler tarafından kuruldu. İlerici yurtsever gençler zorlu ve yığınsal bir demokrasi savaşımına girişmeden gençliğin hak ve özgürlüklerinin kazanılamayacağını, gençliğin toplumda hak ettiği yeri alamıyacağını bilinciyle örgütlendiler. Gençliğin geçmiş on yıllardan kalan olumlu mirasını, anti-emperyalist savaş geleneklerini gericiliğe, faşizme, yurt düşmanlığına karşı korudular ve geliştirdiler.

İlerici Gençler Derneği, ülkenin ve halkın çıkarları doğrultusunda çaba göstermek, gençliğin sorunlarının çözümü için uğraş vermek isteyen her kesimden gençlere kapılarını açık tuttu. Onları işçi sınıfıyla, onun savaşımıyla birlik ve dayanışma, dünya gençliği ile kardeşlik ruhunda eğitti. İGD, böylelikle gençliğin yığınsal, etkili ve saygın örgütü olmayı büyük ölçüde başardı. İGD, öteki ilerici gençlik örgütleriyle faşizme karşı, emperyalizme karşı bağımsızlık ve demokrasi savaşımında güçbirliği yapmak için çaba harcadı. Bu yöndeki çabalara içtenlikle katıldı. Ülkemizde demokrasinin korunması ve geliştirilmesi için uğraş veren öteki demokratik örgütlerle, işçi sendikalarıyla, ilerici politik güçlerle dayanışma içinde oldu.

İlerici gençliğin savaşımı, ağır baskı koşullarında, bir yandan hükümetlerin, sıkıyönetim komutanlıklarının tehdit ve yasaklarına, öteyandan faşist MHP militanlarının ve polisin silahlı saldırılarına karşı boyun eğmeden sürdü. Yüzü aşkın İGD üyesi ve yandaşı bu silahlı saldırılarda yaşamını yitirdi.

İşçi, köylü, emekçi ve öğrenci gençliğin ilerici örgütü olan İGD, işçi sınıfının gelişen savaşımına katıldı. Fabrikalarda, grev çadırlarında, 1 Mayıs'larda işçi sınıfımızla birlikte saf tuttu. İGD işçi sınıfının yolundan yürümeyi onurlu bir görev saydı.

12 Eylül'de erke el koyan diktatörlük, bütün ilerici gençlere kudurganca saldırdı. Yalnız onları hapsedmekle, işkenceye uğratmakla kalmadı. Ülkemizi tümüyle bir gençler zindanı haline getirmeye çalıştı. Üniversiteleri, bütün öğrenim kurumlarını kışlaya çevirdi. Bilime, hümanizme karşı savaş açtı. Faşist diktatörlüğün ülkemizin yarınlarnı karartmak, halkın umut ışıklarını söndürmek istediğinin en açık kanıtı, onun gençliğe böylesine gözü dönmüşçesine saldırmasıdır.

İGD'nin yasal çalışma hakkı faşist diktatörlükçe zorbaca çiğneniyor. İGD üyeleri ve yandaşları gençler diktatörlüğün zindanlarından, işkence evlerinden geçtiler. Ama ne baskı ve tehdit, ne ülke çapında gençliğe yönelen intikamcı uygulamalar sonuç vermedi, vermeyecektir. Türkiye gençliği ülkemizin Amerikan emperyalizminden, diktatörlükten kurtarılması savaşımından, demokrasinin kurulması ve geleceğin ışıklı yolunun açılması savaşımından geri durmuyor. İlerici gençliğin bugünkü inatçı ve kararlı savaşımı geçtiğimiz yılların onurlu ve savaşkan gençlik hareketinden güç ve esin alıyor.

Türkiye Komünist Partisi, İlerici Gençler Derneği'nin savaşımıyla başından beri dostluk ve dayanışma içinde oldu. TKP, işçi sınıfımızın bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için giriştiği savaşta İGD'yi güçlü bir bağlaştığı olarak gördü. Komünistler gençliğin ekonomik, demokratik, akademik haklarının elde edilmesi için sürdürülen kavgada her zaman onların yanında oldular, bugün de yanındadırlar. TKP gençliğin bugün yeniden elde etmeye çalıştığı örgütlenme hakkının eksiksiz olarak, ivedilikle tanınmasını, İGD ve öteki gençlik örgütleri üzerindeki yasağın kalkmasını istiyor.

Türkiye Komünist Partisi, İlerici Gençler Derneği'nin 10. kuruluş yıldönümünde, gençliğin ülkenin bugününde ve geleceğinde söz sahibi olmak için verdiği savaşımı bütün gücüyle destekliyor.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

6 Ocak 1986

«YENİ ÇAĞ» I

OKU

VE

OKUT!